פרשת **יתרו** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתתל"ג שנה כ"ה

# קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

גני גרק יצ"ו

## והייתם לי סגולה מכל העמים

**בשדה** גדולה ורחבת ידים עומד לו בעל הבית להשגיח ולראות איך פועליו עובדים מלאים מרץ בחפירות בורות שיחין שהתמשך מהנהר הגדול לתוכי שדהו אשר בהם יוכלו המים להשקות את השדה ולהוציא פריו בעתו.

**וכך** מדי שנה בשנה האדם יורד לתוך שדהו ורואה כי כל הבארות אשר חפרו פועליו נסתמו מרוב הגשם שירדו בימות החורף, וכאשר ימי האביב הגיע שוב מתחיל הוא בעבודת החפירה כדי לתקן ולחסיר את כל המכשולות שעלול להפריע להמים לזרום לתוך השדה.

**והיה** ביום הנחילו את בניו לפני מותו גילה להם שבתוך הבורות המוליכות את המים לשדהו טמון אוצר גדול, הבנים לא הצליחו להוציא ממנו פרטים נוספים על מקומו המדוייק של האוצר וכך הוא מת.

**לאחר** שתמו שבעת ימי האבלות החלו הבנים לחפור לאורך שקתות המים, אך לא מצאו מאומה, הם חפרו בור אחרי בור ולצערם כל חפירותיהם לא העלו דבר, לאחר שכל מאמציהם עלו בתוהו נתייאשו מלהמשיך בחפירה, וזרעו את השדה כשלבם מלא עגמת נפש על האוצר שלא נמצא.

**והנה** כאשר הגיע זמן הקציר הוברר להם שהשדה הצמיחה תבואה רבה ביותר וברכה גדולה נשלחה באסמיהם, והסיבה לכך הוא שע"י רוב החפירות שלהם בעת חיפושם אחר האוצר הובילו מים רבים מהנהר ומים אלו הרוו את האדמה ואת הצמחים, או אז הבינו את כוונת אביהם, שעצם החפירה היא האוצר שאליו התכוון אביהם בצוואתו.

**והנמשל** מובן שהקב"ה היה יכול לתת לנו במעמד הנבחר דינים וחוקים שיסבירו לנו כיצד לחיות ולקיים מצוות ותו לא, אולם באהבתו אותנו לא הסתפק בכך אלא נתן לנו תורה עמוקה רחבה ונפלאה אשר בתוכה גנוז אוצר בלום שאנו מתעננים על לימודה ונהנים לחדש בה חידושי תורה רבים, ואם תחפשנה ככסף וכמטמונים תבקשנה אז תבין יראת ה' שעצם החיפוש והיגיעה בתורה היא האוצר הגדול שמעשרת את בעליה.

**ובזה** יובן מאמר ההגדה "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו" היינו שאילו קרבנו הקב"ה לפני הר סיני ונתן לנו את הדינים בקצרה דיינו, אולם טובה כפולה ומכופלת עשה לנו השי"ת בתיתו לנו את תורתו תורת אמת, אשר נוכל לחפור בה ולראות פרי ברכה במעשי ידינו וזהו היבול הגדול היוצא לאור בעקבות עמלינו בלימוד התוה"ק, אשר לאוצר הזה התכוון הקב"ה באומרו והייתם לי סגולה מכל העמים, שהרי להם לא רצה הקב"ה ליתן אוצר זה אלא חוקים ומשפטים בלבד.

## תוכן העניינים


לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדו"ש יאלקו"ר ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פינת יקרת ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שבתי ..... י
למען ציון לא אחשה ..... יא
פשולחן מלכים ..... יב
דברות קודש ..... יב







להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

**כל הזכויות שמורות ©**




## בראותו כי אחר נס קריעת ים סוף עוד היה כח לעמלק לבא להלחם, הבין אשר בהכרח לבא ולהתדבק במשה

**ויישמע יתרו וגו' את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל וגו'.** ובפירש"י: ויישמע יתרו, **"מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק"**. ולכאורה קשה, למה נקט דוקא שמועות אלו; ועוד, תיבת "ובא" היא אך למותר. ופירש **חרב הקדוש נשיא אלקים רבינו צבי מזידיטשוב זצוק"ל** בדרך רמז ומוסר, דלכאורה קשה, למה בא יתרו דרך מרחק למדבר ציה, לקבל פני משה, ואיבד זמן רב בזה, הלא מאחר שהשיג שה' הוא האלקים, היה יכול לעבדו בביתו כאשר עבד אברהם אבינו. והתירוץ על זה, מאחר ששמע נס קריעת ים סוף, שנתפרסם בכל העולם וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, **ואף על פי כן העיז פניו איש רשע, עמלק ימ"ש, ובא להלחם עם ישראל**, מזה הבין יתרו שלא די במה שאדם יודע ושומע נפלאות הבורא ויושב בביתו, כי אעפ"כ יכול ליפול ברשת אפיקורסות, **ואין בזה שום תקנה רק לנסוע אצל צדיק הדור לקבל פניו, וזה סגולה להנצל מזה, כאשר ידוע לכל המסתופפים בצל צדיקים**, כמו שנאמר (בראשית לב, ל) 'כי ראיתי אלקים פנים אל פנים ותנצל נפשי' כו'. וזהו הרמז: **"מה שמועה שמע ובא" והלא היה יכול לישב בביתו ולעבוד את ה'. ומתרץ ואומר: ששמע הנס של "קריעת ים סוף", ואף על פי כן היתה "מלחמת עמלק", לכך נשאו לבו לנסוע אל צדיק הדור זה משה.**

**קרבן העני** (ועי' ספה"ק 'מאור ושמש' פסוק זה)

## ממחרת יוכ"פ, היה הצורך לזכך הממון לנדבת המשכן

**ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם** וגו'. וברש"י ז"ל: **"מוצאי יום הכפורים היה"**. יש לפרש הטעם מדוע ישב למחרת יום הכיפורים לשפוט את העם, דהנה ביום הכפורים סולח הקב"ה על כל עונות עמו בית ישראל, דהיינו על עבירות שבין אדם למקום, **אבל עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר, ולכך ישב משה לשפוט את העם כדי להוציא ולהציל העשוק.** עוד י"ל, כי אז היה הציווי לנדבת המשכן, ו"אני ה' שונא גזל בעולה" (ישעי' סא, ח), **ולכך ישב לשפוט לברר כל אחד את שלו, כדי שינדבו משלהם ולא משל אחרים.**

**תפארת יהונתן**

## דיבורי הצדיק מעוררין הנפש ליראה תשובה והודאה

**ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים וגו'.** ויאמר יתרו ברוך ה' וגו', צריך להבין, הלא יתרו כבר ידע את כל אשר נעשה, כמו שפירש"י (בפסוק א') "מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק", ואם כן מה הוסיף לו משה בסיפורו. אמנם מצינו במצות סיפור יציאת מצרים, שאמרו: "אפילו כולנו חכמים כולנו נבונים וכו' מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים", וגם זה צריך ביאור, למה יהא החכם מחוייב לספר לחבירו מה שגם הוא יודע, וזיל קרי בי רב הוא. **"רק הענין, שעל ידי הדיבור והסיפור שהצדיק מדבר, מעורר בזה את השומעים לתשובה ודבקות גדול, כי ההבל היוצא מפיו הקדוש מעורר נקודת יראת שמים שבלבם".** הוא הדבר אשר ראינו כאן, כי אע"פ שיתרו כבר ידע כל הנפלאות מקודם, **לא נתלהב לבו להודות לה' עד ששמע מפי משה בקדושה ובטהרה, ודיבורי קודש אלו עוררוהו ליתן שבח והודאה לה' ולומר: "ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים".**

**זרע קודש**

## הבינו את המצוות 'השמעיות', ממש כמצוות 'שכליות'

**וכל העם רואים את הקולות וגו'.** וברש"י: **"רואים את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר"**. נראה לרמז בכוונת רש"י ז"ל, "דהנה איתא בספר חובת הלבבות פירוש על הקרא **'נעשה ונשמע'**, אשר **'נעשה'** רומז על מצות השכליות, דהוא גזילה ורציחה וכדומה, שגם השכל מחייב שאסור לעשות כן, ותיבת **'ונשמע'** רומז על מצות השמעיות שאין השכל הפשוט יכול להשיג, כגון לבישת שעטנז ובשר בחלב וכדומה". וזהו כוונת רש"י ז"ל: **"רואים את הנשמע" 'רואים'** הוא לשון הבנה (כמש"פ רש"י בראשית יה, ב) כלומר, שכל כך נזדככו אותו הדור, דור דעה, בקבלת התורה **עד שראו והבינו בזך שכלם גם את המצוות השמעיות, מה "שאי אפשר לראות להבין במקום אחר", כלומר, מה שהדורות אחריהם אינם יכולים להשיג ולהבין.**

**מעדני מלך**

## מכח אנכי ולא יהיה לך, נשרש כח מס"נ בכל ישראל

**כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים,** בזה שאמר הקב"ה בעצמו לישראל 'אנכי' 'לא יהיה לך', על ידי זה נרשם ונחקק בלב כל איש ישראל האמונה בו ית"ש, **"עד שאפילו הקל שבקלים מוסר נפשו על קידוש שמו יתברך. וזה לבעבור נסות שתעמדו בנסיון".**

**קדושת לוי**

## ההתגברות על חמדות עוה"ז, נכח החמדה לעשות רצונו

**לא תחמוד.** הן ידוע קושיית ה"אבן עזרא" "איך יהיה אדם שלא יחמוד' כו', ועיי"ש תירוצו. וי"ל בהקדם אמרם ז"ל (אבות ב, ד): **"בטל רצונך מפני רצונו"**, ונראה בכוונתם, **שמפני תשוקתך לרצון ה', יתבטלו כל הרצונות והחמדות שבעולם. "כי אף שיש חמדה לעיניי עולם הזה"** אך התשוקה צריך להיות באדם לקיים מאמר ה'", **וזאת החמדה תגבור נגד כל החמדות שבעולם",**

**שפת אמת** (תרל"ו)

# תורה ותפילה



## תורה

**מלאכי צבאות ידדון מגודל עריבות מתיקות התוה"ק וכל העם רואים, ולכך דחקו א"ע ירגישו ג"כ את זאת**

**וכל העם רואים את הקולות וגו'.** יש לפרש בזה על דרך ששמעתי משל מן אא"ז [אדוני אבי זקני הבעש"ט הק'] זללה"ה שהיה אחד מנגן בכלי זמר יפה מאוד במתיקות ועריבות גדול ואותם שהם שומעים זה לא יכלו להתאפק מגודל המתיקות והתענוג עד שהיו רוקדים כמעט עד לתקרה מחמת גודל התענוג והנעימות והמתיקות וכל מי שהיה קרוב יותר והיה מקרב עצמו לשמוע הכלי זמר היה לו ביותר תענוג והיה רוקד עד מאוד, **ובתוך כך בא אחד חרש שאינו שומע כלל חקול של כלי זמר הערב רק ראה שאנשים רוקדים עד מאוד וחם בעיניו כמשתגעים ואומר בלבו כי לשמחה מה זה עושה ובאמת אילו היה הוא חכם וידע והבין שהוא מחמת גודל התענוג והנעימות קול של כלי זמר היה הוא גם כן רוקד שם והנמשל מובן, ויש לפרש בזה 'וכל העם רואים את הקולות' היינו שהשי"ת הופיע על כולם באחד אור אלוהותו שהשיגו יחד כולם כשראו גודל השמחה כי מלאכי צבאות ידודון ידודון וכו'** (שבת פ"ח:) **"הבינו שהוא מחמת מתיקות ונעימות אור התורה חקדושה ודחקו עצמם לשמוע קול התורה"** אע"פ שהיו קצת חרשים מכבר שלא היו שומעים את הקולות הכל נעשו פקחין ועיניין פקוחין שהיו רואים החדוה והשמחה הגדולה **הבינו שהוא בודאי את הקולות היינו נעימות ועריבות חקול של תורה** אע"פ שהם לא השיגו זה נעימות התורה **הבינו על ידי השמחה שהוא בודאי מגודל נעימות התורה ולכך דחקו עצמם לשמוע חקול ממש אולי ישיגו ויבינו נעימות אור התורה והמשכיל יבין.**

**דגל מחנה אפרים**

## תפילה

**ביאור נשגב עפ"י הזה"ק, האיך פועל קדושת התפילה בהתלהבות בבחי' פעולת הקרבן הקרב ע"ג המזבח ממש**

**וחר סיני עשן כולו מפני אשר ירד ה' עליו באש ויעל עשנו כעשן הכבשן.** צריך להבין איך שייך אצל השכינה הקדושה העניין עשן, וכי אש השכינה אש גשמיי כו'. ונראה לרמוז בזה דהנה אי' בזוה"ק פרשת שמות (ח"ב כ.) פתח ואמר **'דודי לי ואני לו הרועה בשושנים'**, מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי, מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים, מה שושן יש בו ריח והוא אדום מוצקין אותו והוא מתהפך ללבן ולעולם ריחו לא זז, כך הקב"ה מנהיג עולמו בדרך זה שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא, והחטא נקרא אדום כמה דאת אמר **'אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו'**, מקריב קרבנו לאש שהוא אדום וזורק הדם סביב למזבח שהוא אדום, מדת הדין אדום מוצקין אותו ועולה העשן כולו לבן ואז האדום נהפך ללבן נהפך מדת הדין למדת הרחמים כו', וכתיב (יחזקאל מד, טו) **'להקריב לי חלב ודם'**, כנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו, זה אדום וזה לבן מה השושן שהוא אדום והוא לבן אין מוצקין אותו לחזור כולו לבן אלא באש כך הקרבן אין מוצקין אותו לחזור כולו לבן אלא באש וכו', **אמר רבי יוסי כשהיה בית המקדש קיים אדם מקריב קרבנו בענין זה ומתכפר לו עכשיו תפילתו של אדם מכפר לו במקום הקרבן כי האי גוונא,** עכ"ל.

ולהבין ענין זה כשהקרבן נקרב על גבי המזבח והעשן עולה כולו לבן יתכפר לחוטא האדמימות של החטא, הענין הוא **כי ע"י שהאדם מתחרט על שעבר על רצון הבורא ברוך הוא ותבער בו אש התשובה כיקוד אש ומגודל תבערת יקוד אש התשובה אשר בוער בקרבו אם היה אפשר לעשות בעצמו מה שעושין בקרבן ממש היה עושה, ומי שתבער בו אש התשובה כל כך מגודל החמימות אשר בקרבו נתגבר בתוכו כח האש ונתמעט דמו שהוא אדום שתשרפהו האש ונהפך ללבן, על כן אחר כך כשמקריב הקרבן על גב המזבח ונקרב הדם שהוא אדום ונהפך ללבן באש והעשן עולה לבן עולה עם העשן האתערותא דיליה עד כמא הכבוד,** ועל כן היה שם דבר המעלה עשן, כדי שיעלה עד לשמים. וע"י שעם העשן שהוא לבן **עולה הלבנונית של אדם שנהפך מאדום ללבן ע"י אתערותא דיליה, מעורר העשן האש שלמעלה ויורד על המזבח האש שלמעלה** ותאכל את העולה כו', על ידי אתערותא דלתתא מתעורר אתערותא דלעילא, וירד אריה של אש על גבי המזבה. **ועתה התפילה היא במקום קרבן, חנה אם האדם מתפלל בהתלהבות גדול ובתשוקה גדולה ורשפי שלהבת י"ה תבער בו נתגברה בקרבו כח האש ותשרוף את חלבו ודמו ונהפך האדום ללבן, והחבל היוצא מפיו נראה בחוש שהוא כמו עשן והבל החוא עולה עד כמא הכבוד. ובעשן הזה הוא כל המחשבות והיראה והאהבה של התפילה, והעשן הזה תעלה לריח ניחוח לפני ה'** וע"ז מעורר מים דכורין כמו המשל דלעיל כו'.

**והנה כשאמרו ישראל נעשה ונשמע אמרו בהתלהבות גדול ובתשוקה עזה ותבער בם רשפי שלהבת י"ה כנ"ל ומגודל החמימות תשוקתם נתמעט דמם ונשרף ונתהפך האדמימות שלהם ללבן ומהבל פיהם נעשה עשן והעשן ההוא היה כולו לבן מפני גודל חמימות האש אשר היה בוער בקרבם והעשן החוא עלה עד הכסא הכבוד והיה מעורר אתערותא דלעילא ונגלה עליהם הקב"ה וירד באש ליתן להם התורה.** וזהו **'וחר סיני עשן כולו'** פי' שהם התיצבו בתחתית ההר **וע"י שאמרו נעשה ונשמע בתשוקה גדולה עד שתבער תשוקתם כלפיד אש, החבל פיהם עלה על חר סיני כעשן, 'מפני אשר ירד עליו ה' באש'** פי' קודם אשר ירד עליו ה' באש, וע"י אתערותא דלתתא היו מעוררין אתערותא דלעילא. **והעלו עשן בהבל פיהם מגודל חמימות תשוקתם שבקרבם ונתעורר ע"י הבל פיהם אתערותא דלעילא וירד הקב"ה באש משמי מרום ונתן להם התורה הקדושה.**

**מאור ושמש**



# דבש תמרים



פנינים יקרים, מעצר חפרוה שרים, רגותנו הקדושים עצי התמרים

**הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם.** ויש לפרש שהשי"ת גילה למשה שני טעמים שהוא צריך לסרסור הגם שהוא מגלה שכינתו לעיני כולם, אי כי הם אינם כדאים לנבואה רק באמצעות משה, בי עפ"י מ"ש המפרשים שאם היו כל התרי"ג מצות מפי הקב"ה בעצמו היה צריך ליתן השכר תיכף משום בל תלין, ואיתא בירושלמי טלטל הקב"ה מתן שכרן של מצות כדי שיהיו עובדין אותו באמונה, ופי' ביפה מראה דאם היה השכר בעוה"ז היה שכר האמונה נעדרת דלא הוי אמונה כלל דאיך יתכן אמונה במה שנראה בחוש, וזהו אומרו הנה אנכי בא אלי"ך בעב הענן, אלך דייקא, וחטעם הוא בעבור ישמע העם בדברי עמך, היינו טעם אי כי רק באמצעותך יוכלו לשמוע, וגם בך יאמינו לעולם, הוא טעם הבי כי אם ינתן התורה על ידך לא יהיה השכר בעוה"ז דע"י שליח ליכא בל תלין, א"כ יהיו נשארים לעולם באמונה ואינה נעדרת מהם, משא"כ כשישמעו מפי עצמו תהיה האמונה נעדרת.

**(ישמח משה)**

☆

**וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר.** וי"ל דבא לרמז מ"ש המפרשים כי יש הרבה מצות שאינם באים לידי אדם כל ימי חיו, וא"א לקיימן אלא ע"י לימוד, ומקבל עליו לעשותן היו בכלל מ"ש חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה מחשבה טובה הקב"ה מצרף למעשה, וידוע כי בכלל אנכי ולא יהיה לך נכלל כל התרי"ג מצות העשה והלי"ת, ושמא תאמר איך אפשר לקיימן כולן בפועל המעשה ע"כ התחכם ואמר וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, כלומר שאם א"א במעשה די באמירה בפה וברצון הלב, כמו שכתב הרמבי"ן שמלת אמירה קאי על חפץ הלב ומחשבה, והקב"ה מצרפה כאילו עשאה בפועל ממש.

**(ויטב לב)**

☆

**אנכי ה' אלקיך וגו' לא יהיה לך וגו'.** ונראה הכוונה דנודע שבכל ענין הקדושה אשר האדם רוצה לבא בתוכה ולדבק בה, צריך לחכין מקודם מקום פנוי להחזקת הקדושה לטהר לבו מכל שמץ ופגם ולסור מהדברים הרעים אשר בו כדי שלא יהיה זורע אל הקוצים, וע"כ צריך להיות מקודם עובד בבחי' סור מרע שלא לעשות מכל הרעים המפסידים בעבודה הק', ואח"כ יוכל לקיים ועשה טוב לעשות כמצוה מפי הקב"ה בשלימות כראוי, והנה אחז"ל ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, ונעשו אז קדושים וטהורים מכל שמץ פגם החטא, וע"כ אמר הקב"ה מקודם אנכי ה' אלקיך, לרמז שבמעמד הזה יכולים להיות מקודם ועשה טוב בקיום מ"ע המצוה.

**(קדושת יו"ט)**

☆

**כה תאמר לבית יעקב ולבית ישראל.** וברש"י כה תאמר בלשון הזה וכסדר הזה לבית יעקב אלו הנשים ותגיד לבני' אלו הזכרים,

## לקיטת תמרים

**אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים**

### מצווין ועומדין להרבות בדברי תורה לבני ישראל בלא לחוש לכלום

**ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלת אל ד' סיני כי אתה העדתה בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו. שמעתי מאבי הגאון מסעליש זצ"ל בעל ה'נפש יהונתן' שהיה תלמיד מובהק מהגה"ק בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע,** והיה שם בחג השבועות האחרון לימי חיו עלי אדמות, **ואמר אז תורה** על הפסוק "ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדתה בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו, דהנה היו צדיקים שמיעטו באמירת דברי תורה ברבים, והיו גם כאלו שלא אמרו כלל, מחמת החשש שיבואו לידי התנשאות וגאות, **אך הדרך ישכון אור של אבוה"ק שלא חששו לזה, והרבו באמירת דברי תורה ולא חששו שיגיע לידי התנשאות, משום שחקקו הידיעה בנפשם שהם כמו הר סיני, שאף שנתן עליו השי"ת את התורה לעם בני ישראל, מכל מקום לא נהיה יותר חשוב בעיני עצמו.**

וז"ש "**ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות**", היינו שלא יגיעו לידי התנשאות וגאות, כי "**אל הר סיני**", היינו שילמדו מן הר סיני שלא החשיב את עצמו לכלום אף שקבלו ונתנו התורה עליו, ולכן "**כי אתה העדתה בנו לאמר**", היינו שיכולים לומר דברי תורה ברבים בלא שום חשש, וסיים הגה"ק **בעל ייטב לב זי"ע ואמר: "אני מצוה לבני ולנכדי שיאמרו וילמדו לבני ישראל תורה", וזה היה התורה האחרון שבישר צדק בקהל רב, לפי שהיה חלוש למאוד ל"ע ולא ערך עוד את שולחנו ברבים עד הסתלקותו ביום ו' אלול.**

**נפש יהונתן**

ויתבאר ע"ד שכתב בשב שמעתתא לפרש אמרם ז"ל בת תחלה סימן יפה לבנים, עפ"ד הזוהר שמכנה להיראה בשם בת, ולתורה בשם בן, ואמרו באבות כל שיראתו קודמת לחכמתו וכו', וזהו בת תחלה היינו היראה, סימן יפה לבנים היינו התורה דע"י היראה התורה מתקיימת ע"כ, וז"ש כה תאמר בלשון הזה וכסדר הזה, היינו בזה הסדר דוקא קודם היראה ואח"כ החכמה, לבית יעקב אלו הנשים דבת רומז על היראה, ותגיד לבנ"י אלו הזכרים היינו אם יראתו קודמת יוכל להיות קיום להתורה, וז"ש אלו הזכרים היינו כינוי לתורה כנ"ל.

**(עצי חיים)**

☆

**אתם ראיתם את אשר עשיתי למצרים וגו'.** נראה לפי מה שהקשה בטו"ז למה תקנו ברכת שלא עשאנו גוי בלשון שלילה ולא דרך חיוב שעשאנו ישראל, וי"ל שרצו להורות בזה שלא יטעה האדם לתלות חיו חסרון בבריאת האדם על בריאת העכו"ם, כי באמת יש צורך אף בבריאת עכו"ם ע"י"ש, ולדרכו נלך ע"פ מה שהאריך בקדושת לוי כי מאתו לא תצא הרעות רק הכל טובות, וכל המכות היו טובה גדולה לפרעה ולמצרים, שע"י נתגדל ונתקדש שמו יתברך בעולם, אך האומות הם ערלי לב ואטומים לחבין התועלת הזה ע"י"ש, ולפי"ז מובן שלא תקנו לומר שעשאנו ישראל כי אז היה משמע שאין צורך כלל בבריאת העכו"ם ובאמת יש צורך בהם כנ"ל, ולכן מברכין שלא עשאנו גוי שנותן הודיה עלך שהוא לא נברא באופן כזה, כי סו"ס עיקר תכלית הבריאה לקיים תורה ומצוות, וז"ש אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, היינו המכות הגדולות ונפלאות אשר עשיתי למצרים, אשר ע"י"ז יצא קידוש הי' גדול, ומשם ראיתם שיש צרך גדול אף בבריאת העכו"ם, אכן ועתה אם שמוע תשמעו בקולי והייתם לי סגולה מכל העמים, שע"י קבלת התורה יוגדל מעלתכם מכלהעמים, ויוכלו לברך שלא עשאנו גוי על שלא נבראו באופן כזה אף שיש בהם קצת צורך וחשיבות בעולם.

**(ברך משה)**

☆

**אשר שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה ושם האחד אליעזר כי אלקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה.** ונראה בהקדם מה שפי' בישמח משה הכתוב הלא אם תטיב שאת, כי לפעמים היצר הרע מדיח את האדם מדרך הטובה בהראות לו שפלותו ופתיחותו, וכבר כתב בעקידה כי למען יגיע האדם אל שלימות המכוון, מחויב שתהא השקפתו אל החלק המעולה שבו ולא אל חלק הרע והפחות, וזש"ה הלא אם תטיב שא"ת, דלטוב ישא את עצמו ויאמר הלא אני חלק אלוה ממעל ע"כ, ולכוונה זו אמרו חז"ל דע מאין באת, כלפי האבות האיך אתה נראה, ומזה יוכנע לבבך לעבודת ה', אבל לעומת זה צריך אתה להזהר שאי אתה בא לעבירה, שלא תבא לידי עבירה על ידי ענוה פסולה, והנה שתי בחינות אלו היה במשה רבינו כי אמר גר הייתי בארץ נכריה, והיה נחשב בעיניו לכלום, אבל לעומת זה היה יודע כי אלהי אבי בעזרי, שהשי"ת בעזרו לסייעו בעבודתו בזכות אבותיו חלק המעולה שבו, וע"ז ויצילנו מחרב פרעה הוא ענוה פסולה המעביר את האדם מדעת קונו ח"ו.

**(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)**

## הגבול היה צריך להכריז 'עד פה תבא' כיון דהר סיני נעקר ולא הי' ניכר הגבול

**והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו וגו'. ופרש"י ז"ל "לאמור", הגבול אומר להם השמרו מלעלות מכאן והלאה, ואתה תזהירם על כך". ודייק רביה"ק** (בעל דברי יואל זללה"ה), **מאיפוא לקח רש"י הק' דרשה זו והנס הזה שהגבול היה אומר, דבר שלא נזכר בדברי חכמינו ז"ל.**

ופירש רבינו, דהנה רש"י ז"ל פירש לעיל מיניה באותו הפסוק, **"והגבלת, קבע להם תחומין לסימן שלא יקרבו מן הגבול והלאה"**, ואמרו חז"ל שהקב"ה כפה עליהם הר כגיגית, והר סיני נתלש ממקומו והיה עומד באויר כגיגית על ראשי בני ישראל, **וכיון דהר סיני נתלש ממקומו, שוב לא היה ניכר הגבול אשר הוגבל על ידי משה רבינו שלא יקרבו מן הגבול והלאה**, כי הלא לא ניכר היה הגבול שהוגבל מקודם, ולא יוכלו בני ישראל לדעת עד היכן מותר להתקרב, **אם כן על כרחך היו צריכין לנס זה, שהגבול עצמו היה אומר להם 'השמרו מעלות מכאן והלאה'. והוא חידוש נפלא.**

**וכאשר אמרתי את דבר החידוש הזה לרב ות"ח אחד, ענה הרב הנ"ל, דעד עכשיו רגיל היה להבין את דברי רש"י בדרך משל**, לא שהגבול היה מדבר, אלא שהגבול היה מגלה להם שעד המקום ההוא אפשר להתקרב ולא יותר, ולא שהגבול היה מדבר, ולפלא היה בעינינו שרבינו למד את דברי רש"י כפשוטם. **ואמרתי את דברי הרב הנ"ל לרבינו, ואמר לי רבינו**, כי הדיוק הזה, דהיינו איך הוציא רש"י ז"ל נס שלא נזכר בחז"ל, שהגבול היה מדבר, חקירה זו כבר נמצאה בספרי אחד הקדמונים. וראיתי בספר 'צידה לדרך' פירושים על התורה ועל רש"י, (מהג"ר ישכר בער ב"ר ישראל ליזער פרנס איילנבורג), שנדפס בפראג עוד בשנת שפ"ג, וז"ל שם: נשאלתי למה לא כתבה התורה בפירוש נס גדול כזה, כשם שכתבה התורה הנס של "ויפתח ה' את פי האתון", ותירץ שם תירוץ הגון לפי סגנונו. **עכ"פ הזינן דגם הגדולים מהדורות הקודמים הבינו את דברי רש"י כפשוטן, דהגבול היה מדבר, אלא שנדחקו לתרץ מדוע לא נכתב הנס הזה בפירוש.**

**בוצינא קדישא** (ח"א, דף תכ"ט)

# פנינים מתורתן של מרן רבי"ה ק' בעל דברי יואל זי"ע
## מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

**וישמע יתרו כהן מדין וגו' כי הוציא ה' את ישראל ממצרים** (יח ח), ולהלן הוא אומר (פסוק י) ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה וגו'. ויש לדקדק בשינוי הלשונות דמתחלה נאמר לשון הוצאה, כי הוצי"ג ה' את ישראל ממצרים, ואחר כך נאמר לשון הצלה, ברוך ה' אשר הצי"ל אתכם, והלא באורה הקדושה אין שום שינוים בחנם.

**ויש** לומר כי מתחלה כשיצאו ישראל ממצרים עדיין היה בקרבם המדות הרעות שנמדבקו בהם על ידי כומות הטומאה בהיותם במצרים, ועל ידי מתן תורה זכו להתפשטות הגשמיות, ולהגלל מכוחות הטומאה ומכל המדות הרעות. ולזה דקדק הכתוב באומרו, וישמע יתרו וגו' כי הוצי"ג ה' את ישראל ממצרים, כי מתחלה לא שמע יתרו אלא זה לבד שהוציא ה' את ישראל ממצרים, אבל לא שמע אם זכו גם כן להגלל מכוחות הטומאה שנמדבקו בהם במצרים, אבל אחר כך כשבא אל המדבר ולמה מדריגתם של ישראל, אז הבחין כי בכח קבלת התורה זכו להגלל גמי מכל אלו, על כן אמר ברוך ה' אשר הצי"ל אתכם מיד מצרים מהגלה גמורה.

ס"ג יתרו תשט"ו



**ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם** (יח יג). פירש"י מוצאי יום הכיפורים היה, ומהו ממחרת, ממחרת רדתו מן ההר. והקשו בדעת זקנים לבעלי התוספות למה לן משמע דבשעה שירד משה מן ההר, דהיינו ביום הכיפורים, אז יצא לקראת מותנו, ובאומו שעה (פסוק יב) ויקח יתרו עולה וזבחים וגו' ויבוא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם וגו', נמצא שאכלו אז ביום הכיפורים, וקשה היאך אכלו, הלא כבר ניתנה התורה בעת ההוא, עיי"ש שנדחקו לתרץ.

**ונראה** ליישב בפשיטות, כי אמרו חז"ל (גיטין ס.) שמונה פרשיות נאמרו ביום שהוקם זו המשכן, ואחד מיניהו פרשת אחרי מות, ופירש"י דלפי על פי שפרשת אחרי מות היא על יום הכיפורים, זו ביום נאמרה. ומצא דפרשת יום הכיפורים לא נאמרה עד רגע מודע ניתן בשנה השנית שאז הוקם המשכן (שמות מ יז). ואם כן לא קשה היאך אכלו בחומו יום הכיפורים, כיון שבחומתה שעה עדיין לא נצטוו להתענות ביום הכיפורים, ממילא היתה אכילתם בהיתר.

דרשה ליל ב' משפטים תשי"ד בחינוך בית הכנסת דקהל עדת יראים



**ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב** (יח יג). פירש"י אפשר לומר כן, אלא כל זמן שלא נתמנו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק בתורה כל היום. ויש להבין לפי זה מהו שנאמר להלן (פסוק יד) מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן הבוקר עד הערב, וכי גם זה נאמר כי שניהם שבאו לטעון טענתם בדין תורה, יחשב אל הדיין כאילו התמשך עסק זו לכל היום כולו, הא מדרכה מהיות טוב היה שלא יבואו לדין תורה כלל רק יתפשרו ביניהם, וכמאמרם (מגות פ"ד מ"ו) המושך עמהן מן הדין (פירש הרע"ב, אומר לבעלי הדין שיתפשרו), פורק ממנו חיבה (פירש הרע"ב, שהיושב מביא דין חייב, שונא לדיין, שאומר בלבו לא היפך בזכותי). ועל ידי שהיו מתפשרים ביניהם, היו מונעים שנאת חנם. ועוד יש להבין מה שנאמר להלן מדוע אתה יושב לבדך, דתיבת לבדך נראה כמיותר.

**ואפשר** לומר כי בחמת לא היה יושב משה רבינו ודן את ישראל כל היום כולו, רק שעה אחת בלמוד דן את ישראל, ממנם שעה זו לא היתה בזמן קבועה ביום, רק פעם בשעה זו ופעם בשעה אחרת, לפי שמשה רבינו ע"ה היה נדיק יסוד עולם, וכל התנהגות העולמות העליונים והתחתונים התנהגו על ידו, והיה מוטרד ועסוק כל היום בעניים וגבוהים העומדים ברומו של עולם, ומה גם שהיה הקב"ה מדבר עמו פתחום מבלי שידע משה מתלה מתי יקרא אומו (רש"י במדבר יב ד), ומשום כן לא היה יכול לקבוע לעצמו זמן מיוחד מימתי יצא לדון את ישראל, רק

כשהיה לו שעת הכושר מז נת מליהס. אך נני ישראל הרי לא רצו להמתין את השעה שבה יצא משה לדונס, לכן היו צריכים להמתין עליו במשך היוס כולו, לפי שבכל שעה היה מקוס לחשוש שולי יבוא עמה לדון אותס, ומצא שבני ישראל עמדו שס כל היוס, אף על פי שמשה בעצמו לא היה דן אותס רק שעה אחת בלבוד. וזהו שאמר יתרו אל משה, מדוע אתה יושב לבד"ך כל היוס כולו, כי אינך דן אותס רק בחינה שעה בלתי מסויס ביוס, ובשביל כן כל העס נצב עליך מן הבוקר עד הערב ממש, לפי שהס עומדים וממתינים עליך כל היוס ממש בכדי שלא להמתין את השעה.

[1] יומא דהילולא של מרן הקדושת יום טוב זללה"ה כ"ט שבט תש"כ

**ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר** (יט ג). לפשר לומר בטעמא דמילתא שאמר הקב"ה לאת התורה במדבר דייקא ולא במקוס יישוב, כדי ללמדינו שצריכים לקייס כל מצות התורה בכל המקומות שיהנו בעולס, ולא שייך ללמד לתרץ את עצמו כי כאן במדינה זו הוא שונה, לפי שהמקוס משובשת בגייסות, שלא דומיא למדבר שהוא מקוס הפקר לכל, כמו כן מדינה זו הוא מקוס הפקר לכל, ולכן כמו שבמדבר היו יכולים לקייס כל מצות התורה, כן במדינה זו יכולים לקייס כל מצות התורה.

מוצאי ר"ה תש"ז, בשידד רבינו מהספינה, והגיע לראשונה על אדמת אמעריקא

**וגם בך יאמינו לעולם** (יט ט). הנה כשאמר הקב"ה למשה רבינו דיבורים אלו, העמים זה נמי הבטחה, כי בכל עת שיאמר אב"ד לאנשי קהילתו, מלמד לתלמידיו, וגב ושס לבניהס, חינוך והדרכה בדברים הצריכים תיקון, שלא יבואו לדבריהס לריק ולבטלה, כי בכל פעס שמדברים מועילים הדיבורים, ושף אלאו בכל עת רואים התולאות תיקף ומיד, אבל צריכים לדעת כי בודאי הס מועילים. וכהא דאיתא בגמרא דרבי נתן (פרק ו) מה היתה תחלתו של רבי עקיבא, שאתו מרבעים שנה היה ולא שנה כלוס, פעס אחת היה עומד על פי הבאר, אמר מי חקק אבן זו, אמרו לו המים שתדיר נופלים עליה בכל יוס, אמרו לו, עקיבא, אי אתה קורא (איוב יד יט) אבנים שחקו מים. והנה בודאי ירדו על האבן רגוע רבבות טיפין מים עד שנעשה בו החקק, ואי אפשר לומר כי טיף האחרון גרס החקק, אלא כל הטיפין כולן שירדו על האבן עזו בעצמן שוס פעולה, עד שעל ידי כולס ביחד נעשה החקק בו. וכמו כן הוא בענין דיבור המועילים, כי בודאי כל דיבור ודיבור מועיל, אלא לפעמים הס מועילים מיד על אתר, ולפעמים הס מועילים על לאתר זמן, לפעמים הס מועילים הרבה, ולפעמים הס מועילים הרבה יותר, אבל זהו ודאי שהס מועילים ואינס הולכים לריק.[2]

[3] מפי הרה"ח ר' בנימין הערש בערקאוויטש ע"ה, מנהל בית החל

---

1. ומסופר כי רבינו ז"ל נתאחר אז מאד מלבוא אל הסיום מחמת רוב טרדותיו, וכראות הקהל כי בושש רבינו מלבוא, נשמטו אחד אחד והלכו להם אל ביתם, ואחר כך כשהגיע רבינו ז"ל וראה שאנשים בה מעט, תמה על הדבר, והעירו לו דמפני כי ארכה השעה כל כך נתייאשו הציבור מלהמתין והלכו לביתם, וכתשובה לזה רמז להם רבינו בתוך דברות קדשו פירוש הנ"ל.

2. דאס איז א הבטחה פונעם אויבערשטן אז יעדער מלמד, יעדער רבי, יעדער רב, יעדע טאטע מאמע, וואס ער זאגט מוז נוצן, נאר אמאל נוצט עס אויף שוין און אמאל אויף שפעטער, אמאל מער און אמאל נאכמער. אבער אז עס נוצט בכלל נישט, איז נישט דא אזא זאך, מ'מיינט נאר אזוי

3. וסיפר ר' בנימין הערש ע"ה, כי רבינו אמר לו, וואס מער רעדן צו די קינדער, וכששאל ממנו כי לפעמים מרגישים שאין הדיבורים מועילים, על זה השיב לו רבינו, יעדעס רעדן צו קינדער נוצט, ס'קען נישט זיין אז נישט, והמשיך במאמרו פירוש הנ"ל.

וכדאי להוסיף מה שסיפר הגה"צ ר' אברהם עקשטיין שליט"א אב"ד ק"ק בואנעס איירעס יצ"ו, אשר שמע מאת הג"ר נתן יוסף מייזעלס זי"ל ר"מ בישיבותינו הקדושה רבות בשנים, כי פעם אחת רצה לשלוח בחור מן הישיבה, אבל רבינו לא היה דעתו נוחה מזה, ושאל ממנו אם כבר ניסה לדבר עם הבחור עצמו, על זה השיב לו שכבר דיברו אתו ולא פעל כלום, אז סיפר לו רבינו המעשה הנ"ל של רבי עקיבא ושאל ממנו אם יודע איזה טיף גרם החקק, הוא מותב והוא מפרק כי בודאי הכל ביחד עשאו החקק, ובזה סיים רבינו דכמו כן הוא בנידון דידן, שידע נאמנה שכל דיבור מועיל, ודיבור אחד לא יפול ארצה.




## סיפורי צדיקים, גגיאור הפסוקים
## המלאים זיו ונוגה מפיקים

### כי יבוא אלי העם לדרוש את האלוקים

מסופר על הרה"ק ר' שמואל מסאלאנט זצוק"ל (גאב"ד ירושלים) שהי' כל ימיו מסור למען עם ה' והי' ביתו פתוח יומם ולילה ממש בלי הרף לכל יוצא ובא מנער ועד זקן וכשהי' בזקנה מופלגת וחלש מאוד ביקשו מקורביו לקבוע שעות מסויימות לקבלת הקהל והוא לא רצה ודחה אותם באמרו הרי אנו מצווין להדבק בדרכיו ית"ש ונאמר כי הוא אל זן ומפרנס אותנו בכל עת ובכל שעה ואין שעות לפניו רק כל כולו מסור לעולמו וכמו"כ אנחנו צריכים לידבק במידותיו ודפח"ח וזה ג"כ הי' מענה מרע"ה ליתרו כששאלו מדוע יושב מבוקר ועד הערב ענה ואמר כי יבוא אלי העם לדרוש את האלוקים שדרושים ממנו שאדבק במידותיו ית"ש וזה מידתו לפרנס עולמו בכל עת וע"כ מוכרח אני ג"כ לישב כל היום מבוקר עד הערב.

**(אלופי יהודה)**

### וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר

פעם אחת בשבת תשובה לא נכנס הרה"ק מטשארטקוב לשולחנו הטהור ובסעודה שלישית נכנסו כמה מחשובי החסידים אל הקודש פנימה וסיפרו לו שהחסידים שרויים בעגמ"נ וצער על שלא זכו להסתופף בצל קדושתו וכמה מהם בא ממרחקים ועלה להם הדבר בהרבה עמל ויגיעה ולבסוף לא זכו לזה והשיב להם הרה"ק מטשארטקוב זצוק"ל האמת הוא שברצוני הי' לישב עמכם בסעודת השבת כדרכי אך מחמת שראיתי שהשמים התקדרו בעבים וחששתי שיעצרנו הגשם ובעבור זה נעשה אצלי היסח הדעת ולפיכך אף שאח"כ נתפזרו העננים והי' באפשרי ללכת עכ"ז לא יכולתי ללכת מחמת שלא הי' לי ההכנה מחדש כי כבר הסחתי דעתי מההכנה הראשונה ובכל עבודת הקודש צריך הכנה קודם המעשה וכדכתיב בשעת מתן תורה וידבר אלוקים כל הדברים האלה לאמר ולכאורה תיבת לאמר מיותרת אך י"ל דהנה לכאורה קשה למה הי' צריך השי"ת להתחיל את התורה עם בראשית וכמה וכמה פרשיות עד עשרת הדברות והו"ל להתחיל תיכף עם עשרת הדברות שהיא עיקר אמונתינו ויסוד היסודות אך באמת כל הדברים היו הכנה לפני מתן תורה וזהו פי' הפסוק וידבר אלוקים את כל הדברים האלה פי' מבראשית עד הנה "לאמר" כדי שיוכל לאמור "אנכי ה' אלוקיך".

**(בפי ישרים)**

### ולא תעלה במעלות על מזבחי

שני אברכים מעיר לאדז' שלא היו נמנים על עדת החסידים נועצו יחדיו לנסוע להרה"ק מאלכסנדר כדי להתל בו ולבשו בגדי החסידים והתנהגו כמותם כדי שלא ירגישו בהם, בערש"ק הגיעו ונתן להם הרה"ק מאלכסנדר שלום ולא דיבר עמהם מאומה וכן במשך כל השבת, במוצש"ק נועדו להיכנס עוד הפעם כדי לקבלת ברכת פרידה כדרך החסידים וכוונתם הי' כדי לראות דרכו ומנהגיו כדי להתלוצץ אח"כ מהם, אמר להם הצדיק האם למדתם פעם חומש ויהי' כמצחק בעיניהם, כי הם התימרו לאמרו: מי ידמה לנו במקרא ובדקדוק לשון הקודש, והשיבו לו הן. ושאלם עוד האם ידעתם פי' הפסוק "ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו" השיבו הן. ואמרו לו את הפי' אמר להם הצדיק אני יאמר לכם פירושו של מקרא: "במעלות" הוא מלשון "נפש כי תמעל מעל" "מזבחי" הוא הצדיק שזובח את יצרו ותאותו לה' וכוונת הפסוק הוא שלא תלך בערמימיות למעול מעל בהצדיק "אשר לא תגלה ערותך עליו" שאם לא תשמע רק תעלה במרמה ומעל על הצדיק אז הצדיק יגלה קלונך, את אשר אתה עושה במסתרים, דברים מכוערים ומגונים שתבוש בהם, כששמעו האברכים את דברי הצדיק ותאחזמו רעד ונמס לבם כדונג מגודל הבושה שכיסתה פניהם והצדיק הוכיחם על מעשיהם וגילה לפניהם תעלומות מעשיהם המכוערים, האברכים כפפו את ראשם ובכו בדמעות שליש ואח"כ ניחמם הצדיק ודיבר על ליבם דברי ניחומים בעניני תשובה ולא זזו משם עד שנעשו בעלי תשובה גמורים וקיבלו עליהם את דרכי החסידות.

**(שיחות קודש)**

## לשון חכמים

**לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים**

**וישמע יתרו וגו' . י"ל בדרך הלצה**, כי יש הרבה אנשים שאינם מאמינים בצדיקי הדור, ובכל זאת בצדיק שהוא כבר בעולם העליון אומרים בו אנו מאמינים שהי' באמת צדיק, **וכמו שכל אחד ואחד מחבב ומנשק את הס"ת מחמת שעומדת בארון הקודש ורואה כל מעשה בני אדם ואינה מוכיחה את שום אדם, אבל את הצדיק וראש הדור המה שונאים מחמת שירא מפניו לעבור עבירה כי הוא מוכיח אותם, וע"ז אמרו ז"ל** (מכות כב:) **הני בבלאי טפשאי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבא. רק הצדיק אשר בעולם העליון אותו הם אוהבים ומחזיקים אותו לצדיק גדול מחמת שאז אינו מוכיח אותם והוא כמו הספר תורה, אבל אם הוא בחיים חייתו הם שונאים אותו. אמנם אין זה דרך האמת כו'.**

וזהו הי' ביתרו המעלה מה שמועה שמע ובא, היינו תיכף בא אליו ולא המתין כלל. וזהו שאמר מכירו הייתי לשעב"ר, היינו עד עתה הייתי מכיר בצדיקי הדור רק לשעבר, היינו הצדיקים שהיו בעולם לשעבר, אך כל זמן שהצדיק הי' בעולם הזה לא הכרתיו כלל. אבל ועכשיו ביוה"ר, שיש לי יתרון שהכרתי להצדיק בעת שהוא עכשיו בעולם הזה, וזהו ועכשיו ביותר, והבן.

**עטרת ישועה**

# פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

**עתה שמע בקולי איעצך ויהי' אלוקים עמך,** וקשה דמשמע דעד עכשיו ח"ו לא הי' אלוקים עמו אתמהה, ויש לומר עפי"מ דמקשה בזוה"ק איך תוכל השכינה להתייצב בעדת הדיינים בשעת המשפט הלא מבואר במשנה (אבות פ"א) כשיהיו בעלי דינים עומדים לפניך יהיו בעיניך כרשעים, וא"כ אין אני והוא יכולים לדור במקום אחד, ומתרץ שם דבשעה שהבעלי דינים יוצאים לחוץ והדיינים נושאים ונותנים בדין אז שכינתא ביה שריא, וזהו שאמר לו יתרו מדוע אתה יושב לבדך דאם משה הוא דן יחידי אז א"צ לישא וליתן בדין וא"כ א"צ הבעלי דינים לצאת חוצה ואיך תוכל להיות השראת השכינה אצלו, ואשר על כן פתח פיו בחכמה ואמר שתקח עמך דיינים ואז ממילא צריכים הבעלי דינים לצאת החוצה בשעה שתיהיו נושאים ונותנים ואז יהיה השכינה עמך, וזהו איעצך ויהי אלוקים עמך.

(עדות ביהוסף)

☆

**במדרש כששמע משה מפי הגבורה אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים פתח ואמר ברוך שלא עשני גוי,** והיא פלאי, ונל"פ עפי"מ שאחז"ל שלכך אמר הקב"ה בלשון יחיד אנוכי ה' אלוקיך כדי לתת פתחן פה למשה ללמד סניגוריא על ישראל במעשה העגל לומר לי ציוית ולא להם, ובזה יל"פ הפסוקים בתהלים (פ"א י') לא יהי' לך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר אנוכי ה' אלוקיך המעלך מארץ מצרים וכו' דהיינו שע"י מה שאמר הקב"ה לא יהי' בך אל זר וכו' אנוכי ה' אלוקיך המעלך מארץ מצרים הכל בלשון יחיד הרי בכך כאילו אמר הקב"ה למשה בפירוש הרחב פיך ואמלאהו עם אמתלא טובה שתוכל ללמד סניגוריא על ישראל במעשה העגל ולכן ולא שמע עמי לקולי וישראל לא אבה לי מפני שהיתה להם עילה טובה שלא לשמוע לדברי ה' כאמור, והנה בעת מעשה העגל אמר הקב"ה למשה "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול" אלא שמרע"ה לא הסכים לזה וכמו דאי' בגמ' (ברכות לב.) אמר משה לפני הקב"ה יש לי בושת פנים מאבותי עכשיו יאמרו ראו פרנס שהעמיד עליהם שביקש גדולה לעצמו ולא ביקש עליהם רחמים עכ"ד הגמ' ובזה יתבאר דברי המדרש כששמע משה אנוכי ה"א אשר הוצאתיך מארמ"צ בלשון יחיד וע"ז ניתן לו פתחון פה ללמד סניגוריא על ישראל במעשה העגל שמח מאוד שכן מעתה לא יוכל הקב"ה לכלות את ישראל ולעשות אותו לגוי גדול ולכן אמר "ברוך שלא עשני גוי" [גדול]... כיון שיש לי לימוד זכות על ישראל לאמור לי ציוית ולא להם.

(אוד מוצל מאש)

☆

**או יאמר** ע"פ מה דכתיב (דברים ד' ל"ג) "השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי" ולכן כאשר שמע משה קול ד' מתוך האש שאמר "אנכי ד' אלקיך" ונשאר בחיים פתח ואמר "ברוך שלא עשני גוי" כי אם היה גוי לא היה נשאר בחיים.

(דברי שאול)

## דורש טוב

**ועתה אם שמוע וכו' והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ. לפי פשוטו קשה** מהו זה נתינת טעם על 'והייתם לי סגולה', מחמת 'כי' לי כל הארץ. ונ"ל לפרש, דהלא משנה ערוכה בידינו **'עבד שמכרו רבו לנכרים או לחוץ לארץ יצא לחירות'** (גיטין מג ע"ב), **והנה אמרו חז"ל** אשר כביכול הש"י בעצמו שומר תורתו ומקיים מצותיו, כמו שאנו מברכין על המצות אשר קדשנו במצותיו, 'מצותיו' דייקא כביכול אשר הוא בעצמו מקיימם, וכענין שמצינו בדברי חז"ל מנין שהקב"ה מניח תפילין (ברכות ו.) ומנין שהקב"ה מתפלל (שם ז), **אם כן לפי"ז** כיון שהש"י מכר אותנו לנכרים ולחוץ לארץ, מן הדין מחויבים אנחנו לצאת לחירות, וכן יעשה הקב"ה עמנו במהרה בימינו יוציאנו לחירות עולם:

**אך לפי"ז יש לכאורה לומר,** כיון שאנחנו נעשינו עבדים להש"י בקבלת תורתו ומצותיו לעשותם, וכשמכרנו לנכרים ולחוץ לארץ אם כן עפ"י משפטי התורה יחוייב לנו היציאה לחירות גם מרבו הראשון, ופטורים אנחנו (ח"ו) מעול התורה ומצות של הש"י שהוא האדון אשר מכרנו כו'.

**והתשובה לזה,** דהנה אמרו רז"ל דשאלו האיך הקב"ה מוריד גשמים בשבת דהוה הוצאה מרשות לרשות, והשיבו דכל העולם כולו שלו, והוי כביכול בד' אמות, ואין כאן הוצאה מרשות לרשות (בראשית רבה פי"א ה'), **ואם כן לפי"ז** לא נוכל לפטור את עצמנו מעול עבודתו ית"ש לומר שהוציאנו מרשותו לרשות אחרים כיון שכל העולם כולו שלו אין כאן הוצאה מרשות לרשות.

**וזה יש לפרש בדקדוק הפסוק ועתה אם שמוע וכו'.** דרצ"ל 'ועתה', כשתקבלו עתה מלכותי ולעבוד עבודתי בתורה ומצות, **'והייתם לי סגולה מכל העמים'**, רצ"ל אפילו כשתהיו תוך העמים בגלות, עכ"ז תהיו קנויין לי ולתורתי, **ואם תאמר** הלא עבד שמכרו רבו לנכרים יצא לחירות, **אין לכם בזה טענה** שתצאו לחירות מן עול תורתי ומצותי מטעם **'כי לי כל הארץ', ואין זה נחשב הוצאה מרשות לרשות.**

**בני יששכר** (סיון מאמר ב' אות ד')




# והוא יהיה לעטרת צב"י

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו, האי גברא יקירא, נודע לעוז ולתפארה, עומד בראש מוסדותינו וקהילתינו הק' בבית שמש המעטירה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, לבו ער וחם למען כל קדשינו, נוה הצדק צב"י תפארתו, כשמו הטוב כן תהילתו

הרבני הנגיד הנעבד רידצי"ח

מוה"ר

# צבי עקיבה ברויטשטיין

יי"ר הנהלת מוסדותינו וקהילתינו הק' בבית שמש יע"א

הי"ו

## לרגל שמחתו בנישואי בתו תחי' למז"ט ובשעטו"מ

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסידי התודה והברכה

*יחזקאל האטטער*

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

# זכו"ר את יום השבת לקדשו

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

**בפרשת השבוע פ' יתרו פרשת קבלת התורה, אנו למידין את מעמד הנבחר של מתן תורה והעשרת הדברות כתובים על הלוחות הראשונות, אשר קבל משה רבינו ע"ה מהקב"ה ליתנם לבני ישראל, כמה שמצינו כתוב בפ' כי משפטים (שמות כד, יב) שאמר השי"ת למשה רבינו "עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה שָׁם וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם", אולם לדאבונינו כשירד משה מן ההר אחר היותו שם ארבעים יום וארבעים לילה וראה את עון העגל שעשו ישראל, השליך מידו את לוחות הראשונות ושברם תחת ההר כמאמר הכתוב (שמות לב, יט) "וַיְהִי, כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל הַמַּחֲנֶה, וַיַּרְא אֶת הָעֵגֶל, וּמְחֹלֹת; וַיִּחַר אַף מֹשֶׁה, וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת הַלֻּחֹת, וַיְשַׁבֵּר אֹתָם, תַּחַת הָהָר". וידוע מה שאמרו חכז"ל (שמות רבה מו, א) שראה משה אותיות פורחות באויר.**

אולם ה'חידושי הרי"מ' בפרשתן מחדש: שהדיבור של שבת נשאר גם מלוחות הראשונות שלא פרחו בשבירת הלוחות כשאר הדברות שפרחו האותיות, שבעת שנשתברו הלוחות, מצות שבת לא פרחה עי"ש, וכעין זה מובא בספר 'שיח יצחק' מהרב מוועראבו ז"ל פ' ואתחנן בשם מדרש כתב יד, שבעת שבירת הלוחות נשארו רק האותיות 'זכור את יום השבת לקדשו' עי"ש. אולם שם משמע דרק פסוק זה נשתייר.

וב'אורח לצדיק' בפרשתן כתב, וזלש"ק: "ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת, רצה לומר כי כשירד משה מן ההר היו האותיות פורחות מחמת החטא, דהיינו שניטלו מהם כל המצוות, עד שעלה משה ארבעים יום וקיבל את הלוחות האחרונות, וזהו שני לוחות אבנים הוריד בידו רצה לומר בלא אותיות ובלא מצות, אבל שמירת שבת כתוב בהם ולא ניטלה מהם, כי אינו תלוי בנו", עי"ש.

וע"ז מתאמרא בין חסידי גור שעל חידוש הנ"ל סמך ה'שפת אמת' את חידושו הנפלא בפ' כי תשא תרנ"ז: "דבימי המעשה שכחה שולטת הואיל והוא בהשתתפות הטבע שסופה לחרוב (סנהדרין צז.), וכמו כן בכל מעשה הגוף שסופו להתבטל שולט בו שכחה, ושבת כתיב בו זכור - כי הוא יום שאין בו שכחה, שהוא מעין יום שכולו שבת ולא יתבטל לעולם, וכמו כן אמרו חז"ל (מגילה ו:) יגעתי ומצאתי תאמין הוא לחדודי, אבל לאוקמי שמעתא [דהיינו לזכור התורה] סייעתא דשמיא, ולכן שבת שנאמר עליו שבת מתנה טובה יש לי הוא הסיוע מלמעלה והוא בחינת זכור, וכמו כן ויתן אל משה במתנה לכן נתקיים בו לעולם, וזה היה בחינת הלוחות חרות שהיו כל הדברים חקוקים להתקיים לעולם", עי"ש.

הרי לנו מבואר דבשבת קודש זוכרין הלימוד מה שלומדין, והוא המתנה טובה דבשב"ק אינו שולט שכחה בכלל, והסבירו דהענין הוא מחמת דדיבור של שב"ק לא נשבר בהלוחות, וידוע הגמ' במס' עירובין (נד.) אלמלא לא נשברו הלוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, וכמו דאיתא בחז"ל (ברכות ח.)

דזקן ששכח תורה הוא בבחינת שברי לוחות, וע"כ כיון דלא נשתבר דיבור של שבת אין בו בחינת שכחה, והיטב אשר הסמיכו בזה בהפיוט "**יום שבתון אין לשכוח**".

ובספר 'שיח יצחק' להרב מוועראבו ז"ל (עניני שבת דף קע"ד) דהביא מספר 'סגולת מלכים' שכתב בשם ספר 'מטה אשר' שהלימוד שלומדים בשבת אין בו שכחה, ואיהו גופיה הוסיף לפרשו ע"פ דברי המדרש הנ"ל דדיבור של שבת לא פרח באויר, עי"ש. וכעין זה כתוב ב'פרדס יוסף' פ' בהעלתך (אות טו), והוסיף ביאור דכיון דבשב"ק מחזיר משה רבינו העטרות לכלל ישראל, א"כ חוזרת המדרגה שקודם חטא העגל ולכן אין בתורה זה שכיח ענין של שכחה, עי"ש.

וראוי לציין שבספר 'רמתים צופים' על התנא דבי אליהו, פירש את לשון התנא דבי אליהו (פ"א) 'שבת יעשה כולו תורה', שע"י לימוד תורה בשבת משפיע לכל השבוע שיוכל ללמוד בו תורה.

וב'אבן עזרא' בפרשתן על הפסוק 'על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו' (שמות כ, יא) כתב בלש"ק: "כי ד' קידש זה היום וזימנו לקבל הנפשות תוספת חכמה יותר מכל הימים", עי"ש. וכן ב'אגרת השבת' לבעל האבן עזרא נאמר: "בכל יום ימצאו שערי תבונה, ביומי בשבת נפתחו מאה שערים".

ועי' ב'מאירי' (ביצה טז., גיטין עו., ושבת קיח.) שכתב שם, שעיקר הנשמה יתירה בשבת הוא, כדי להגביר כח השכל של האדם לבל יתערב בלימודו שום ערבוב. וכן בספר 'באר משה' [להאדמו"ר מאוזרוב ז"ל] בפרשתן מביא בשם הקדמונים, עה"פ 'אם **שמע תשמע בקול**', ר"ת שבת, שאז יכולים לשמוע ולהבין את דבר ד'. וכעי"ז הוא בהקדמת הספר 'רבי שמעון ותורתו' שמביא בשם החזון איש ז"ל שאמר, שיש סברות עמוקות בתורה שאי אפשר כמעט להבינם בימות החול, ורק בשבת קודש יכולים להבינם מכוח קדושת השבת.

וכזה מספרים על רביה"ק ז"ל דאמר לאחד שבא והתמרמר על רע מזלו שכל מה שלומד הוא שוכח, ואינו זוכר כלום ממה שלמד, וכפי הנראה השר של שכחה שולט עליו באופן חזק, ואמר לו רבינו ז"ל שיחזור בשב"ק על כל מה שלמד בימות החול וסגולה תהי' זאת בידו לזכור את לימודו, וביאר בזה מה שאנו מזמרין בזמר כל מקדש **זכרו תורה משה** דהיינו אם תרצו לזכור תורת משה - אז **במצות שבת גרוסה**, יגרוס ויחזור את לימודו ביום השבת.

אולם ראיתי בספר מטבע שטבעו חכמים עובדא זו בנוסח אחר: "מרגלי' בפומי' דרבינו זי"ע לפרש מה שאומרים בזמירות שב"ק 'זכרו תורת משה במצות שבת גרוסה' שסגולה לזכור את התורה שלמד הוא **ע"י שלומדים הלכות שבת בעיון עד כדי לאסוק' שמעתתא אליבא דהלכתא**, וזהו 'זכרו תורת משה' סגולה לזכור תורת משה שלמד, הוא ע"י 'במצות שבת גרוסה' היינו שלומדים הלכות ומצוות שבת", עי"ש.

ובחידושי 'מהר"א מבעלזא' ז"ל פ' ויחי כתב בזה"ל: "ומנהג העולם שעושים סעודת זכר בליל שב"ק קודם המילה, ואיתא בשו"ע יו"ד סי' רס"ה הטעם משום שהוא אבל על תורתו ששכח, וצריך להבין מדוע עושים סעודה זו בשבת דוקא, וי"ל משום דשכחה הוא מצד הגוף, ובשבת יש נשמה יתירה, ושבת נקרא יומא דאורייתא, על כן באים לנחמו בשבת כי קדושת השבת היא סגולה לזכור מה ששכח", עי"ש.

וראוי להסמיך לזה מה שכתב בספר 'חמשה מאמרות' להרה"ק ממונקאטש ז"ל במאמר תורת שבת, (פ' ויחי) בזה"ל: "והנה מקובל מצדיקים סגולה לזכרון בתורה לכוון בעת קידוש ליל שבת **ב'זכרון למעשה בראשית' שיוטב לו הזכרון**, וכן באמת נאמר בשבת זכור את יום השבת", עי"ש, ובספר 'טעמי המנהגים' בעניני סגולות, הביא כן בשם הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב ז"ל.

**לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה**
**לרפואה שלימה**

# לשכת הסת"ם

שאלות ותשובות בהלכות סת"ם
שהגיע בקהילתך ההורגה

## דיני כתיבת שם הקודש

### הכנה קודם כתיבה

[א] קודם שיכתוב את השם הנכבד והנורא יכין לבו. אם צריך לרוק או לנקות חוטמו יעשה זאת מקודם, וינקה את ידיו ולא ירוק באמצע השם[1].

ואף שקדשו בפיו קודם כתיבתו[2], מ"מ יש לכוין במחשבתו במשך זמן כתיבתו שהוא כותבו לשם קדושת שמו יתברך. אמנם אם נטרד במחשבתו באמצע הכתיבה אינו פוסל בדיעבד אף שלא חשב לשם קדושת השם במשך כל זמן כתיבת ה'. שהרי עיקר הלשמה הוא במעשה הכתיבה והדיבור הוא קודם שהתחיל ומורה על המחשבה בשעת מעשה, ולכן אף אם היה טרוד במחשבות זרות לית לן בה[3].

### אופן כתיבת שם השם

[ב] אם ברכו ה' למצוא סופר שכותב ההויות ברזא דשמא קדישא ע"ד הזוהר הקדוש והאריז"ל, אשריו דמקיים מצוה כתקנה[4]. אמנם כתיבה זו היא דוקא לסופר בעל נפש אשר יודע שיעשה זאת כדת, אבל אם מסופק בזה אולי יקלקל, יותר טוב שיכתבו בלא כוונות הקבלה[5]. אמנם י"א שגם מי שאינו יודע לכוין יזהר עכ"פ לכתוב שם הוי"ה בחילוק אותיות כפי המבואר בקול יעקב, כדי שלא יבוא לידי קפידת הזוהר. וכן נוהגים בבגדאד לכתוב שם הויו"ת בחילוק אותיות לבד בלא כונה, בין בס"ת בין בתפילין ומזוזות[6]. אמנם יש להזהר שלא יניח ב' אותיות ה"א נפרדין, אלא רק בעת הכתיבה יכתבנה נפרדין ואח"כ יחברן[7].

### הפסק בכתיבת השם

[ג] כשכותב השם אפילו מלך ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו[8]. [וכש"כ שאר הפסק אסור] ונאמרו בזה כמה טעמים. שלא יסיח דעתו[9], או משום כבוד השם[10], או משום דהוה כאילו מקצץ בנטיעות וכמפריד אלופו של עולם ח"ו[11].

---

1. קסת הסופר (סימן י סעיף יא), בשם ספר חסידים (סימן תתפה). ומחמת חיבת הקודש, והוספת פרטים נעתיק לשון ספר חסידים (שם) "הבא לכתוב את ה' אם נזדמן לו רוק, או צריך להשליך מחוטמו, ירוק או ישליך מחוטמו תחילה, וינקה ידיו ואח"כ יכתוב. ולא יתכן שיכתוב ובאמצע ה' יפסוק או ירוק או ילכלך ידיו. ולא יתכן כשאדם כותב את ה' שידבר או ישחוק שנאמר (מלאכי א ו) לכם הכהנים בוזי שמי. וכתיב (שם ב ה) ומפני שמי ניחת הוא. וכשאדם צריך לנקביו לא יתכן להזכיר את ה' שנאמר (תהלים קג א) וכל קרבי את שם קדשו. ומי שכותב את ה' וכותב מקצת אותיות של ה', לא ירוק רוק עד שיסיים את השם כולו. ואם שנים יחד כגון שכותב ה' אלקים לא ירוק בין זה לזה עד שיכתוב שניהם. וכן אם אדם יכול לעצור את עצמו כשמתפלל שלא לרוק בין שם לשם, כגון ה' אלקים יעצור את עצמו. ואם רוצה אדם להתעטש מלמעלה, אל יתחיל לכתוב ולא לדבר עד שיתעטש תחילה וירוק ואח"כ יכתוב או ידבר".
2. כפי המבואר לעיל שצריך לקדש שם השם לפני כתיבת השם, וצריך לומר 'הריני כותב לשם קדושת השם'.
3. חזון איש (או"ח סימן ו סק"ג). ובשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן ו אות ב'), הביא דברי החזו"א וכתב שם וז"ל "אבל לפסול אות או תפילין אם סופר ירא שמים עבר לו משחבה אחרת בשעת כתיבה נגד רצונו, והוא אמר בתחילת הכתיבה שהוא כותב לשמה, וכן משתדל בכל הכתיבה כאשר עלה ע"ד כ' מעלי – בזה נאמנים עלינו דברי גאון ישראל החזון איש (או"ח סימן ו' סוס"ק יג) שכתב שעיקר הלשמה הוא במעשה הכתיבה, והדיבור הוא קודם שהתחיל ומורה על מחשבתו בשעת מעשה, ואף אם טרוד במחשבות זרות (ד'יעבד) לית לן בה"'. הרי שהוסיף השבט הלוי בסוגרים שזה רק בדיעבד.

ועיי"ש עוד שכתב השבט הלוי "ומש"כ כבודו בענין הסופרים שפותחים הטייפרקודר בשעת כתיבה, כבר גילי דעתי כמה פעמים שרע עלי מאוד המעשה וראוי למחות בהם".
4. ברכי יוסף (סימן ער בשיורי ברכה אות ב).
5. אמרי שפר (כלל א אות יט).
6. קול יעקב (שם סוף סק"ו).
7. קול יעקב (שם).
8. שו"ע (יו"ד סימן רעו ס"ג). אבל למלך גוי פוסק כמו לענין תפילה. שאין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש. בית יוסף (שם).
9. רמב"ם (פי"א מהל' תפילין הט"ו), וז"ל "הכותב ספר תורה תפילין ומזוזה, ובשעת כתיבה לא היתה לו כונה, וכתב אזכרה מן האזכרות שבהן שלא לשמן פסולין. לפיכך הכותב את השם אפילו מלך ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו". ועיי"ש בכסף משנה שכתב "וטעם תיבת לפיכך, כיון שאם כתב אזכרה אחת שלא לשמה נפסלו, אפילו מלך ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו כדי שלא יסיח דעתו מהכוונה ויפסל ס"ת.
10. גדולי הקדש (סק"ו), ממשמעות ספר חסידים.
11. לבוש, גדולי הקדש (שם) בשם הרמ"ע (סו"ס לו). וז"ל הבני יונה (שם) "וכשכותב השם אפילו מלך ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו כדי שיכוין ליחדו, ולא יפסיק בכוונתו, והו"ל כמקצץ בנטיעות וכו'".

## כתיבת פסוקים באמצע כתיבת השם

[ד] באמצע כתיבת השם, אין לו לכתוב פסוקים אחרים, ונחשב כהפסק. ואפילו לכתוב שם אחר באמצע כתיבת ה' אולי יש לאסור[12].

## לענות דברים שבקדושה

[ה] הכותב שם השם אינו פוסק אפילו לקדיש ולקדושה ולברכו, דדינו כעומד בתפלת שמו"ע[13].

## השיב שלום בדיעבד אינו הפסק

[ו] אם השיב שלום, או שהפסיק שאר הפסקות הנ"ל באמצע כתיבת השם, אין נפסל בכך כל שלא הסיח דעתו לגמרי, וגמרו בקדושה[14]. ואם הסיח דעתו לגמרי, וכשחזר לכתוב שם השם קדשו עוה"פ, כשר[15].

## הכותב שני שמות זה אחר זה

[ז] הכותב שני שמות זה אחר זה, מותר להפסיק ביניהם, וכשיחזור לכתוב שם השם צריך לחזור ולקדשו ולומר שהוא וכתבו לשם השם[16]. [אבל כשכותב כמה שמות זה אחר זה ולא הפסיק ביניהם, אין צריך לחזור ולקדשו, וכמבואר לעיל].

* * *

# טבילת הקולמוס לפני כתיבת השם

[ח] אין לטבול הקולמוס ולהתחיל לכתוב מיד את שם השם[17]. אלא יכוין להניח אות אחת מלכתוב קודם השם, ובאותו האות יתחיל לכתוב. והטעם משום שמא יהיה עליו ריבוי דיו ולא יצא הכתב מיושר[18]. וי"א הטעם משום שצריכים לקדש הדיו שבקולמוס קודם כתיבת השם, ע"י שכותבים מקודם איזה אות בס"ת[19].

[ויש לקדש השם בתחילת כתיבת השם, ולא כשמתחיל לכתוב האות לפני השם[20]. אבל מ"מ אם קידש השם לפני כתיבת האות קודם א"ש[21].

---

12. גדולי הקדש (שם) וז"ל "ולפי מה שכתבנו לעיל מהכ"מ ורמב"ם דאיסור הפסק באמצע השם הוא משום היסח הדעת מלשם קדושת השם. וכ"כ בברכ"י. הרי גם בכתיבת פסוקים הוי היסח הדעת לגבי לשמה דקדושת השם, דהא מה"ט צריך לקדש כל אזכרה ואזכרה בכתיבתה לפי שמפסיק ביניהם בכתיבת שאר תיבות ופסוקים וכו'".

13. קול יעקב (שם סק"ז) וז"ל "כשכותב השם אפילו מלך ישראל וכו'. וכ"כ באורח חיים (סימן קד סעיף א) גבי תפלת שמונה עשרה. ומשמע מזה דכותב את השם דינו כאילו עומד בתפלת שמונה עשרה. וא"כ כמו העומד בתפלת שמונה עשרה אינו פוסק לקדיש ולקדושה ולברכו כמו שכתב שם (סעיף ז), ה"ה בכותב את השם".

14. בית יוסף (שם), בני יונה "ועכ"ז השם אין נפסל בכך, ואפילו דיבר דברים אחרים בכדי", קסת הסופר (סימן י אות יא), מקדש מעט (שם ס"ק כה) "והיינו כשלא הסיח דעתו וגמרו בקדושה".

15. מלאכת שמים (כלל ט אות ה' בחכמה). הובא בקול יעקב (שם סק"ט). וז"ל הקו"י "ואם הפסיק מחמת אונס או סבה אחרת והסיח דעתו, אם כשחזר לכתוב מה שהשאיר מאותיות השם נתכוון ואמר שכותב לשם קדושת השם, כשר. מלאכת שמים".

16. שו"ע (שם) "ואם היה כותב שני שמות זה אחר זה מותר להפסיק ביניהם, וכשיחזור לכתוב שם שני, צריך לחזור לומר שהוא כותבו לשם קדושת השם". ולא אסרו אלא הפסק באמצע כתיבת השם, אף שיחזור ויקדשו שוב, דחיישינן שמא ישכח לומר עוה"פ לשם קדושת השם, משום שאין רגילים לקדש חצי שם, משא"כ בין ב' שמות לא חיישינן שמא ישכח, שהרי רגיל תמיד לקדש כל שם ושם בנפרד. גדולי הקדש (שם).

17. מסכת סופרים (פ"ה ה"ו) "הטובל קולמוס לא יתחיל אותיות השם, אלא מתחיל מאות שלפניו". ונפסק בשו"ע (סימן רעו ס"ד).

18. רא"ש (הלכות ס"ת סימן יא) וטעם זה הובא בשו"ע (שם) וז"ל "כשטובל הקולמוס לכתוב השם לא יתחיל מיד השם לכתוב שמא יהיה עליו ריבוי דיו ולא יצא הכתב מיושר, אלא יכוין להניח אות אחת מלכתוב קודם השם, ובאותו האות יתחיל לכתוב".

19. ברוך שאמר. והובא במג"א (סימן לב ס"ק לו). וכן הובא בקסת הסופר (סימן י סעיף ט) וז"ל "כשהוא כותב ורואה שהוא קרוב אל השם והדיו כלה מן הקולמוס באופן שיצטרך לטבול את הקולמוס ולכתוב את השם, אל יכתוב עד השם אלא יניח לכל הפחות אות אחת קודם השם ויטבול את הקולמוס ויכתוב זה האות, ואח"כ יכתוב את השם, אבל לא יכתוב את השם מיד לאחר שטבל הקולמוס, משום דחיישינן שמא יהיה עליו ריבוי דיו או שער ולא יצא הכתב מיושר. וגם מפני שצריך לקדש את הדיו שעל הקולמוס קודם שיכתוב את השם". וכן כתב המשנה ברורה בי' הטעמים (סימן לב ס"ק קז).

20. מקדש מעט (שם ס"ק לא). ואינו דומה לשם שיש נטפל לפניו שאומר הקידוש קודם כתיבת הנטפל, אע"ג שהנטפל אינו נתקדש, משום דהתם הנטפל מחובר לשם. משא"כ כאן.

21. פשוט שאינו הפסק, כיון שלא הסיח דעתו מן השם. כמו שמצאנו שאסור להשיב שלום באמצע כתיבת השם, ומ"מ אם השיב שלום ולא הסיח דעתו אינו חשוב הפסק. ובפרט בנידו"ד הסיבה שטובל הקולמוס באות לפני כתיבת השם, כדי שיוכל לכתוב שם השם. בוודאי אינו הפסק. וראיה לדבר מהמבואר במשנה ברורה (סימן לם) באופן שכלה הדיו באמצע כתיבת השם, וצריך לטבול הקולמוס בדיו, שיתקן איזה אות או תג ואח"כ ימשיך לכתוב השם, הרי לנו דאינו נחשב הפסק. ואע"ג שהקסת הסופר חולק וסובר שאין לכתוב אות אחר באמצע כתיבת השם, היינו טעמא משום שאין להפסיק באמצע כתיבת השם, אפילו ללא הסח הדעת. משא"כ לפני כתיבת השם, לית לן בה.

## טבל הקולמוס לתיבה חול

[ט] אם טבל הקולמוס לכתוב איזה תיבת חול בעלמא [לא מסת"ם], ונשאר לו דיו בקולמוס, לפי טעם הא' מותר לו לכתוב אותיות השם, דשוב אין חשש של ריבוי דיו. משא"כ לפי טעם הב' לכתחילה אסור, משום דצריך לקדש הדיו מקודם.

## טבל הקולמוס בדיו, וכתב מיד השם

[י] אם טבל הקולמוס בדיו, והתחיל לכתוב מיד שם השם אינו מעכב. דאין זה אלא למצוה בעלמא[22].

## לכתוב קודם תיבה המאוחר

[יא] אם שכח להטביל הקולמוס באות לפני השם, אסור לו לכתוב קודם את התיבה שלאחר השם, [אפילו בספר תורה דאין בה משום שלא כסדרן], ואח"כ לכתוב את השם שלפניו[23].

## לכתוב מקודם אות אחרת של חול

[יב] אם שכח להטביל הקולמוס באות לפני השם, אין לו לכתוב מקודם אות אחרת של חול על איזה מקום, דכיון שדיו זו מוכנה לכתיבת השם, אין לכתוב בה בתחילה דבר של חול[24].

## נגמר הדיו מהקולמוס באמצע כתיבת השם

[יג] אם נגמר הדיו מהקולמוס באמצע כתיבת השם, אין לו לטבול הקולמוס בדיו כפי המבואר לעיל. תקנתו שיטבול הקולמוס באותיות שלפני השם אם הם לחות[25], או באותיות הנטפלות לפני ה', או כשלא כתב מן השם רק אותיות שהן נמחקין, יכול לטבול בהן הקולמוס[26]. אבל לא יטביל הקולמוס באותיות של שם[27], אא"כ יש בהן מותר דיו[28]. ויש מקילין גם באותיות השם[29].

[יד] לא מצא אותיות לחות, יטבול הקולמוס בדיו, וידקדק לקח רק מעט דיו [שלא יתקלקל האות ע"י ריבוי דיו] ויגמור את השם. אבל אין לחפש אות או תג שצריכים למלאותו בדיו[30]. וי"א דמותר[31].

---

22. משנה ברורה (שם ס"ק קז) שכתב "וכל זה הוא למצוה ולא לעכובא בדיעבד". והנה לכאורה זה תלוי בין ב' הטעמים, דלפי טעם א' אם יצא הכתב מיושר אתי שפיר. אבל לטעם של קידוש הדיו הוה חסרון בדקדוק הכתיבה.

23. קסת הסופר (לשכה"ס סימן י סק"ו), וז"ל "והקשה בספר אניה דיונה כיון דקיימא בס"ת דגם שלא כסדרן כשר ביה. א"כ יכתוב מקודם תיבה שלאחר השם ואח"כ יכתוב את השם לפניו. (ותירוצו לא הבנתי). ונראה לפענ"ד דכיון שדרכו לכתוב כסדר מוכחא מילתא כי אך לבעבור נסות את הקולמוס עם הדיו הוא בא. וגנאי הוא לאותן אותיות שיכתוב אותן כן. גם איכא בהא חששא דשלא לשמה, כדאיתא במסכת מנחות מה טעם דטעימה פסלה משום דבעינן צביעה לשמה. וכתבו שם בתוס' ואפילו לשם ציצית, מ"מ לשם נסיון נמי עבידא, והוי כמנחה שקומצה לשמה ושלא לשמה". והראיה מציצית מהא דמבואר בגמרא (מנחות מב.) דטבל צמר הציצית בתוך התכלת כדי לנסות, ויצא שמוכשר הדבר, אעפ"כ צמר זו פסולה, דבעינן צביעה לשמה, וזו היתה גם בשביל לנסות.

24. ש"ך (שם סק"ה) וז"ל "משמע דלכתוב מקודם אות אחרת של חול על איזה דבר אסור, דכיון שדיו זו מוכנת לשם אין לכתוב בה דבר של חול". ובמשנה"ס (שם שעה"צ ס"ק לא) כתב "ובגדוה"ק (ס"ק ח) נתקשה בזה מ"ט יהיה אסור, הרי קיי"ל דהזמנה לא מילתא, ובמעשה זוטא אפילו הזמנה לגוף הקדושה לאו כלום הוא, עיי"ש, ושמא בשם הקודש עשו מעלה יתירה".

25. הגהות מימוניות (פ"ב מהלי תפילין). הובא בב"י. מג"א (סימן לב ס"ק לב). כתב הרמ"א (יו"ד סימן רעד ס"ח) דמותר ליטול דיו מן האות הכתוב משאר תיבות שבתורה כשצריך לדיו. ואין בזה משום אכחושי מצוה, דאינו מקלקל את האות שנוטל ממנו הדיו, ואינו ממעט שחרותה על ידי זה. והיינו דווקא כשרוצה לכתוב תיבה אחרת שבס"ת, או כדי שתתיבש מהר כדי לגול את הספר, אבל לכתוב בו דבר חול אסור משום ביזוי מצוה.

26. לשכת הסופר (סימן י סק"ז) וז"ל "ואם אין שם באותיות אחרות כדי לטבול. נראה לי דאם אפשר לטבול בהנטפל לפניו, או אם עדיין לא כתב מן השם רק האותיות שהן נמחקין, יטבול בהן להשלים את השם".

27. לשכת הסופר (שם). "אבל לטבול באותיות שאינן נמחקין נראה לי דאסור, כמו שכתב בבני יונה דנוגע בזה בלאו דלא תעשון כן".

28. קסת הסופר (סימן ה ס"ק י) "ומן השם אסור ליקח דיו אפילו רוצה לכתבו בה שם אחר, אך אם יש בו דיו יותר מן הראוי אז יש להקל, ואפילו לאבדו, משום דמתחלתו לא נתקדש אלא מה שצריך לו ומותרו מקלקל ליה (בני יונה)".

29. כתב המשנה ברורה (סימן לב ס"ק קז) "אבל לא יטבול באותיות השם עצמן. ויש מקילין לטבול באותיות השם עצמן, דביזוי ליכא כיון שהוא כדי להשלים בו את השם. ובשעה"צ (שם ס"ק קט) מציין להש"ך (יו"ד סימן רעד סק"ה), והובא בפרי מגדים (או"ח שם, א"א ס"ק לג).

ודברי הש"ך הם עמש"כ הרמ"א (שם) "ויכול ליטול דיו מן האות הכתוב כשצריך לדיו, או שרוצה לגלול הספר". וע"ז כתב הש"ך "ואין בזה משום אכחושי מצוה, דלא דמי למדליק נר חול מנר מצוה, דהתם שואב השני מן הראשון ומכחישו. אבל הכא כיון שנכתבה התיבה אינה נכחשת בנטילת מקצת הדיו כדי שתמהר להתייבש ע"ל תשובת הרא"ש (כלל ג סימן טו). ומשמע דאפילו מהשם יכול ליטול הדיו, ואפילו לכתוב בו דבר חול מותר, דאין כאן אכחושי מצוה. מיהו נהי דמשום אכחושי מצוה ליכא מכל מקום משום בזוי מצוה איכא ליטול מהשם לכתוב תיבה אחרת, או ליטול מהספר תורה לכתוב דבר של חול. ולמ"ד (שבת כב:) דאין מדליקין מנר מצוה לנר של חול משום בזוי מצוה, כמו שנתבאר באו"ח סימן (תרעד ס"א), הוא הדין הכא אסור, אלא אם כן נוטל הדיו כדי שתתייבש מהר, ולא להשתמש בו דבר, וכן נראה לי".

30. לשכת הסופר (שם). וז"ל "ונ"ל דבכה"ג שהוא שעת הדחק יטבול בדיו שבכלי רק שידקדק שלא לקחת רק מעט דיו (שלא יהא חשש קלקול) לגמור את השם. והטבילה לא הוה הפסק כיון שהיא לצורך השם. אבל לא יכתוב בענין זה אות אחר תחילה דזה הוה הפסק, כן נראה לפע"ד, ודו"ק".

31. משנה ברורה (שם). "ואם האותיות שלפניו אינם לחים אזי יטבול מחדש ויחפש אחר אות או תג שצריכים דיו וכנ"ל. וכל זה הוא למצוה ולא לעיכובא".

מוסדות יטב לב
דרכינו יואל

# מסאמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עיה"ק ירושלים תובב"א

## ברכת ציון וירושלים

בקול רינה וישועה, ובצלצלי תרועה, משתתפים אנו בשמחת מע"כ ידידינו האי גברא יקירא, שמו נודע לתפארה, עונה לכ"א בסבר פנים ואורה, מוקיר תורה, מגדולי תומכין דאורייתא, עומד לימין מוסדותינו פה עיר קדישתא, ותהי ידיו אמונה, לעמוד לימינינו בעושה במעשה ובתבונה, מוכתר במעלות מופלגים, ובכל המדות שמנו חכמים, דורש טוב לעמו, כשמן הטוב תורק שמו, כש"ת

ה"ה ידידינו הרבני החסיד הנבבד

מוה"ר

## צבי עקיבה ברייטשטיין

שליט"א

יו"ר הנהלת מוסדותינו הק'
בבית שמש

לרגל שמחתו בשיר שבח ותהילה, בעזר נורא עלילה

**נישואי בתו שתחי' בשעטומ"צ**

מה' ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, כנגוזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

ישכר בעל יאקאן

בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

# משיב כהלכה

תלמיד השיעורי הלכה שנאמרו בבית מדרשו

ע"י הרב הגאון רבי יהושע צבי יוושעף שליט"א

מו"ץ קהילתינו הק'


## דין שאלת שלום לנשים (ג)

**א] כאשר כותב מכתב לחבירו יש ליזהר שלא לשאול בשלום אשה, ולכן אין לכתוב בסוף האגרת "ותפרוס בשלום זוגתך" או "דרישת שלום לאשתך"[א].**

**ב] מותר לכתוב לאשה "לכבוד מרת פלונית[ב] וכן מותר לכתוב לאשה "מנשים באהל תבורך מרת פלונית"[ג].**

**ג] בתחלת המכתב שכותב לחבירו מותר לכתוב לו אחדשה"ט [אחר דרישת שלומך הטוב] ושלום זוגתך תחיה[ד].**

**ד] ונהגו להחמיר שלא להזכירה בשמה הפרטית[ה].**

**ה] מותר לכתוב לחבירו "שוכט"ס או "שלום וברכה לר' פלוני ולאשתו פלונית", וכן יכול לסיים את מכתבו [אחר שהזכיר את שניהם] בתיבת "דושו"ט [דורש שלומכם וטובתכם][ו].**

**ו] מותר לכתוב לחבירו "זוגתי פורסת בשלום זוגתך"[ז] אף שלא שמע זאת מאשתו וכותבן מסתמא על דעת עצמו[ח].**

**ז] מותר לנענע את הראש במקום אמירת שלום ואינו נחשב כשאילת שלם[ט].**

**ח] בקטן וקטנה בגיל שאין בהם איסור ייחוד [קטן עד בן ט' שנים וקטנה עד בת ג' שנים] אין בהם איסור שאילת שלום[י] והמיקל גם ביותר מזה אין מזניחים אותו[יא].**

**ט] וראוי להביא דברי הריטב"א (קידושין פ"ב) דמי שמכיר בעצמו שיצרו נכנע וכפוף לו ואינו מעלה טינא בלבו כלל מותר לו לשאול בשלום אשת איש[יב] אך למעשה יש להחמיר בזה בכל ענין[יג].**

## ביאורים והוספות

**(א)** כמובא בטו"ז סק"א בשם הב"ח דזהו שאילת שלום לאשה ע"י בעלה דאסור.

**(ב)** דאין זה שאילת שלום כלל רק כותב לה איזה הודעה שרוצה להודיעה.

**(ג)** באוצר הפוסקים ס"ק מ"ח אות ב' הביא כן מספר תולדות אדם, והטעם בזה דהוא רק בגדר ברכה ולא בכלל שאילת שלום, וכ"ה בפסקי מהרא"י (תה"ד רס"א) שכתב לאשה מנשים באהל תבורך מרת "הענדלין" עיי"ש.

**(ד)** כמובא בטו"ז סק"א בשם הב"ח וצריך להסביר הטעם דהכוונה בזה הוא רק לברר אצל הבעל את שלום אשתו דזה מותר משא"כ אם כותב בסוף המכתב "תמסור דרישת שלום לאשתך או תאמר לה שלום" הרי זה שאלת שלום ששולח ע"י בעלה דזה אסור.

**(ה)** טו"ז שם משמיה דמהרש"ל.

**(ו)** בספר אגרות שפירין אות נ"ח מכתב מהגה"ק בעל דרכי תשובה זצ"ל באות נ"ט כבוד האלמנה והאחים ראם... ובסיום המכתב כתב ואחתום ברוב שלום... דושו"ט, ועוד שם באות נ"ט כבוד האלמנה והאחים ראם... שוכט"ס עיי"ש, וההיתר בזה לכתוב כן הוא משום שאינו כותב לה באופן פרטי ומיוחד בשבילה אלא כולל אותה ביחד עם הבעל שמותר לשאול ולדרוש בשלומו, ועיין בראש פינה דהכוונה בזה שמברך את הבעל שיהיה לו ולזגתו שלום ואין זה שליחות שלום אליה במיוחד רק סובב השלום אליו כמו אתה שלום וביתך שלום.

**(ז)** דאין הבעל שואל כאן בשלום האשה רק מוסר שליחות מאשתו שהוא דורשת שלום חבירתה.

**(ח)** עזר מקודש ואין כאן חשש שקר "דזכין לאדם שלא בפניו כיון שדרישת שלום לעם בני ישראל בפרטות הוא מצוה וזכות.

**(ט)** בשו"ת שלמת חיים (סימן תכ"ו) כתב דבאבל אסור נענוע ראש כמו שאילת שלום אך עיין בספר פני ברוך (סי' ט"ז הערה כ"ז) שהעיר עליו דמפורש בריטב"א (מוע"ק דף כ"ז) דמותר באבל, וא"כ גם בנידון דידן נראה דמותר אם יש בזה משום נימוס ודרך ארץ (מלבושי מרדכי אות י"ט).

**(י)** כ"כ בעזר מקודש שם.

**(יא)** מלבושי מרדכי אות ט"ו, וסומך שם על מש"כ הפנ"י דלומר שלום לאשה שלא ע"י שליח אורחא הוא ואין בזה משום חיבה ואסור רק משום קול באשה ערוה ובקטן וקטנה יש להקל בזה, ובצירוף דעת המאירי דהאיסור לשאול בשלום אשה הוא רק באשת איש.

**(יב)** ודברי הריטב"א הובאו ביש"ש קידושין פ"ד סימן כ"ה וכתב שם "מי שמושל ביצרו ויכול להתגבר עליו מותר לו לשאול בשלום אשה" ובזה מיישב הריטב"א שם הא דחזינן דכמה מרבנן דמשתעי בהדי הנהו מטרונייתא, ובפ"ת סק"ג מעתיקו להלכה.

**(יג)** דהריטב"א בעצמו סיים "שאין ראוי להקל בזה אלא לחסיד גדול שמכיר ביצרו ולא כל ת"ח בוטחין ביצריהן" עיי"ש.

# הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

כ"ג
שבט


# הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע

הרב הקדוש רבי יהושע מבעלזא זללה"ה נולד בשנת תקפ"ה לאביו הרה"ק ר' שלום מבעלזא זללה"ה. בן רבי אלעזר רוקח, [חתן רבי יהודה זונדל רמר"ז מחכמי הקלויז בבראד], בן רבי שמואל שמעלקא רב דחייטים בבראד, בן רבי משה אב"ד זלאטשוב, חתן (בזו"ר) בעל סמיכות חכמים, ובן רבי אלעזר רוקח אב"ד בראד ואמשטרדאם בעל "מעשה רוקח", מגזע בעל ה"רוקח". אמו הצדיקת מלכה בת רבי ישכר דוב רמר"ז אב"ד סקאהל, בן רבי יהודה זונדל רמר"ז (הנ"ל). במעלליו התנכר נער ולימים העיד שאביו מסר לו כמעט כל סודותיו והיה רבו מובהק, אביו הק' העיד עליו שמלא רוח חכמה כיהושע בן נון, והועיד אותו לגדולות. בחודש תמוז שנת תקצ"ט נשא את הרבנית רבקה מרים בת הרה"ק ר' שמואל אשכנזי זצ"ל חתן הרה"ק ר' יצחק מאיר מזינקוב זצ"ל. בזיווי"ש נשא את הרבנית שרה מירל בת הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל זצ"ל בן הרה"ק ר' שמואל אשכנזי זצוק"ל.

עם פטירת אביו הקדוש, בכ"ז אלול תרט"ו, מילא את מקומו ברבנות העיר בעלזא ובהנהגת עדתו הק'. מכל רחבי גאליציא ואף מחוצה לה, המדינות הסמוכות אליה, נהרו אליו המוני יהודים לעיירה הקטנה בעלזא. זקנים עם נערים, בחורים ואברכים צעירים, למדנים מופלגים וחריפי מוח ובעלי מדרגות ששאפו לשלימות, רבנים חשובים וצדיקים מפורסמים, מי לדרוש את ה' ומי להנות עצה ותושיה.

כשקבל רבינו את רסן ההנהגה לידיו הקדושות, או אז נתגלו לעיני כל כוחותיו העצומים שהיו נחבאים בו עד עתה. כאותו רב חובל המנווט את הספינה בים סוער מלא מכשולים, התגלה כמנהיג הדור, שניהג רבבות מישראל הנאמנים לה' ולתורתו בין אבני המכשול שהציבו המשכילים בדרכם, והתאזר בגבורה לעמוד במלחמת קודש זו, נעמד כקיר ברזל נגד המחבלים בכרם ה' צבאות.

קרוב לארבעים שנה הנהיג את צאן מרעיתו, וביום כיפור האחרון אמר מה שאמרו ז"ל "שוב יום אחד לפני מיתתך, הכוונה על יום הקדוש שלפני הפטירה. במשך החורף חלה והרופאים ציוו לנתחו ולשם כך נסע לוויען. לפני האפעראציע כתב צוואה ואמר וידוי. בדרכו חזרה לביתו נסתלק במעמד עשרה מישראל, וא' מהם הרופא המנתח, בו החדיר ברגעיו האחרונים אמונה בביאת המשיח. מנו"כ בבעלזא. על מצבתו חרות: נפטר יום ג' כ"ג שבט תרנ"ג לפ"ק, וכל העם יבכו על הלקח ארון הקודש ונשארו כיתומים ואין אב. פ"נ כבוד אדמו"ר הרה"ק המפורסם בצדקתו ורב צדקת פזרונו בקי בנגלה ונסתר ראש גולת אריאל גדול בישראל שמו לוחם מלחמות מצוה בכל עוז לחזק התוה"ק, שלשלת היוחסין כקש"ת מו"ה יהושע זצללה"ה רב דפק"ק בהרב הקדוש רשכה"ג מו"ה שלום זצללה"ה רב דפק"ק תנצב"ה, זיעועכי"א.

# בפי ישרים תתרומם

## מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

### שר התורה

הגאון ר' יעקלי ז"ל אמר על הרה"ק מהר"י, דער וועלט האט נישט געוואוסט פון זיין גאונות, אין נסתר איז ער געווען מפורסם ע"כ. בנו הרה"ק מהרי"ד אמר, דכשאביו נסע נסיעות, הי' הוא נוסע עמו, ודיבר בקרבו סמ"ע תומים קצות ונתיבות. עוד שמעתי מהנ"ל: פ"א בא הרה"ק מצאנז לבעלז, וביקש ממנו הרה"ק שר שלום שיתהה על קנקן בניו, ודיבר הרה"ק מצאנז עמהם. אח"כ שאל אותו מרן, נא, אמר שממהר"י נתפעל, 'אזוי יונג און קען אזויפיל', אמר הרה"ק מבעלז להרה"ק מצאנז אצליכם זה תמי' אספר לכם מעשה, אני לומד אתו נגלה ונסתר, פ"א למדנו זהר, ובמקום א' אי' מהאר"י הק' שיש שם סוד גדול, אמרתי לו שכאן קשה להבין מאליו וצריך להיות בקבלה מרבי, אני קבלתי זה מהחוזה. שאל אותי והחוזה השיג זה מאליו, אמרתי לא, רק מהרבי ר' אלימלך, והר"ר אלימלך מהר"ר בער,

והר"ר בער מהבעש"ט. ושאל מאין ידע זאת הבעש"ט, אמרתי הבעש"ט השיג זה מאליו. ראיתי שיש לו חשק להשיג זה מאליו, גזרתי עליו שיגע מעצמו. מה אתם סוברים, שלא בא מיד אלי לאמר הפשט האמיתי, וסיים לי הגאון הנ"ל ס'איז א מקובל'דיגע מעשה.

**שיח זקנים**

## אביהן של ישראל

ניטל כבוד מבית חיינו אדומו"ר הרב הגאון הצדיק יסוד עולם בוצינא קדישא מאור הגולה מו"ה יהושע רוקח זצ"ל שהיה אב"ד חונה מלאך ה' בק"ק בעלוא יע"א כו', כי אלפים ורבבות מישראל צועקים יתומים היינו ואין אב כו', על כן אחינו בני ישראל עלינו לצעוק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, שהוא היה ממש אבוהון של ישראל. מי שהיה לו דאגת פרנסה, אנא פנה לעצה לק"ק בעלוא, מי שהיה לו חולה בתוך ביתו, למי פנה לק"ק בעלוא, והוא היה ממש אב לבני דורו, וכן היה דרכו של רבינו הקדוש, שהיה מקבל את כל אדם בסבר פנים יפות ממש כאב את בנו. ובאמת בעיני ראיתי, וכן הרגשתי בעצמי, כשנסעתי לקבל פני השכינה, הרגשתי שמחה וששון כמי שנוסע אל אביו כו', אלפים ורבבות מישראל שזכו להנות מקבלת פני קדשו כקבלת פני השכינה, כולם צועקים: אבי, אבי, רכב ישראל ופרשיו.

**מתוך הספד מר – ספה"ק "ערוגת הבושם" פר' תצוה**

## ראש מערכות ישראל

"עלינו לבכות ולקונן כבנות יענה וכתנין על אשר נעדר מאתנו סיני ועוקר הרים הזה, האיש מרעיש ארץ מרגיז ממלכות רבינו יהושע ז"ל, וקינא קנאת ה' צבאות, לעמוד בפרץ נגד שונאי ה' החושבים להדיח ח"ו זרע ישראל מתורת ה' ומדרכו הטוב. והוא היה עמוד ברזל וחומת מבצר, וכל הרוחות שבעולם לא יזיזו ממקומו, ולא נשא פנים לשום אדם, וכל כוונתו היתה להחריב הרשעה ולהרחיב גבול הקדושה

**מתוך הספד מר מהגאון רבי יחיאל מיכל אב"ד ניזנוב זצ"ל – שו"ת הד"ר סי' י"ח**

## עומד בפרץ

על פי מ"ש חכמי הטבע, כי במקום שהתהום רוגש לעלות, והעפר קרובה להמס כדונג, ברא הקב"ה הר גבוה ותלול לחזק העפר לבל יוכלו התהום לעלות. והנה במדרש רבה פר' בראשית: 'יחשך על פני תהום' אלו הרשעים שדומין לתהום, ועינינו הרואות איך רבים קמים עלינו בדורינו זה לחתום תורה כלימודה ולהשכיחנו דת אמת, והגה"צ מבעלוא עמד לנגדם בכל עת להפר עצתם ולקלקל מחשבתם. ועתה כאשר אבדנו את הצדיק הזה, יומלץ מאמר חז"ל, סוף פ"ק דסוטה: 'הקב"ה בוכה ואומר: מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פועלי און. ומלאכי השרת בוכין ואומרים: צדקת ד' עשה ומשפטיו עם ישראל' כי היה בבחינת הר הסוכך ומגין בעד התהום שלא יעלה.

**תכלת מרדכי, ח"ג בקונטרס הספדים**

## עבודת התפילה

אמר כשנסע פעם לשבות אצל הרה"ק מוהר"י מבעלזא זי"ע ובשמעו ממנו [במנחה ער"ש] אמירת המזמור "הודו לה' כי טוב" אמר בלבו, אילו לא באתי אלא לשמוע דבר זה דיי.

**הגאון מהר"ם אריק זצ"ל**

## באור פני מלך חיים

מי שזכה להיות קרוב למשכן ה' לקדושת רבינו הקדוש מבעלזא, בראותו פני מלאך אלקים, לא היה בקל עובר עבירה אחר כך, ולא היה נטוי לשום מחמדי עוה"ז, ונתבטל כמעט ממציאותו ומכ"ש שלא עלה על דעתו גיאות להגאות ולהתאות תאות ח"ו.

**שבט מיהודה – פר' תצוה**

## הצנע לכת

אם כי ה' גדול בתורה הי' עמל להסתירו מבני אדם, פ"א הי' עם אביו השר שלום בלעמבערג, ובאו הגאונים בעל "מפרשי הים" והגאון ר' מרדכי זאב איטינגא זצ"ל לבקר את השר שלום, כשיצאו שלח השר שלום את המהר"י ללותו, ואמרו שני הגדולים במה נכבד את מהר"י, אמר הגאון רמ"ז נכבד אותו בד"ת, כי נאמר לו איזה דבר טוב, ואמר המהר"י הן, ותמך את ראשו בשלחן ושמע את דבריהם, אח"כ אמר הבעל "מפרשי הים" לבנו ר' יצחק אהרן שילווה את מהר"י, בדרך אמר המהר"י לר' איטשע, שיאמר לאביו כי במחילה מכבוד תורתו נעלמו מאתו דברי המכילתא דשם ושם, כאשר בא וסיפר זאת לאביו נשתומם הגאון מגדלותו בתורה, ועוד יותר מענוותנותו, ואמר הלא הצדק אתו, והצדיק הלז לא רצה לבייש אותי.

**פאר וכבוד**

# למען תספר

## גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

## לעשות רצון אבינו שבשמים

ארשום למשמרת מה שסיפר הרה"ח הישיש רח"נ כ"ץ זי"ל, שכ"ק מרן אדמו"ר מהר"י מבעלוא זי"ע היה איש מפונק ביותר, ודרך משל, אם הכניסו לפניו כוס עם חלב, ועל החלב היה מעטה של קרום חלב לא היה שותהו. וכאשר מרן זי"ע היה צריך לשתות "שמן קיק" (שיש לו טעם מאוד לא נעים) בשביל נקיות גופו, היה שותהו ואף אוכל את טפות השמן שנשארו על ידיו, והיה מתבטא ואומר: "וואס טוהט מען נישט אז מ'זאל קענען דאוועגען מיט א גוף נקי".

**ימי הילולא, מס' סימן טוב, ע' ש"ב**

# מילי דהילולא

## ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

### וידעתם כי אני ה'

הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע נתבקש לישיבה של מעלה בשנת תרנ"ו ביום כ"ג שבט. הוא נסע לווינא לדרוש ברופאים, נתקבל שם בבית חולים וכפי שידוע נסתלק בווינא והובילוהו לבעלזא. רבינו (הגה"צ רבי שאול בראך זצ"ל, גאב"ד קאשוי) שמע שהאדמו"ר נמצא בווינא נסע ממאגנדארף על ש"ק פרשת בא אל האדמו"ר, רבנו היה רגיל לספר הרבה מביקורו אצל כ"ק האדמו"ר (מהר"י מבעלזא) אז בווינא. בין היתר סיפר, "ביום ראשון נודע לי שהגאון מפרעשבורג בעל ה"שבט סופר" זצ"ל נמצא ג"כ בווינא לדרוש ברופאים. הלכתי לבקר את הרב מפרעשבורג, הוא שאלני על מעשי בווינא, עניתי לו שכ"ק האדמו"ר מבעלזא נמצא כאן ובאתי אליו על ש"ק. על זה שאלני הרב, האם מניחים ת"ת דרבים ונוסעים אל רבי. [רבינו הוסיף שהרב מפרעשבורג ידע שבמאגענדארף (ששם היתה אז הישיבה של הגה"צ רבי שאול בראך זצ"ל) למדו בהתמדה גדולה, וע"כ תמה ושאלני כן]. אמרתי להרב מפרעשבורג: "הגמרא אומרת (עירובין י"ג) אמר רבי האי דמחדדנא טפי מחבראי דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריו. אני הסתכלתי את פני האדמו"ר מבעלזא".

אך התבוננתי וראיתי שהרב מפרעשבורג לא הבין אותי ולא נח דעתו. רציתי בכל זאת להפיס דעתו ושאלתי אותו אם הוא רוצה לשמוע ממני מה שחידש האדמו"ר בש"ק בסעודה שלישית. אחרי הסכמתו מסרתי לו שהאדמו"ר דקדק בפ' השבוע פ' בא עה"פ, 'ולמען תספר באזני בנך וכו' וידעתם כי אני ה''. התחיל בלשון יחיד ולמען תספר באזני בנך, וסיים בלשון רבים וידעתם כי אני ה'. ולכאורה הלא מצות סיפור יציאת מצרים והגדת לבנך חלה על ישראל מיד בשנה הראשונה כשיצאו ממצרים, ומי מכל ישראל יכול היה לקיים מצוה זו אז, הלא כולם היו שם וכולם יצאו ממצרים, נמצא שנשאר רק משה רבינו היחידי שאשתו ובניו היו אז מחוץ למצרים, הוא היה יכול לספר לבניו ולקיים והגדת לבנך גם בשנה הראשונה. ומכיון שבנשמת משה רבינו נכללו נשמות כל כלל ישראל, הוציא הוא את כל ישראל במצוה זו. ויומתק מאד, 'ולמען תספר' דוקא אתה משה 'באזני בנך', ועי"ז 'וידעתם' כולכם 'כי אני ה'', כי הוא יוציא בזה את כל ישראל. כשגמרתי, סיפר רבינו (מקאשוי), פנה הרב מפרעשבורג ואמר למשמשו, לך מיד תזמין קארעטע, אנו נוסעים אל האדמו"ר מבעלזא.

**שאול בחיר ה', עמ' ל"ז**

### החכמה תחיה בעליה

שמעתי מר' אלי' הארשאווסקי מעיר האלאשיץ שהרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע השתדל בכבודו ובעצמו בדבר שישתחררו בניו הצדיקים בצעירותם מהצבא, ושחדו את הרופא שיעיד שאינם ראוים לזה. אבל עדיין חושש היה מהממונה הראשי שהיה בדרגא גבוה מהרופא, ולא היה אפשר לשחדו. ונסע רבינו בעצמו לסקאהל כדי לדבר שם עם הממונה ההוא. ויודע הדבר להממונה שרבינו מתכונן לבוא אליו, וקם ונסע משם לכמה ימים, כי לא רצה להפגש עם רבינו בידעו שיהיה קשה להעיז פניו כי היה לו מכירים מחסידי בעלזא. רבינו שהה שם כמה ימים אחר השבת, עד שהממונה היה מוכרח לחזור לשם, ואז נפגש רבינו עמו. וכאשר ביקש רבינו ממנו לפטור את בניו מהצבא, שאל לו הממונה: תגידו נא לי, האם חייב אני לשמור את דינא דמלכותא, ענה לו רבינו: כן, אתה צריך לקיים את החוקים, אבל הבה אשאל אותך, מדוע צריכין ממונה ראשי, והלא כל המשפטים כתובים מפורש על גליון וכל אחד יכול לראות בעצמו את החוקים שמה. אלא זקוקים לממונה ראשי אשר ביכלתו לקרות גם בין השורות, ובכן שם בין השורות כתוב שבניי פטורים ללכת להצבא.

**י"ג אורות, ח"ב, ע' רס"ה**

### כי אם גלה סודו לעבדיו הנביאים

שמעתי מפי הרב ר' אברהם לאנדמאן ז"ל מסטרעליסק, שבצעירותו נכנסו הוא ואחותו מרעהו, אברכים צעירים, אל מרן מהר"י מבעלזא זצוק"ל, לבקש על נפשם שלא יפלו ברשת הצבא, כי אז היתה גזירת המלכות שכולם צריכים לשרת בצבא, וכידוע היה הדבר כרוך בהרבה נסיונות. וענה להם הרב שאביו מרן השר שלום זצוק"ל אמר בשם הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע דכשאדם מישראל אינו מקלקל הצלם אלקים אשר עליו, אינו צריך לירא כלל מעול המלכות. ופירש (מהר"י מבעלזא) בזה את הפסוק (דברים א, לט) 'ובניכם אשד לא ידעו היום טוב ורע', כלומר שאין מערבים טוב ברע, רק המה בבחינת כולו טוב, 'המה יבואו שמה ולהם אתננה והם ירשוה'. והוסיף דבספה"ק איתא דכאשר ישנה גזירה קשה על ישראל, עומד אליהו מלאך השלום ומתחנן לפני הקב"ה שיבטל הגזירה, ושישלח אותו לבשר להם בשורה טובה שהגזירה בטלה. ולכן הר"ת מארבע תיבות הללו, א"שר ל'א י'דעו ה'יום הוא 'אליה', להורות שאליהו מתחנן ומבשר שאנשים הללו אשר לא ידעו טוב ורע כנ"ל אינם נכללים בהגזירה.

דיבורים הללו סיים הרב ר' אברהם לאנדמאן ז"ל מסטרעליסק את סיפורו עשו רושם בשמים, ואף אחד מבני חבורה זו לא נלקח לצבא. דומה לזה שמעתי, כי פעם אחת בישרו לרבינו מהר"י בשורה לא טובה, כי גזירה יצאה לקחת אברכים לצבא, והשיב: אינני חושש מזה כלל, כי אליהו הנביא לא גילה לי זאת.

**תולדות אלעזר, עמ' קט"ז**

### ויהי בנסוע הארון

הרה"צ מו"ה יהושע ווינבערגער ז"ל מבעלזא ודינוב, הי' הילד הראשון שנקרא שמו בישראל אחרי הרה"ק רבינו יהושע

רוקח זי"ע מבעלזא, ומעשה שהי' כך הי': בשנת תרנ"ד לפ"ק, טרם נסע הגה"ק מהר"י לעיר המלוכה ווינא יצ"ו, לערוך שם ה'אפעראציאן', והתאספו בביתו חסידים ואנ"ש ליקח ממנו ברכת פרידה. ובין הבאים הי' גם אביו הגה"צ החסיד מו"ה מרדכי ווינבערגער זצ"ל, שהי' דומ"ץ בק"ק בעלזא. ויהי טרם יצא הגה"ק מהר"י מן הבית, לשום לדרך פעמיו, קרא אותו אל הצד ולחש בתוך אזנו, הלא אשתך מעוברת, וכאשר יולד לכם בן, תקראו אותו אחר שמי יהושע. ויהי כשמוע את דבריו אלו, התעלף ונפל ארצה. והביאו מים להחיותו ולהשיב את רוחו אליו. וכאשר הוטב לו וחזרה רוחו בקרבו, ניגש אליו הגה"ק רבי ישכר דוב בהגה"ק מהר"י, ויבקש אותו לגלות לפניו מה שלחש לו אביו. אמנם לא רצה לגלותו. והפציר בו עד בוש. אז סיפר לו את דבריו. וכאשר שמע הגה"ק מהרי"ד דבר זה נבהל עד מאד. ושכר מיד עגלה, לרוץ אחרי אביו הק' ולהשיגו בבית מסילות הברזל באהנהאפע"ן בלע"ז, למנע אותו מן הנסיעה. אמנם איחר את המועד, כי הבאהן כבר יצאה לדרכו. וכן הוה, שהגה"ק מהר"י נסתלק שם, ואחרי ד' ימים לפטירתו נולד הוא, ונקרא שמו אחריו.

**אמרי דבש, עמ' קנ"ז**

## בהאי קטירא אתקטר

בשנתו האחרונה התאונן מרן מהר"י זי"ע מבעלזא על מחלה, המקשה עליו להתפלל בגוף נקי, הרופאים יעצו לו לעבור ניתוח ולנסוע לרופא מומחה בעיר הבירה וויען. בני ביתו ניסו להשפיע עליו שלא יסכן את עצמו בניתוח, אולם מרן לא שמע אליהם, כי אמר שהוא מוכן למסור את נפשו, כדי שיוכל להתפלל בגוף נקי, ואכן, נסע לוויען ועשו לו את הניתוח. לפני הניתוח שאל מרן את הרופא, האם הוא מאמין בהש"י, הרופא ענה לחיוב. שאל אותו רביו שוב אם הוא מאמין במלך המשיח, ענה לו הרופא שבזה אינו יכול להאמין כי הרי כתוב שיהיה עני ורוכב על החמור, ואיך זה יכול להיות שהעני הזה יטיל אימה ופחד על כל אומות העולם, הגביה רבינו את ריסי עיניו הארוכים והסתכל במבט חודר בעיני הרופא, מיד נפלו אימה ופחד על הרופא עד שאזמל המנתחים נפל מידו, נענה מרן אל הרופא: הלא תראה כי אני בשר ודם פשוט, ואפילו הכי נבהלת כאשר הסתכלתי עליך ומה הפלא כאשר המשיח יטיל את אימתו, לאחר מכן הסביר את הענין בנו של רבינו, מרן מהרי"ד זי"ע, שכוונת אביו בזה היתה מפני שהרופא היה העשירי שעמד על יד מרן בעת יציאת נשמתו, ורצה שיהיו עשרה מאמינים בעת יציאת נשמתו, ועל כן ביקש שהרופא יהיה מאמין גם במלך המשיח.

**שאלו שלום ירושלים, עמ' ק"י**

## ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי

סיפר הגה"ק רבי אברהם יעקב הורוביץ אב"ד פרוביזשנא זצ"ל: אחד מנכדי הגה"ק רבי ברוך הלפרין בעל "מצות השם", המפורסם בשם "רבי ברוך בענטשער", בא לפני מרן ומסר לו קוויטל, ובו ביקש שיעזרו השי"ת להנצל מידי הגויים, לבל יצטרך להתייצב בצבא. אותו נכד לא הלך בעקבות אבותיו

# מילי דהילולא

## ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

## כח הבן, מכח האב

שמעתי מכ"ק אאמו"ר הגה"ח (רבי אבהם יעקב הלוי הורביץ, אבד"ק פראוויזשנא) זצללל"ה שפעם אחת בא אחד משארנו לפני הגה"ק מוהר"ר יהושע מבעלזא להתנצל שבניו אין להם חשק ללמוד. אף שהוא מחזיק מלמד ביחוד עבורם. ענה לו הרב הקדוש זצללל"ה: אם לא היה כח ביד האב לקיים מצות ושננתם לבניך, לא היתה כתובה מצוה זו בתורה, שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. ומדכתבה התורה ושננתם לבניך מוכח שיש כח ביד האב לקיים זאת. אך אמור נא האם קובע אתה עתים לתורה בכל יום. התחיל האיש להתנצל שהוא מוטרד מאד בעסקיו ואין לו זמן ללמוד בכל יום. ענהו הרה"ק זצללל"ה: אם הבנים יראו שאתה קובע עתים לתורה בכל יום גם הם ירצו ללמוד. רק כיון שאתה אינך לומד, גם הם אין להם חשק ללמוד. עד כאן דבריו הקדושים.

**שו"ת "צור יעקב" ח"ב בפתיחה**

## קנא קנאתי לה'

סיפל לי הגה"ח ר' יוסף שטייכעל ז"ל, אשר כידוע לחם הרה"ק מהר"י זצ"ל נגד המשכילים, ובעת אמירת דברי תורה הי' יוצא נגדם בחריפות. פעם אחת עבר זמן שלא דיבר נגדם, וכתבו בעתוניהם שהרב מבעלזא כבר אינו לוחם נגדם, וכנראה שמודה שהצדק אתם. כשסיפרו זאת החסידים להרה"ק מהר"י, אמר אחר כך בדברי תורתו, כתיב, 'אלה עשית והחרשתי', אלה רומז לעגל, כדכתיב אלה אלהיך ישראל, אתה עשית את העגל, 'והחרשתי', 'דמית היות אהי' כמוך', חושב אתה שכבר הייתי כמותך, על כן אומר אני לך שאין הדבר כן, 'אוכיחך ואערכה לעיניך', והמשיך לדבר בחריפות נגד המשכילים.

**שיח זקנים, ח"ג, עמ' ר"א**

## בצדק תשפוט עמיתך

ראיתי נדפס בשם הרבי מבעלזא מהר"א ז"ל שאמר שזקינו הרה"ק מהר"י מבעלז ז"ל הי' אוהב דרך הפלפול בתורה (וכשנדפסו ספרי החידושי הרי"ם ציוה לבניו ולנכדיו לקנותם וללמוד בהם), מפני שלפעמים אי אפשר ללמד זכות על איש ישראל אלא על דרך הפלפול.

**טעם הצבי ח"ה, ע' רכ"ב**

# מילי דהילולא

## ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

### כל חד לפי מאי דמשער בליבי'

שמעתי מזקני הרה"ק ממאגרוב זצ"ל, שאמר כשם אביו (מהר"י מבעלזא זי"ע) על הפסוק (תהלים סג, ב) כמה לך בשרי, וכתב רש"י שם 'אין לו דמיון'. ודייק המהר"י זצוק"ל שברוב מקומות כותב רש"י 'אין לו דמיון במקרא' וכאן השמיט תיבת 'במקרא' וכתב סתם אין לו דמיון. ופירש דהרבה דברים אפשר להסביר לאחרים, ע"י משלים ודמיונות וכדומה, ברם ענין זה של 'כמה לך בשרי' אי אפשר לפרש לאחרים, כי מדרגה רמה זו שגם בשר האדם יכסוף ויכמה לה' הוא דבר שצריך להרגיש בעצמו, וא"א לצייר ולפרש למי שלא הרגיש זאת. וזה שרמז לגו רש"י 'אין לו דמיון', שא"א לדמות ולצייר דבר זה, והבן.

**תולדות אלעזר, עמ' קט"ז**

### שכר שדכנות עבור שידוך שלא נגמר

מנהגו של הרה"ק מהר"י (מבעלזא) זי"ע היה, שכאשר בא אליו שדכן להציע שידוך לאחד מיוצאי חלציו היה מכבדו במיני תרגימא ויי"ש. ואמר דאיתא (ויק"ר פ' צו): "הקב"ה יושב ומזווג זיווגים", ואם אדם מישראל עוסק בחפצי שמים זוכה הוא בדין שיכבדו אותו. [ופי' צדיקים עפ"י הידוע שמנהגו של הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע היה לשלם בכסף לכל שדכן שהביא הצעת שידוכין, ונראה דה"נ ס"ל להרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע דס"ל כי מגיע לו שכר טירחא אף שאין נגמר דבר הצעתו, כיון שגם זה מוכרח לצורך קירוב הזיווג הנכון לו באמת].

**זכרונם לברכה**

### תאוה ורצון לכונת התפילה

מרגלא הוה בפומיה לומר בחודש אלול פירוש הכתוב: "תאות ענוים שמעת ה' תכין לבם תקשיב אזנך" (תהלים י, יז. ועי"ש באבן עזרא) כלומר, 'תאות ענוים שמעת ה'' ומהי תאותם, 'תכין לבם' היינו, שתתן להם כח שיוכלו להכין את לבם להתפלל לפניך כראוי, ואם כן ממילא 'תקשיב אזנך' שכן כאשר האדם מכין את לבו כראוי, ודאי הקב"ה מקבל את תפלותיו, כדאיתא בגמרא (ברכות לא) "המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים, אבא שאול אומר סימן לדבר תכין לבם תקשיב אזנך", וברש"י: "אם תכין לבם אז תקשיב אזנך" (ועי' דב"ר ב, א).

**זכות אבות**

הקדושים, וסטה מהדרך הסלולה בפז. שינה את לבושו ממנהג אבותיו, ולבש בגדים מודרניים. מרן התבונן בקוויטל שמסר, הרים את עיניו הטהורות ופתח ואמר: אם תבטיח לי, שתחזור ללבוש מלבושים כפי שלבשו אבותיך, יעזור השי"ת שתינצל מעבודת הצבא!. ואחר הוסיף לבאר דבריו: אומרים אנו בתפילה: "הבט משמים וראה כי היינו לעג וקלס בגויים נחשבנו כצאן לטבח יובל". וכך הוא פירוש הפיסקא: הבט משמים וראה כי היינו ראה אותנו, שאנחנו מתנהגין כפי שנהגו יהודים מאז ומעולם ולובשים אנו מלבוש יהודי, ואז 'לעג וקלס בגויים' נהיים אנו ללעג וקלס בעיני הגויים, ואינם לוקחים אותנו לשרת בצבאם. אך אם 'נחשבנו' אם רוצים אנו להיות נחשבים בעיניהם, ומחקים את מנהגיהם ומלבושיהם ח"ו, אז ח"ו: כצאן לטבח יובל מובילים הם אותנו כצאן לטבח, ומחייבים אותנו להצטרף לצבאם וליהרג במלחמותיהם, רח"ל. ולכך מי האיש החפץ חיים ילבש בגדי איש יהודי, וכדכתיב ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, ואתם הדבקים בה"א חיים כולכם היום אמן.

**ימי הילולא**

### אנשי ביתו נמולו אתו

פעם בש"ק פרשת בחוקותי היו בצל קורתו קיבוץ גדול של חסידים ואנשי מעשה, תלמידי חכמים ורבנים חשובים, ביניהם בעל "ערוגת הבושם" ועוד, (כנראה הגיעו כבר לחג השבועות). בסעודה שלישית טרם נכנס הרבי לשולחנו הטהור, פתאום נתעוררה בלבם התעוררות עצומה לתשובה, ומעיני כולם החל ליזול נחלי דמעה. כולם השתוממו והתפלאו על כך, ולא הבינו פשר הדבר. תוך כדי כך נכנס הרבי ויאמר: אברכים ת"ח, לומדים גמרא תוספות ושו"ע, מחדשים בתורה ומתרצים רמב"ם מוקשה, אבל האם יודעים את הבאר היטב?! וככה חזר כמה וכמה פעמים בהתעוררות עצומה. ופירש את עצמו, איתא בבאר היטב הלכות תענית (סימן תקע"א) ודע דכל המעשים שאדם עושה והתורה שלומד בעודו רשע בעוה"ר מוסיף כח בקליפות עד שחוזר בתשובה. והמשיך: אין אנו יודעים מה לעשות, אם נלמד, הרי מוסיף כח בקליפות, ואם לא נלמד גם כן רע ומר, ואין עצה כי אם לשוב בתשובה. ופירש בזה את הפסוק בתהלים, שהובא במדרש בריש הפרשה, 'חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך', קודם כל אחשוב דרכי לעשות חשבון הנפש, ואשיבה ואעשה תשובה, ואח"כ רגלי אל עדותיך. כל המסובין געו בבכיה. אז גם הובן מנין הגיע לכולם כאחד הרהורי תשובה טרם שנכנס, מכח זה שהכין את עצמו בקודש, ובכך החדיר בלב כולם התעוררות תשובה (ונתקיים בו ברבינו מה שפירש הוא את הפסוק (בפ' לך) וכל אנשי ביתו גו' נמולו אתו, דלכאורה תיבת "אתו" מיותר, אלא אברהם במולו את עצמו השפיע רצון באנשי ביתו למול את עצמם), וכאשר פירש לפניהם את שיחו התעוררו שבעתיים.

**הקדמת ס' כונת הלב**

### אין שלום אמר ה' לרשעים

פעם שהה בלעמבערג לרגל אסיפה בנוגע מה שיזמו המשכילים לעשות "שלום" עם שלומי אמוני ישראל. בש"ק

בעת עריכת השולחן דסעודה שלישית בחשיכה, באו מארגני השלום לשולחנו בסתר. מיד כשנכנסו פתח הרבי ואמר: בזמירות סעודה שלישית אנו אומרים: "שהשלום שלו ישים עלינו ברכה ושלום, משמאל ומימין על ישראל שלום. הרחמן הוא יברך את עמו בשלום ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות על ישראל שלום", אנו מבקשים מה' שישים עלינו ברכה ושלום, כי השלום טוב הוא בין כשבא מצד ימין מצד הקדושה, ובין כשבא מצד השמאל. אבל תנאי יש בדבר שהבנים יהיו עוסקים בתורה ובמצות, ואם לאו ח"ו, אזי אין שלום לרשעים אמר ה'. כאשר שמעו הללו את דבריו הקדושים יצאו בפחי נפש.

**ימי זכרון**

## אין היסורים 'נאמנים' גבי ישראל

בליל הסדר, ליל א' דפסח שנת תרנ"ד, שנת הסתלקותו של הרה"ק מהרי"ד זי"ע אמר את הד"ת [הובא לקמן] בשם אביו הקדוש זי"ע, ובגמרו דברי תורה אלו סיים בזה הלשון: כך היה בעת שאבי ז"ל היה בזה העולם, שאנו יודעים בבירור שהיו כמה חולים בבית בשעה שאמר הדיברים הללו [הפי' המוסכר לקמן], ונתרפאו כולם תיכף, וכעת אין לנו מי שיתפלל עבורינו, מתפללים אנו שהשי"ת יעורר זכות הצדיקים, דאיתא שהסתלקות הצדיקים הוא רק שינה, וכמו"ש ביוצר (מוסף לפרשת החודש) "ראשון אמצת לפרח שושנים אמוץ לעורד מרדם ישנים" שהשי"ת היה מעורר זכות אבות הישנים, וכן מתפללים אנו ב'נשמת': המעורר ישנים והמקיץ נרדמים שהקב"ה מעורר תמיד זכות הצדיקים הישנים ומקיץ זכותם הנרדמים.

וזה דבר התורה ההיא כמו שמובא בספר בית פנחס: "שמעתי בשם הרב הקדוש וכו' כקשת"ת הרב רבי יהושע זצוק"ל מבעלזא לפרש מה שתקנו לנו בתפלת 'נשמת': מלפנים ממצרים גאלתנו ומבית עבדים פדיתנו וכו'. ומחליים רעים ורבים ונאמנים דליתנו וכו' היינו שלהיסורים יש זמן [קצוב], ונאמנים היסורים בשליחותם לילך מהאדם בבוא הזמן [ראה ע"ז נה. יסורין, בשעה שמשגרין אותן על האדם משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית כו'. והיינו דא"ר יוחנן מאי דכתיב (דברים כח, נט) 'יחלים רעים ונאמנים' רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן].

ואמר על כך מרן ז"ל: במה דברים אמורים, באוה"ע, אצלם נאמנים החליים בשליחותן ושבועתן, ואינם סרים אלא בהגיע הזמן הקצוב. לא כן הוא בבני ישראל, שעל ידי תפלתם שמתפללים לפני השי"ת אפשר שיסורו החליים גם בטרם הגיע קיצם לחלוף, וע"כ אנו מתפללים כמו שגזירת 'ועבדום ועינו אותם' היה על ארבע מאות שנה (בראשית טו, יג) ואפילו הכי השי"ת ברוב חסדיו גאלנו גם באמצע הזמן [וזהו: מלפנים ממצרים גאלתנו ומבית עבדים פדיתנו ק"ץ שנה לפני הזמן שנגזר], כן מחליים רעים ורבים ונאמנים דליתנו אנו מתפללים שגם מן החליים הרבים, אף שהן 'נאמנים', היינו שיש להם זמן, עם כל זה תפדנו גם באמצע הזמן. עד כאן דבריו הקדושים.

# מילי דהילולא

## ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

## "תשובה" דיקא עפ"י חכם וצדיק

פעם אחת הייתי בשבת פרשה זו (פר' ויקהל) אצל אדמו"ר הגאון הקדוש, איש אלקים רבן של כל בני הגולה, מרן רבי יהושע זצלה"ה מבעלז זי"ע ועכ"י, ושמעתי מפה קדשו דברות קדשו בלהבות אש, בדברים היוצאים מן הלב ונכנסים בלבי, ועוד מקשקשין במעי, שכמעט בכל עת אני זוכר אותם, רק היצר סוכן בי ואין מניח אותי לקיימם כנכון ותוכן דבריו הקדושים 'ויאמרו אל משה מרבים העם להביא' וגו'. 'ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש' (שמות לו, ה- ו) שידוע שמעשה המשכן היתה מכפרת על עון העגל. וידוע שכאשר הבעלי תשובה עושים יותר מדאי [תשובה], גם כן אינו מן הנכון, כי צריכים לשאול לחכם וצדיק שיורה חטאים בדרך הטוב והישר, ולא איש כל הישר בעיניו יעשה.

וזה הודיעה לנו תוה"ק, שהעם היו מרבים להביא, וזאת הרגישו כל חכמי לב העושים במלאכה לתקן החטא, ובאו והודיעו זאת למשה רבינו ע"ה, והודה לדבריהם 'ויצו להעביר קול במחנה אל יעשו עוד מלאכה' וגו'. ואמר הקדוש הנ"ל בזה הלשון: שיכול להיות לפעמים שהקלקול הוא יותר גרוע על ידי התשובה, אם אינם עושין כראוי וכנכון, יותר מהקלקול שהיה על ידי החטא ד' יצילנו וידריכנו במעגלי צדק למען שמו.

**ס' משכיות כסף (להגאון רבי אברהם פייער ר"מ ומ"מ בק"ק לעמבערג פר' ויקהל תרס"ה)**

## ישועה באמונה תליא

כידוע המשכת ברכת הצדיק תלויה בעיקר באמונה בצדיק ובדבריו. ולא זו בלבד אלא תלויה גם באמונת כל השומעים את הברכה. אך אם השומע אינו מאמין כלל, אזי אין לו כל קשר עם מקבל הברכה, ואינה יכולה להזיק להמשכת הברכה. ובזה יובן למה זה צחקה שרה בשעה שהמלאך בישר לאברהם אבינו על לידת יצחק, כי גם ישמעאל שמע בשורת המלאך (כדאיתא בתרגום יונתן), וחששה שרה שמא יזיק לה בחוסר אמונתו, ולכן צחקה בכדי שלא יאמין כלל, ולא יגרום נזק. אבל שרה עצמה היתה חזקה באמונתה. והטענה עליה היתה: היפלא מה' דבר, כי אין מעצור לה' להושיע שלא תזיק מחשבתו של ישמעאל.

**מנחת יוסף**

# מילי דהילולא

## ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

### מצוה בשלימות ע"י אמירתו בפה

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר (יתרו יט, א) וברש"י בשם המכילתא 'לאמר', מלמד שהיו עונין על הן הן ועל לאו לאו. יש לפרש על פי דאיתא בשם הבעש"ט הק' זי"ע (וכן א' בספה"ק נועם אלימלך), שכאשר האדם רוצה לקיים מצוה בשלמות הראויה, בלא שום מניעות מצד ההתנגדות דקדושה, או שהוא עומד לפני נסיון וקשה לו להתגבר על כך, העצה היא לומר בפיו את הפסוקים או את ההלכות של מצוה זו, בתורה שבכתב או בתורה שבעל פה, שכן סגולת הלימוד היא שיוכל לקיים את המצוה בשלמות כראוי וכיאות, ולהתגבר על כל המניעות והנסיונות ולהנצל מהיצר הרע (ע' ספר בעש"ט עה"ת פר' שמות אות יג.) וזהו הכונה: 'וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמ"ר', והיינו שיאמרו "על הן הן ועל לאו לאו", פירוש, לפני קיום מצות עשה, שהיא "הן", יאמרו בתורה את דיני והלכות במצוה "הן", ועל מצות לא תעשה, שהיא "לאו", יאמרו בפיהם את דיני והלכות האיסור המזהירים שלא לעשות אותו "לאו", והיא סגולה שיוכלו לקיים את מצוות התורה בשלמות הראוי, בלי שום מניעות.

**זכות אבות**

### העצה להתעוררות דקדושה

הנה אנו רואים כשעולה על דעת האדם לעשות מצוה לבו מתלהב לקיימה כראוי. אמנם בעשיית המצוה בפועל אזי מתקרר וכבר אין לו ההתלהבות כבתחילה. הסיבה לכך היא, כי המחשבה היא מצד הנשמה, ולכן כאשר האדם חושב לקיים מצוה, הוא מלא השתוקקות מצד הנשמה. אבל קיום המצוה הוא מצד הגוף שהוא חומר עכור, ועל כן כשמגיע לקיים המצוה במעשה כבר אינו בהתעוררות כמקדם. והעצה לזה שמיד שיעיר משנתו יקבל עליו עול מלכות שמים שלמה, וימליך את השי"ת על רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ועל ידי כך לא תהיה מניעה מצד אברי הגוף להוציא את מחשבתו מכח אל הפועל, ויוכל לקיים את המצוה בפועל באותה השתוקקות שהיתה לו במחשבה

**מהר"י - פ' ויצא**

"ושמעתי שהשפיע על ידי פירוש זה, שנשלח לתלמיד חכם גדול רפואה על פי נס".

**בית פינחס להגאון רבי פינחס הלוי איש הורוויץ זצ"ל ראב"ד קאסוב פר' משפטים**

(וראוי להוסיף על כך: שגאון וצדיק זה, בעל "פתחא זוטא", נזדמן לו פעם להיות בבעלזא בעת שמחת נישואי אחד מצאצאי הרה"ק מהר"י ז"ל, וכל ימיו היה רגיל לספר בהתפעלות: לעולם חסיד צאנז אני, ואיני מכיר את הרה"ק מבעלזא, אולם ראיתי אותו בעת שהוליך את החתן לחופתו, ויכולני להעיד, שבאותה שעה כלל לא היה בעלמא הדין)

### "דו קענסט דא אויך שיין זיין ווי אין ירושלים"

בימי נעורי נכנסה בלבי תשוקה גדולה ליסע לארץ ישראל, אבל היה לי בעירי עסק פרנסה, וממון הרבה לא היה לי וכו', אך בחורף שנת תרנ"ג פסקה פרנסתי ולא ידעתי מה לעשות, לכן אמרתי הנה עתה הגיע העת ליסע לא"י. וכן עשיתי ונסעתי דרך מדינת קיר"ה. בתוך כך הגיע חג הפסח, והייתי כל חג הפסח בבעלזא אצל אדמו"ר הרה"ק ר' יהושע מבעלז ז"ל, והחלטתי בדעתי עוד בהיותי בביתי, וכן אמרתי לשני אנשים מידידי בעירי, להעלים מהרה"ק נסיעתי לא"י, כי אולי לא יסכים לזה ואהיה מתירא לעבור על דבריו. והרה"ק ז"ל היה אומר תורה ערב פסח בעת ביעור חמץ ובכל הסעודות ביו"ט, ולא שמעתי כלום מחמת שישבתי רחוק ממנו.

אך ביום אחרון של פסח, שחל אז בשב"ק, בסעודה שלישית שנמשכה אז זמן מרובה בלילה, ציווה הרה"ק את המשמש להשתיק כל האנשים שהיו שם כדי שישמעו דברי תורתו, והרה"ק אמר אז בקול רם תורה זו בזה"ל "יפה את רעיתי כתרצה נאוה כירושלים איומה כנדגלות" (שיר השירים ו, ד) הנה, ארץ ישראל, ובפרט ירושלים, הם מקום מוכשר לעבודת השי"ת, ויכולים לבוא שם למדרגות גדולות, ואומר הפסוק: "יפה את רעיתי' – דו קענסט דא אויך שיין זיין. 'כתרצה' – באלד דו וועסט נאר וועלן (אם רק תרצה). 'נאוה כירושלים' – 'און דו קענסט אזוי שיין זיין ווי אין ירושלים'. 'איומה כנדגלות' – און א ראיה דערצו פון דור המדבר, שהלכו במדבר במקום טומאה ונעשו דגלים דגלים כדגלים של מעלה. הרי לן שגם כאן יכולים לעבוד את השי"ת. ע"כ. ואין ספק שכוונתו בדברים אלו לא היה רק אלי, שאמרתי להעלים ממנו את נסיעתי. והוא פלא. ואני מחמת גודל כיסופי ליסע לא"י, ומחמת ילדות שהיתה בי, לא נכויתי בפושרין להימנע מחמת דבריו אלו, רק עשיתי דרכי להלן ליסע דרך מדינת ראמעניא, ובבואי שמה בעיר הערץ נפלתי בצרה גדולה מאיזו סיבה, ולא ראיתי איך להינצל ממנה, ואמרתי בלבי כי דברי הצדיק עש רושם ובגלל זה נענשתי, ולכן קיבלתי עלי לחזור, והשי"ת עשה לי חסד שנעשה לי דרך הצלה, ועל ידי השתדלות רבה מאחינו בנ"י הנדיבים שם ניצלתי וחזרתי לביתי.

**דרך צדיקים (פ"ו אות א. ראה שם עוד)**

# כ"א שבט

**הגה"ק רבי יצחק מנעשכיז זי"ע**

## ואלה תולדות

נולד בערך בשנת תקמ"ח, לאביו הרה"ק ר' מרדכי מנעשכיז זי"ע שהי' יחסן גדול דור ו' לבעל מגלה עמוקות, ודור ו' להגה"ק הרבי ר' העשיל מקראקא, זי"ע, ולאמו שהיתה ג"כ מיוחסת נכדת הרה"ק ר' לייב הגבוה מקראקא זי"ע, כבר במעלליו נצנצו בו סימני קדושה וטהרה, אביו אמר עליו שלקח נשמתו הק' ממקום גבוה ביותר, אחיו הגדול אמר עליו כשהי' עוד בילדותו שבכל יום ויום בא מלאך מגן עדן ללמוד אתו, פ"א כשישב אצל אביו בסעודה ורצה לשתות אחרי אכילת הדגים, ואמר לו אביו שיחכה קצת, וכשפנה אביו ממנו לקח ושתה, וכשראה אביו זאת הוכיחו מאד, וא"ל עכשיו אתה קטן ואתה תאב רק לתאוה קטן כזה, ואם לא תתגבר על תאוה קטן אז כשתגדל לא תוכל להתגבר על תאות יותר גדולות, וכך א"ל מוסר ור"י בכה מאד, ואמר שדברי תוכחה אלו הי' לו לזכרון תמיד, פ"א נזדמן הרה"ק ר' יעקב שמשון משפעטיווקע זי"ע אצל אביו והוא הי' אז בן חמש שנים, אמר אביו להרה"ק משפעטיווקע בא והראה לכם רבותא מן הילד, ולקח מטבע וטמן אותו באחת מידיו, וסגר שתי ידיו ושאל להילד באיזה יד טמון המטבע, וכיון הילד להיד הנכון, ואח"כ החליף כמה פעמים מיד ליד ושאלו איפה טמון המטבע, וכל פעם כיון הילד מקום המכוון, אמר הילד בצחות שזה לא שום רבותא, כי הכל הי' מכוחו של האב, כי יפה כח הבן מכח האב, כלומר יפה כוחו של הבן דהיינו שכל כוחו בא מן האב, כשהי' בן י' שנים נתייתם מאביו ולמד אז עם הגאון ר' מרדכי מפאריצק זצ"ל בעל הביאור על המרה"ם שי"ק, וביקש אחיו של הרה"ק מנשכיז לר' מרדכי שבל יקפיד על התנהגותו של הילד.

## האיש מקדש

כשהי' עוד ילד קטן נעשה חתן עם נכדת הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, הרה"ק מבארדיטשוב הבטיח לו "קעסט" רק ארבע שנים, ולא רצה בשום אופן להוסיף, ופלא שאחר ד' שנים נסתלק הרה"ק מבארדיטשוב לחיי העולם הבא, ומהרה"ק מבארדיטשוב למד רוב חכמתו, אבל דרך עבודתו הי' משונה מאד מהרה"ק מבארדיטשוב, כי הרה"ק מבארדיטשוב דרכו בק' הי' בהתלהבות גדולה ותנועות משונות (עיין בספר ישמח ישראל פרשת בהעלותך) ואילו הרה"ק מנעשכיז הי' בהצנע לכת ולא ראו עליו שום תנועות והתלהבות, אבל כשפשט טליתו אחר התפילה הי' שחור מזיעה, לפני חתונתו נסע אל הרה"ק מלובלין זי"ע להתברך ממנו, כשהניח הרה"ק מלובלין את ידיו עליו אמר "אוי איך האב זיך אפגעבריעט".

## בפי ישרים

רבים נהרו אליו ללמוד ממנו תורה וקדושה אפ' צדיקי הדור היו מבאי ביתו, והי' נערץ מאד בעיני צדיקי הדור, פ"א הי לו יסורים גדולים על עיניו והי' לו מזה ביטול תורה ותפילה, באותה זמן הי' אנשים מסביבו אצל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, שאל אותם על הרה"ק מלובלין על בריאתו של הרה"ק מנעשכיז ספרו לו מן היסורים הגדולים שיש לו על עיניו, אמר הרה"ק אכן נודע לו שכמה ימים אין רואה אור תורתו ותפילתו, בשנתו האחרונה




# ימי ההילולא

### כ' שבט

- **רבי חיים ב"ר אברהם אבלי הלוי זצ"ל אב"ד קלימינטוב - תנ"ט**
- **רבי יצחק אייזיק הכהן ב"ר יואל זצ"ל** (ברית כהונת עולם) **- תקמ"ח**
- **רבי דוד הלוי ב"ר שמואל זצ"ל** (סדר הנהגת אדם) **- תקע"א**
- **רבי חיים דוד דוקטור מפיעטרקוב** (תלמיד ר' דוד מלעלוב) **ב"ר ישכר בער - תרי"ח**

### כ"א שבט

- **רבי יהודה לייב חנליש ב"ר מאיר** (ח' הגהות על הטור) **- שנ"ו**
- **רבי יצחק מנעשחיז ב"ר מרדכי - תרכ"ח**
- **רבי יחיאל מיאר מגאסטאנין ב"ר יעקב צבי - תרמ"ח**
- **רבי יעקב מרימילוב ב"ר אליעזר** (כוכב מיעקב) **- תרנ"ד**

### כ"ב שבט

- **רבי יעקב הכהן פאפירוש אב"ד פראנקפורט** (שב יעקב) **ב"ר בנימין - ת"ק**
- **רבי יעקב שמעון סופר מקראקא** (תלמיד החוזה) **- תקצ"ח**
- **רבי מנחם מענדל מקאצק ב"ר יהודה לייבוש - תרי"ט**
- **רבי יהודה לייב איגער מלובלין ב"ר שלמה** (תורת אמת) **- תרמ"ח**

### כ"ג שבט

- **רבי יהושע מבעלזא ב"ר שלום - תרנ"ד**
- **רבי יעקב משה אב"ד זבארוב ב"ר נתן אשכנזי מבראד - תק"ל**
- **רבי משה קליערס אב"ד טבריה ב"ר מאיר - תרצ"ד**

של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע קרא אליו ורצה ללמוד אותו כונת ד' מינים ובניו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע קנאו אותו היתכן שעמהם אינו לומד אביהם רק עמו ענה להם שאפגש בעלמא דקשוט את הרה"ק ר' מרדכי מנעשכיז וישאל אותי מה למדתי את בנו ואצטרך להשיבו, ובגלל זה אני לומד אתו את כוונת ד' מינים שיהי לו מה להשיב.

## ותעצר המגיפה

גדול הי' כחו לעצור גזירות רעות רח"ל, פ"א סיפרו לפניו מה שאמר הרה"ק ר' משה קארישטשובער זי"ע לפני פטירתו בזה"ל: וכי איזה סביבה עוד תוכל להתפאר כמו הסביבה של הרב מנעשכיז שעוצר בעדם המגיפה שהיתה בעולם רח"ל והפך הגזירה על גזירות יקרות, וראו על פניו שאינו מכחיש זאת, פעמים רבות שמעו ממנו בשעת המגיפה שעוסק לצורכי הכלל לבטלו, וכשסיפרו לפניו מעיר אחת מהסביבות שיש שם חולי ושורה שם מגיפה הכחיש זאת והראה באצבעו מסביב סביב תלך החולאות וכן הי', פ"א אירע לאדם אחד חולי הנזכר אמר בחיוכא שאין זה חולי זו אלא חולי אחר ונתרפא האיש במהרה, פ"א כשהי' מיסב בסעודתו נכנס אחד מאנשי ביתו שזחה דעתו עליו בדברו לפניו אמר לו הידעתו לפני מי אתה מדבר הנה אנן מזרעא דמלכות בית דוד קאתינן וסביבותי ארבע מאות מייל על ארבע מאות מייל אין עושים בשמים רק בהסכמתי.

## פועל ישועות

רבים נהרו אליו עם בקשות ליפקד בדבר ישועה ורחמים והרבה ניוושעו ממנו, ואמר שלמד לקרות קויטלעך מהרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, פ"א אמר שמי שאינו רואה בשם שכתוב על הקויטל את כל האדם עם רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו זה אינו יכול לקרות קוויטל, והי' אומר שמי שקשה לו לבאו אליו ומזדמן אליו איזה בקשה יפריש בביתו פדיון עבורו, ובעז"ה יועיל לו, וכמ"פ הי' מצוה לחולה שיפריש צדקה עבורו, ויתנו מתחת לראש החולה, פ"א בא אליו אדם פשוט, עם בקשה שהי' לו חוב מחצר שקנה ואינו יכול להתפשר עם בע"ח, וענהו אברכך בג' אופנים, או שיעשה עמך כך או כך או כך, ואח"כ נתפייס בעל החצר והבטיחו אופן הראשון שאמרו לו הרה"ק מנעשכיז, ואח"כ נתחרט בעל החצר ואמר לעשות באופן ב', ואח"כ שוב נתחרט ועשה כאופן ג', הרה"ק השר שלום מבעלז זי"ע הי' לעת זקנתו סגי נהור ורצה לעסוק ברפואות ע"ז, שלח אליו עם שליח לומר לו בשמו שלא ישתדל לרפאות את עיניו, לאח"ז סיפר שאחד מצדיקים שישב בסנהדרין של מעלה נתעלה למקום גבוה והי' צריך צדיק אחר למלאות מקומו, ונתנו בשמים עיניהם על הרבי מבעלז, ומחמת שידעתי שהעולם צריך לו לכן פעלתי בתפלה שיטלו מאור עיניו ויהי' כאילו נפטר כדי שיתקיים בעוה"ז.

# ימי ההילולא

### כ"ד שבט

- **רבי נתן דוד משידלאווצא ב"ר שרגא יאיר מביאלעבזיג - תרע"ט**
- **רבי יצחק חיות אב"ד בראדי ב"ר צבי הירש** (שיח יצחק) **- תרס"א**

### כ"ה שבט

- **רבי שבתי כורך ספרים** (אבי המגיד מקאזניץ) **ב"ר זאב וואלף - תקכ"א**
- **רבי יהודה ב"ר אליהו** (הגר"א) **מווילנא - תקע"ו**
- **רבי ישראל סאלאנטער ב"ר זאב וואלף** (אבן ישראל) **- תרמ"ז**
- **רבי יוסף דוד מסאסוב ב"ר שלמה - תר"נ**

### כ"ו שבט

- **רבי דוד הלוי ב"ר שמואל** (טורי זהב) **- תכ"ז**
- **רבי נתן נטע דוב מוויעלפולי ב"ר אהרן זעליג מווישניצא [בן האדב"ע] - תרע"ה**
- **רבי משה סופר ב"ר אברהם שמואל בנימין בעל כתב סופר - תרפ"ז**
- **רבי מרדכי יוסף אלעזר מראדזין ב"ר גרשון חנוך העניך - תרפ"ט**
- **רבי שאול בראך מקאשוי ב"ר אלעזר** (גבעת שאול) **- ת"ש**

### כ"ז שבט

- **רבי אלכסנדר סנדר שור ב"ר אפרים זלמן** (תבואות שור) **- תצ"ז**
- **רבי אלעזר לעוו** (שמן רוקח) **ב"ר ארי' לייב - תקצ"ז**
- **רבי עמנואל מפשעדבורז ב"ר ישע' - תרכ"ד**
- **רבי מנחם נחום מטשערנובל-לויאב ב"ר אהרן מטשערנובל - תרל"א**

## אחרית ימיו

בשנת תרכ"ז אמר כמה פעמים שנולד עם שמונים שנים אבל יעקב אבינו אמר קטנתי שמא יגרום החטא ח"ו, ומה יאמר אדם כמוני, וביום שקודם הסתלקותו שאלו אותו על מימרא זו, השיב שאין לחשוב על זה, בחורף שנת תרכ"ח דיברו אתו ממצות שמורים על פסח ואמרו לו שאי"ה בחג הפסח נאכל מחטין השמורים, אמר לפני השי"ת הכל ביכולת, וראו מזה שיסתלק קודם חג הפסח, כמה שבועות לפני הסתלקותו הי' מונע מלהכניס לפניו אנשים, רק אחד לכמה ימים והי' דורש מהם פדיונות גדולים, ולא רצה בשבועות אלו לאכול, ועשה מנהג שלא אכל רק פ"א במעת לעת איזה שעות אחר חצות הלילה, בימיו האחרונים הי' חלוש מאד ושכב על מטתו ולא הי' בכחו להתפלל בטו"ת רק ק"ש ושמו"ע אבל האריך בשאר התפלה כמה שעות וכמה פעמים הי' נראה כאילו ישן אבל אח"כ ראו שמרחשין שפתיו, ביום ה' קודם הסתלקותו בא לפניו הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע ושאלו היכן הי' מע"כ, ענה המגיד הייתי על הבית עלמין, שאלו שוב ומה עשיתם שם, ענה שביקש את חמיו וזקינו שילכו אל הבעש"ט הק' זי"ע וילכו כולם אל אליהו הנביא זכור לטוב, שיודעו לאבות הק' מחולשת דמר, ושיתפללו

שישלח לכם רפואה שלימה שהעולם צריכם לכם, ענה לו "רעכט האט איר געטאן", בליל שישי צוה שישיבו אותו על הכסא שישב תמיד עליו, ובלילה ההוא עמדו אנשים על פתחו כל הלילה, ובאמצע הלילה נבהלו מאד שראו עליו התעוררות יתירה, ואח"כ דממה, והי' סבורים שנסתלק ונכנסו אצלו, ואחר כמה רגעים פתח עיניו, ואמר "נישט ביי דע נאכט", וצוה לפתוח הדלת מהסוכה לכמה רגעים אף כי הי' קר מאד, ולפנות בוקר הרבה לדבר מעניני צדקה, כמה ליתן לכל אחד, ונשמע באותו זמן כמה פעמים התיבות בכל לבבך בכל נפשך, עם כי הי' קשה להוציא דבר מפיו, אח"כ הניח יד ימינו תחת לבבו, ואחר כמה רגעים עלתה נשמתו לגנזי מרומים יום ו' עש"ק כ"א שבט תרכ"ח, נדפס ממנו ספר "תולדות יצחק".

# כ"ב שבט

## הגה"ק רבי יהודה לייב אייגער זי"ע

## ואלה תולדות

הרה"ק רבי יהודה לייב המכונה בשם החיבה ר' לייבעלע אייגער נולד בשנת תקע"ז בווארשא כבן רביעי לאביו הגאון האדיר רבי שלמה אייגער זי"ע ושמו נקרא בישראל "יהודה לייב" על שם דודו–זקינו הגאון רבי יהודה לייב אייגער ראב"ד האלבערשטאט ולאחמ"כ אב"ד ראטערדאם והמדינה, בנו הגדול של הגאון המפורסם רבי עקיבא אייגער זצ"ל אב"ד פילץ ופרעשבורג, בעל "משנת דרבי עקיבא".

באותה תקופה התגורר אביו הגאון רבי שלמה בווארשא, ובד בבד עם היותו גאון מפורסם בתורה עסק במסחרים גדולים, ותורה וגדולה התאחדו על שולחנו, כשהוא מסרב להשתמש בכתרה של תורה, אך כאשר איבד את הונו ורכושו עלה על כס רבנות ק"ק קאליש שבפולין, שהיתה מלאה חכמים וגדולי תורה מופלגים, מקום שם כיהן במשך שלש שנים עד פטירת אביו רבן של ישראל בשנת תקצ"ח, שאז נתקבל כממלא מקום אביו הגדול בתור רבה של פוזנא.

בבית גדול זה עלה ונתעלה הרה"ק ר' יהודה לייב כשהוא מקבל תורה מאביו הק', מלבד מה שקיבל ממלמד מיוחד גדול בתורה שנשכר ללמד עם בניו, מפעם לפעם לקחו אביו לפוזנא, להתחמם לאורו המבהיק של זקינו ענק הדורות, ולעיתים אף נותר שם תקופה מסויימת כשזקינו משתעשע עמו בחידושי תורה ומדריכו ביראתו הטהורה.

הרה"ק זכה לקירבה יתירה מזקינו הק' אשר ראה בו כלי מחזיק ברכה שנתקיימו בו כל התקוות, כששהה במחיצתו הראה לו זקינו אותו חיבה מיוחדים והרעיף עליו מאור תורתו וקבע שיעורים ללמוד עמו, וביושר שכלו קלט כבר בצעירותו כל זיז ותנועה מהנהגת הסבא קדישא וזכרונו לא מש מנגד עיניו לעולם, וכל ימיו הי' מתרפק בערגה על אותם הימים הנעלים בהם זכה לשהות בצלו.

בשנות הבחרות שלו קיבל תורה מפי הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע שהיה גר אז בווארשא, והרבין תורה לתלמידים עילויים ומופלגים בתורה, ובצלו של אותו גאון וקדוש הסתופף בצעירותו ושקד בהתמדה רבה על תלמודו עד נישואיו.

## האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נעשה חתנו של הנגיד היחסן הרב הגדול רבי עזריאל מאיר גראדשטיין, שהיה מפרנסי וראשי קהילת לובלין.

חותנו היה מפורסם כלמדן גדול וירא שמים במדה גדולה, ובהיותו עשיר לא גבה לבו וכל מעייניו היו לקחת לבנותיו גדולי תורה, לאחר נישואיו נשאר בלובלין והיה סמוך על שולחן חותנו כשהוא עוסק בתורה ובפרישות יתירה, וכל מה שקיבל מחותנו פיזר נתן לאביונים, ומנהגו הי' לעבור בין העניים ובשתי כפיו אשר שיכל אחרי כתפיו החזיק מטבעות למען יקח לו העני ולא יתבייש, וכך נהג בכל יום ערב ובוקר.

רבה של לובלין הגאון המפורסם רבי משולם זושא אשכנזי זצ"ל עמד על טיבו ונתפעל מגדולתו, וגם לאחר שהפך להיות חסיד המשיך להוקירו וניצב לימינו אף כשהיו שרדפוהו בגלל זאת.

## בדרכי החסידות

כעבור זמן קבע מקום תפילתו ותורתו בבית מדרשו של חוזה מלובלין זי"ע בו ישבו ועסקו בתורה ועבודה טובי האברכים בלובלין שהיו דבקים בחסידות ושם החלה התקשרותו אל החסידות שהיה כבר קרוב אליה מתקופת לימודו אצל החידושי הרי"ם, אמנם כעת בשבתו שבת אחים עם האברכים המובחרים דבק בה במסירות בלתי רגילה, ובשילוב גאונותו וצדקותו המופלאים עלה ונתעלה לרום המעלות, וזכה למדריגות והשגות גדולות.

על אף שהרה"ק החוזה מלובלין כבר לא היה בחיים מ"מ החזיק עצמו לתלמידו של החוזה, וכך מעיד עליו בנו ממלא מקומו הרה"ק ר' אברהם זי"ע בעל "שבט מיהודה" בהקדמתו לספר "תורת אמת" שאביו "לא זז מחבבו של הספר הקדוש הזה ("דברי אמת" של החוזה הק') ומכמה וכמה ראיות היה נראה לכל מבין כי החזיק בו כמו רבו ממש, ושהיה לו שייכות גדול בשורש נשמתו הקדושה, ומדי שבת בשבתו טרם פתחו דלתות היכל קדשו לבוא אל בית מדרשו לסעודתא דמעלי שבתא, פתח את הספה"ק הנ"ל והביט בו רגעים אחדים, לפעמים אך כמעט רגע פתח דברי הספר כנגד עיניו הקדושים ובזה בא אל הקודש לסעודת השב"ק, עוד דבר פלא שמענו מפיו הקדוש, פע"א הי' נכדו של החוזה מלובלין הרב ר' משולם זושא זי"ע יושב על שולחן הטהור אצל כ"ק אבא מרן צוקללה"ה, וכשנתן ידו לידו הקדושה שאל אותו אם זוכר הוא שהחזיק ידו ביד זקינו הקדוש צוקללה"ה, והשיב הן, שמח מאוד ואמר בזה"ל: אודה לה' שזכיתי לאחוז ביד אחד מבניו אשר אחזו בידיו הקדושים, כהנה וכהנה יש ויש אתי ראיות חזקות כראי מוצק, שהיה לכ"ק אבא מרן קדישא זצוקללה"ה שייכות גדול עם הרבי הקדוש והנורא הראשון מלובלין".

ומסופר כי ביום שאלצוהו לקבל עליו הנהגת העדה, הסתגר בחדרו מעת לעת שלם בעיון ולימוד בספרי החוזה מלובלין זי"ע.

האברכים שישבו בבית מדרשו של החוזה ביקשו לצרפו לחבורתם שהסתופפה בצלו של הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאצק זי"ע, ואם כי כבר שמע מרבו החידושי הרי"ם אודות החבריא ורבם הגדול, נמנע מלעשות זאת מתוך חשש לתגובת חותנו

אשר התנגד לכך בכל תוקף, אגב, מן הראוי לציין שלמרות שחותנו לא היה נמנה על עדת החסידים, מתנוססת הסכמתו על הספר "טהור רעיונים" להרה"ק ר' יו"ט נעטיל זי"ע שהי' ראב"ד לובלין ותלמידו של החוזה מלובלין זי"ע, בהערצה רבה, בין הסכמותיהם של רבני וגאוני הדור.

ברם בסופו של דבר גברה עליו השפעתם של הרה"ק ר' ישראל בנו של החוזה והרה"ק ר' בנימין מלובלין מחשובי תלמידי החוזה, והיהודי הק' זי"ע אשר עודדו והלהיבו אותו לנסוע לקאצק, וכך עשה כשהוא מסתיר את נסיעתו, ובסיוע הרבנית הצדקנית שעשתה הכל על מנת שהדבר לא יוודע לאביה.

אותה נסיעה עוררה התנגדות עצומה אצל חותנו, ובתחלה היה גם אביו רבי שלמה מתנגד בחריפות לכך, ומסופר שאביו סיפר זאת לזקינו הגדול ושלח אחריו שיבוא לפוזנא כדי שזקינו ישפיע עליו שיעזוב את דרכי החסידות, וכשהגיע לפוזנא לא העיר לו זקינו דבר, וכשחזר ללובלין ונודע לאביו על כך, פנה בתמיהה אל אביו הק': והלא לא לשם כך הטרחתי בחנם את אבי שיזמין את בני אליו, והשיב לו הגאון רבי עקיבא איגער: מה אעשה, לא ראיתי שום שינוי שיחייב אותי להוכיחו להעמידו על סטיה כל שהיא מדרכי התורה.

כשהגיע אל הרה"ק מקאצק שהיה אז בוואנגרוב, קירבו ביותר ושמח לקראתו כשהוא רומז על גודל נשמתו והתבטא עליו "כי בשביל אברך זה היה ראוי ללכת כמה מאות מילין".

הרה"ק מקאצק שלח אל הרה"ק ר' מרדכי יוסף מאיזביצא שהיה ממנה על הדרכת האברכים הצעירים, והורה לרבי מרדכי יוסף שראוי לקרב אותו כי הוא פנינה יקרה, ואכן נוצר ביניהם קשר נפשי, וכשפרש הרה"ק מאיזביצא מקאצק, הצטרף אליו באמרו שהרה"ק מקאצק הוא שהועידו לרבי מרדכי יוסף מיד כשבא אליו, ובספריו הק' הוא היחידי שהכתירו בשם אדמו"ר.

גם לאחר שפרש מקאצק ודבק ברבו מאיזביצא מכל מקום נשאר דבוק ברבו הק' מקאצק ומסופר שאאחרי פטירת רבו מאיזביצא בשבתו על כבא קדשו בלובלין לנהל עדת חסידים, קול כרוזא נפיק מפומיה במחנה החסידים שכל מי שיודע איזה מאמר או סיפור אחד מהרה"ק מקאצק יבוא ויאמר לו, והיה לו זמן מיוחד על זה כמו שיעור בלימוד, והיה מחבב מאוד דברי הרה"ק מקאצק והיה משתעשע בדבריו הקדושים ובאמרותיו הטהורות, וכאשר נשמע הקול במחנה החסידים היה כל אחד ואחד מחפש באמתחתו למצוא דבר מה כדי להריץ בדבר לפני הרה"ק הנ"ל, והיה נוהג כך זמן רב.

## רועה ישראל

ביום ז' טבת תרי"ד נסתלק הרה"ק מאיזביצא, ולפי הכרעת הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זי"ע קיבל הרה"ק את ההנהגה, למרות רצונו להימנע מלהנהיג, והי' ר' צדוק אומר שמצא רמז לזה שבחיי רבם הרה"ק מאיזביצא זי"ע פע"א אחר הרה"ק ר' לייבל זי"ע לבוא אל השולחן הטהור בשב"ק, ובא אחר שכבר ישבו כל המסובין ולא רצה לדחוק עצמו למקומו שהיה קודם לרבי צדוק הכהן, ונשאר יושב אחריו, אז אמר רבם הרה"ק מאיזביצא: "רבי לייבל קודם"", ואז עלה למקומו הקודם לו, ובזה ראה הרה"ק ר' צדוק הכהן זי"ע רמז שהרה"ק ר' לייבל זי"ע ינהוג נשיאותו קודם לו.

הרה"ק ר' צדוק הכהן הי' דבוק בו מאוד והיה נוהג לבוא אל שולחנו בכל שבת מברכים ויומא דפגרא, ור' יהודה לייב כיבדו ביותר והושיבו לידו בראש השלחן כך שר"צ הי' לו כתלמיד חבר, ומסופר כי כאשר ישבה חבורת חסידים לפני הרה"ק ר' יהודה לייב, ושיחתם נסבה אודות גדולי הצדיקים, פנה אליהם הרה"ק בשאלה: "האם שכחתם מהכהן, הכי הוא רק כאחד מהגדולים, הלא הוא כולו רוחניות שהוא מופשט מגשמיות לגמרי", כמו"כ קיים בו הרה"ק מצוות מתנות כהונה והיה שולח לו את הזרוע והלחיים והקיבה.

הרה"ק החזיר את עטרת לובלין ליושנה, ומכל עבר נהרו אליו, כשבדברי תורתו היה ממשיך רפואה לחולים, כפי שכתב בנו ה"שבט מיהודה" בהערות לספרו בסוף "אמרי אמת" וז"ל: "זכור אזכור שסיום דבריו הק' האלו נאמרו בסיבת הזכרת איש אחד על חולי עינים ר"ל כדרכו בקודש להמשיך רפואה בכח דברי התורה הקדושה", וכך נהג בכל פרשה לקשר אותה עם רפואות וישועות, ואכן ידוע היה כפועל ישועות ורוח הקודש שרתה עליו.

## הסתלקותו לחיי העוה"ב

בחורף שנת תרמ"ח החל לחוש ברגליו מיחושים אשר הסבו לו יסורים נוראים ר"ל, במשך שני חדשים שכב על ערש דוי ובכל מקום התעוררו רבים להתפלל לרפואתו, יסופר שבימיו האחרונים בעת נתגבר מחלתו רצה בנו וממלא מקום הרה"ק ר' אברהם זי"ע לקיים דברי הגמ' בשינוי שמו, אבל לא רצה לעשות בלתי ידיעת והסכמת אביו הק', והרכין ראשו לשאול את פי קדשו, ועונה ואמר בקול רם: ולא יקרא עוד שמך אברם כי אם אברהם יהיה שמך, ונראה אז דמעה על לחיו, וכל העם התרעש כי כולם ידעו והבינו כוונת קדשו בזה ועל מה ירמזון דבריו, כי קרבו ימיו וסמך את ידיו עליו.

בערש"ק פר' משפטים הניח בעצמו את התפילין במסירות נפש, ואף שאל בשלומו של הרה"ק מגוסטינין שנסתלק באותו יום, זקני החסידים סיפרו שהרה"ק מקאצק הושיב את הרה"ק מגוסטינין לפני הרה"ק, ובכך רמז על סדר פטירתם כי הרה"ק מגוסטינין נפטר יום לפנין בערש"ק פר' משפטים.

לפני כניסת השבת שמעו שאמר: "באה שבת באה מנוחה", ובכניסת ליל שב"ק בפרשה שנאמר בה "עלה אל האלוקים" עלתה נשמתו הטהורה למרום, בכ"ב שבט באותו היום בו נסתלק הרה"ק מקאצק כ"ט שנים לפני כן (שנת תרי"ט) בן ע"ב שנים היה בפטירתו, ורמזו החסידים שבפרשת משפטים נאמר "את מספר ימיך אמלא" – אמל"א בגימטריא ע"ב, וכן שמו יהודה ליב בגימטריא ע"ב.

# כ"ו שבט

**הגה"ק רבי שאול בראך זי"ע אבדק"ק קאשוי**

## ואלה תולדות

נולד בעיר נייטרא ביום כ"ט לחודש שבט תרכ"ה, לאביו הרבני החסיד ומופלג בתורה ויראת שמים ר' אלעזר, (שהי' בן

בנו של הגאון רבי מנחם מענדל ראב"ד דק"ק נייטרא בתקופת הגאון רבי יחזקאל בנעט זצ"ל) ולאמו האשה הצדקנית הגדולה [והי' מספרים ממנה נפלאות מכוחה בתפילה ועוד] מרת ליבא (בתו של הגאון בעל דרך ימה האב"ד דק"ק שוראני). אביו הי' עשיר מופלג, ולמרות שהי' טרוד הרבה בעיסוקיו הפרטיים, עסק כל ימיו בצרכי ציבור באמונה, שלא ע"מ לקבל פרס, את ספרו הראשון שחיבר בנו ר"ש קרא על שמו "משמרת אלעזר", את ספרו על סוגיות הש"ס קרא על שם אמו "ליבא בעי", ובהקדמה מעלה על נס מגודל צדקותי"ה ומעלותיה הטובות.

## במעלליו יתנכר נער

עוד בהיותו בן שתים שלוש שנים, כבר נראו בו סימנים שלגדולות הוא נוצר, כשהגיע לגיל חמש, הגיד בע"פ בסעודת ש"ק את כל הכלי יקר על פרשת השבוע, עד שנתו הי"א למד אצל הגאון ר' יעקב פונפעדער זי"ל, תלמידו ר"ש העיד עליו שלמד תורה לשמה והעמיד תלמידים הגונים, ומשנת י"א עד הבר המצוה למד בשתי ישיבות גם יחד, כי בעיר מולדתו נייטרא, ותחלקה הקהילה לשנים אחת הביאה לעצמה רב ואב"ד, וכל אחד מהם החזיק ישיבה לעצמו, וכל אחד הי' בנשיאות הגאון הגדול ר' שלמה דייטש זצ"ל תלמיד החת"ס, ואחד בנשיאות הגאון הגדול ר' יוסף הוניג זצ"ל, והי' רץ מישיבה לישיבה ומשיעור לשיעור, והתמדה שלו הי' עד מאד, וכמה פעמים אמר בעצמו לתלמידיו לא הפסקתי מלימודי אפ' רגע אחת במשך כל המעת לעת, פרט להשעות שישנתי, לא יותר משלוש עד ארבע. כשהי' בן אחד עשרה הי' כבר ת"ח מופלג, כי ידע כמה מסכתות בע"פ עם הרבה מפרשים, ועד שהגיע ליום הבר מצוה שלו כבר הי' נתפרסם בכל הקהילה כמתמיד להפליא וכירא שמים גדול.

## מרבה ישיבה – רבותיו

שני חדשים אחר הבר מצוה הוליכה אמו לעיר רחוקה ממקום מגוריו בקצה השני של המדינה, לישיבתו הגדולה של המהר"ם שיק זי"ע, ואם כי הי' צעיר לימים וגם קומתו לא היתה גבוהה והי' נראה כילד קטן, קרבו רבו הגדול ביתר שאת ובחיבה בלתי רגילה, רק תשעה חדשים למד אצל רבו הגדול הזה, מ"מ קיבל מרבו זה במדה גדושה, כמו שלמד אצלו שנים רבות, ולא פעם אמר שכל חיותו וכל ישותו ברוחניות נובע ממה ששאב בתשעת ירחים אלו, הגאון ר' שמעון גרינפעלד זצ"ל בעמח"ס ספרי מהרש"ג, שגם הוא הי' תלמידו המובהק של המהר"ם שיק, אמר פ"א "אנחנו למדנו אצל רבנו המהר"ם שיק תשע שנים הרב מקאשוי למד אצלו תשע חדשים והוא הנו התלמיד בה"א הידיעה של רבנו המהר"ם שיק. בהיותו בן י"ג שנה וחצי זכה שרבו יקחהו אתו בנסיעתו לקא"ב, יותר מד' שבועות הי' אתו שם יחד וישן אתו בחדר אחד, בכל בוקר הי' המהר"ם שיק צריך לשתות ממי המעינות תוך כדי טיול, שאחר כשעתיים, המהר"ם שיק עשה הטיול הנ"ל לפנות בוקר ובשעת הטיול אמר התלמיד ר"ש בע"פ גמ' רש"י ותוס' עם המהרש"א בע"פ והמהר"ם שיק השלים את הראשונים על דפים אלו, ובכל יום למדו כעשרים דף, וככה המשיך ארבע שבועות ובהזדמנות זו זכה לשמוע הרבה מרבו מה שאחרים לא שמעו.

כשנסתלק רבו המהר"ם שיק, לב"ע בר"ח שבט, נסע למאטערסדארף בישיבתו של החתן סופר זצ"ל, בן בתו של מרן החת"ס זי"ע, בישיבה זו למד ארבע שנים רצופות, בלי לנסוע אף פעם אחד לביתו, דרכו הי' מתמיד ללכת מן הישיבה רחוק מן עין רואים וללמוד באין מפריע שעות רצופות, החתן סופר דרכו הי' לטייל קצת בכל יום לפי עצת הרופאים, פ"א כשר"ש למד כדרכו בתוך היער שהי' סמוך להישיבה, ורבו החתן סופר הלך בליוו שני תלמידיו לטייל בתוך היער, פתאום ראה את הבחור שאול שקוע בלימודו בלי שירגיש המתרחש סביבו, לפתע שמע קול אליו, ר"ש הגביה ראשו והנה רואה את רבו עומד עליו, "נבהלתי מאוד" – סיפר ר"ש לתלמידיו – "קמתי מהר ועמדתי בפחד ובמורא מול רבי", שאל אותו רבו מה למדת, ענה, חזרתי על טור ב"י ושו"ע הלכות פסח עד הלכות יו"ט, שאלו האם מוכן להיבחן באלו השישים סימנים, השיב כן, אז אמר לו שיגיד המקומות שמביא הב"י שיטת הרמב"ן באלו סימנים, ר"ש ציטט את כל המקומות, עד שהגיע להלכות יו"ט, כשגמר ניגש רבו אליו והניח ידיו עליו בחיבה ואמר "דוא ביזט א יום טוב'דיגער בחור", בשיבו לביתו כתב החתן סופר מכתב לאביו ובין השאר כותב ...ידע כב' שבנו הב' שאול שלומד בישיבתנו, הנו כבר היום גאון מופלג וכו' וכו'... ומובטחני בו שעתיד הוא להאיר עיניהם של ישראל", כמו כן נתן לו רבו החתן סופר כתב סמיכה.

כשהגיע לשנת שמונה עשרה נפטר עליו אביו, והוצרך לחזור לביתו, אחרי תום ימי אבל אביו, למרות רצונו וחשק הגדול לחזור לישיבה, הי' מוכרח להישאר בבית, לעזור לאמו לנהל קצת את הבית, וגם הוא הגיע אז לגיל שהי' צריך להתיצב לצבא, ובימים ההם היו קשה מאד לבחור בריא להשתחרר וזה לקח הרבה זמן, והוא סבל מאד עד שהשתחרר עד כשהי' בגיל כ"ב שנים, בהיותו כ בן עשרים, נסע לסיגוט אל בעל הקדושת יו"ט זי"ע, שכבר הי' מקושר לסיגעט עוד מילדותו כשלמד אצל רבו המהר"ם שיק, אז נסע לסיגוט להסתופף אצל הייטב לב זי"ע, [כאשר יסופר להלן] ומני אז התקשר לסיגוט בעבותות אהבה. אצל הקדוי"ט למד שנה שלימה, כיסופר להלן באורך.

## האיש מקדש

כשהגיע לפרקו, נשא אשה מק"ק אויהעל, בתו של הרה"ח ר' נפתלי צבי קרויס זצ"ל, הרבנית הצדקנית מרת רבקה, את הספר בהית הבק"ר, הקדיש על שמה ועיין שם בהקדמה מה שכותב מגודל צדקת פזרונו, שלוש שנים נשאר באויהעל, כ"ז שחותנו הי' חי חותנו החזיקו שיוכל ללמוד תורה בהרחבת הדעת, ואכן הקדיש כל שעותיו לתורה ועבודה וטהרה, אמנם אחר שנתו הראשונה לשבתו באוהעל נפטר עליו חותנו, עכ"ז לא פסק פומי"ה מגירסא, על אף שכבר הי' צריך לעסוק גם במסחר היין של בית חותנו, וכפי שהתבטא בערוב ימיו הי' לו אז היום למלאכה והלילה למשמר, שמה באויהעל כבר החזיק ישיבה, והיו לו תלמידים שנעשו מופלגים וגדולי תורה. בסוף ימי שבתו באויהעל נתקבל הגה"צ ר' משה יוסף טיטלבוים זצ"ל בן הייטב לב זי"ע לשמש ברבנות דשם, ולפלא שהוא הי' מבין החותמים על כתב הרבנות שלו על אף גילו הצעיר [ובדרך כלל לא חתמו רק טובי וזקני הקהל] שמזה רואם כבר אז חשיבותו, שם נתקרב

מאד אל ר' משה יוסף והי' היוצא ונכנס אליו ורמ"י השתעשע מאד עמו, וכבדו ואהבו מאד.

## בצל תומר

ראשית התחממותו בכבשונה של החסידות, הי' בעודו נער בשנתו הי"ג לימי חייו, או אז למד אצל משה רבו רבש"י המהר"ם שי"ק זי"ע, וברשותו וברכתו נסע לראשונה ביום י"ג מדות לעיר סיגעט, להתחמם תחת אורו ולטעום מנועם זיו של הגאון הקדוש מרן הייטב לב זי"ע, –ואמנם כן זה להנות משולחן גבוה' בראותו את הקולות ואת הלפידים שיצאו ממקור טהור מעין נובע טופח על מנת להטפיח, לילה ויום ברציפות מאמצע הלילה ועד לשעות המאוחרות של היום שעמד הייטב לב לפני התיבה בתפילה ותחנונים סליחות ופיוטים, בנוסף לזה זכה אז לשמוע הדרשה הגדולה שדרש הייטב לב באמצע הסליחות בהתעוררות גדול ובכיות עצומות. ובספרו גבעת שאול (באותיות תע"ג ותפ"ח) מביא קצת מה ששמע ממנו אז, ובמקום גדולתו ראה ענותנותו הגדולה, שהחזיק עצמו לגרוע מכולם וז"ל בספרו שם: ובהיותי ילד בן י"ג שנה זכיתי לשמוע דרוש לי"ג מדות מפי הגאון הקדוש מו"ה יקותיאל יודא זצ"ל האב"ד בסיגוט, שאמר, לפי שהוא חטא מסוגל יותר להוכיח אחרים וכו', ע"כ בשרתי צדק בקהל רב אני מסוגל להוכיח אחרים שגם אני נכשלתי בהם, אבל מהיום והלאה לעשות רצונך חפצתי ומאחר שאני מתחרט על מעשי ומקבל עלי מהיום והלאה לעשות רצונך, ע"כ גם אתם תעשו כמוני עכדה"ק, וכל ימי חייו עמד הרושם הגדול שעשה עליו הדרשה ההוא, ובכל עת מצוא ספר באורך מה שעיניו ראו ולא זר באותו הלילה והיום, עד שהתבטא ואמר, שמהדרשה למד לכל ימי חייו לדעת איך לדרוש, [וכידוע שהי' נואם בחסד עליון ורבים השיב מעוון בדרשותיו, עד שגדולי הדור הפליאו את כוחו הגדול בזה], ולא בחנם אמר לו רבו המהר"ם שיק, כשנפרד ממנו עת נוסעו לסיגוט, בזה הלשון: סע בני, סע, אתה תלמוד שם הרבה מאוד לכל ימי חייך.

## בצל הקדושת יום טוב

אחר שזכה לחסות בצל עצי התמרים, אין פלא שכעבור שנים [אחר שלמד אצל המהר"ם שיק והחתן סופר, וכורח המציאות אלצוהו לחזור לבית אמו לנייטרא], חזר שוב לאותו מעין קדוש וטהור, ובא ללמוד בתור תלמיד וחסיד בישיבת הקדושת יו"ט, הגם ששורשו ומוצאו הי' מקהילות אשכנז [אויבערלאנד] שלא התנהגו בדרכי החסידות, וגם הוא עצמו התנהג כן ולבש כמלבושיהם [ורק כשנתמנה לרב ומנהיג החליף את מלבושיו, ללמוד כדרכי החסידים, ומאז לא עלה גופו בעדי צמר כלל], עם כל זאת, אחר שטעם מסחרה ונהנה מטובה, נתמשך לחסידות זו, ונסע ללמוד בישיבתו של הקדושת יו"ט – רבו זה קרבו מאוד ולמד הרבה אתו ביחד, עד שהחשיב כתלמיד חבר, ובמשך הזמן הי' ביניהם פלפולים חריפים וריתחא דאורייתא – לעת זקנתו, סיפר רבי שאול לתלמידיו, שהוא מתחרט תמיד על שפעם ביו"ט שבועות כשרבו דרש הקרעפל פשעטל בסוגיא דחלבי שבת קרבין ביוהכ"פ התפלמס עם רבו כמה פעמים באמצע הפשטעל, ולכן כל ימי חייו חשש אם לא גרם אז לרבו חלישות הדעת, והוסיף שאדם צעיר אין לו הבנה מספקת להבחין מתי מותר לפלפל ומתי אסור – שנה שלימה למד אצלו ולא יותר.

תמיד העלה על נס גודל קדושת רבו ופירשותו, ובכל עת תהילתו בפיו, ממה שעיניו ראו ולא זר, מאותו העת שזכה לחסות בצלו, והי' רגיל לומר שבניו הקדושים העצי חיים והדברי יואל זי"ע זכו למה שזכו, עד שנתעלו למעלה ראש, הי', ע"י קדושת אביהם הקדושת יו"ט, וגם האדמה אשר נתגדלו עליה היתה אדמת קודש, והוא שהוריד להם נשמות גבוהות כידוע – לאחר נישואיו בעיר אויהעל יצא לו גם הזדמנות מיוחדת לפרסם ולהודיע גודל קדושת יו"ט, זה הי' בעת שאחי הקדושת יו"ט רבי משה יוסף טייטלבוים זצ"ל נתקבל לשמש כרבה של אויהעל, ואז גם הוא נתקרב אליו, ובעתות אלו סיפר לו ממדריגות אחיו הקדויו"ט מה שעיניו ראו במשך שנה שלימה, וכ"ז הי' לפליאה בעיני הגאון רבי משה יוסף, כי הקדושת יו"ט הסתיר עצמו מעיני רואיו והי' נחבא אל הכלים, ולכן לא הכירו רבי משה יוסף כראוי, ואז הפטיר רבי משה יוסף ואמר לו, שאין פלא מה שאביו הייטב לב בחר בו למלאות מקומו, וזכה להיות רבי ומנהיג גדול לעדת ישראל

ולסיום נעתיק כאן מה שכתב רבי שאול בספרו בהית הבקר (אות תקט"ז) המתאר בקיצור גודלו וענוותנתו, וז"ל שם, וכן שמעתי מפה קדוש מרן הגאון הצדיק בעל קדושת יו"ט זצ"ל שהתאונן והתמרמר לפני על שאביו הגאון הקדוש בעל ייטב לב שם על שכמו להיות לרב אב"ד בקהילה גדולה כסיגוט שהי' לפי דעתו למעלה מכוחי – אף על פי שבעיני ראיתי כמה פעמים, שדבריו הי' נשמעים במרום, ונשאו פנים לדורו עבורו כבימי הראשונים, בכל זה הי' שפל בעיני עצמו, עכ"ד, וכשהראו לכ"ק רבינו הק' זי"ע דברים אלו הפטיר ואמר שמה שכתב "כבימי הראשונים" היתה כוונתו על ראשוני תלמידי בעש"ט זי"ע – וכ"ק מרן אדמו"ר זי"ל אמר שמה שכתב "בעיני ראיתי כמה פעמים וכו', שאחד מהדברים שראה, הי' המופת שעשה אתו בעת שהצטרך להתיצב לצבא [והדברים ידועים ואכמ"ל].

## ויבחר בזרעו אחריו

לאחר פטירת רבו הקדושת יו"ט נשאר קשור לבית צדיקים זה ה"ה רבותינו הקדושים רבי חיים צבי ורבינו יואל זי"ע והי' ידוע ומפורסם לכל גודל הידידות וההתקשרות שהי' לו עם האחים הקדושים האלו, והזכיר עצמו לפניהם עם פתקא ופדיון כדרך חסיד לרבו, על אף שהי' קשיש מהם טובא – ובכל המערכות על קדושת ישראל והנהגת הקהלות, הי' תמימי דעים בכל מהלכותיהם, והלכו יד ביד איש לעזר רעהו, ואין כאן מקומו להעתיק עשרות עשרות מכתבים וכרוזים שהוציאו להעמיד הדת על תילה – פעם התבטא לפני תלמידיו על גודל ערך האחים הקדושים האלו שיש להם סיעתא דשמיא, שמה הוא צריך ללמוד כמה שעות, הם לומדים ומשיגים בשעה אחת, וזאת לגודל קדשותו, וגם כי מן השמים מסייעין אותן לכל יחסר המזג, כי הם מוטרדים מאד מהאנשים הבאים להסתופף בצילם, ובעת שנסע ללוויה של הגה"ק העצי חיים, אמר עליו ועל אחיו, שהאחים הק' זכו למדריגה שלא יבואו לידי גאות, כי קדושים וטהורים במידת היסוד, ומי שלא פגם, אינו בא לידי גאוה – ובהספדו עליו לפני מטתו אמר, שהוא גדול בדורו כמו יפתח בדורו שמואל בדורו.

## אח לדיעה

בידידות מיוחדת עזב ונאמנה הי' עם רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע, תמימי דיעים הי' בכל המערכות למען קדשי ישראל, וכשמעלעלים בדברי הימים וקורות העתים מוצאים תמיד את שניהם בדיעה אחת, הרבה חליפות מכתבים עבר בניהם בענינים העומדים ברומו של עולם, באחד השיחים אמר רביה"ק שכשהוא נתמנה לרב היה עדיין צעיר לימים, ולא הי' לו נסיון בעיני הנהגת הרבנות, ומה גם שאביו הגדול נפטר כשהוא הי' בן י"ז, לכן לקח לו שני רבנים מובהקים שאיתם התייעץ בזה, והם הגה"ק ר' יודא גרינוואלד זצ"ל מסאטמאר, והשני רבי שאול בראך זצ"ל שהי' אז אב"ד בקראלי, כשעבר רבי שאול לעיר קאשוי ונתפנה כס הרבנות בקראלי, תמך מאוד בההעצה להושיב את רביה"ק על מקומו, וגם שלכאורה הי' נראה שזה רחוק מן המציאות שקהילה אשכנזית תקבל עליהם אדמו"ר ומנהיג חסידי לרב ואב"ד, עכ"ז כתב להם ר"ש מכתב וחיזק אותם בזה, והבטים לחסידים דשם שהציעו את ההצעה שאם יהי' עשרה אנשים שכוונתם לשם שמים להביא את הרב מארשיוואוו, בודאי יצליחו בזה, ובמכתב זה של ר"ש השפיעו על בעלי זכות הבחירה, וביום ד' ניסן תרפ"ה התקיימה הבחירה וכל הקהל כאחד בחרו ברביה"ק לרב אב"ד בקראלי, ונתקיימה הבטחת רבי שאול שבסופו של דבר יצליחו להמליכו על עירם, וכמו כן עמד ר"ש לישיעו בכל עת מצוא ואכמ"ל בהעתקת מכתבים בנידון זה – ומאידך גם רביה"ק עמד לעזרתו בכל עת פעם כשאחד פגע בכבודו, עמד רביה"ק ודרש בבית מדרשו, למחות על בזיון כבוד התורה, ובהזדמנות אחרת כתב רביה"ק בגדלותו בזה"ל: מי לא ידע את פרשת גדולת הרב הגאון הצדיק האבדק"ק קאשוי שליט"א שהוא הגבר הוקם על עולה של תורה, והובא העמוד הימיני במדינות אלו בדור הזה, העומד לנס עמו ללחום מלחמות ה' בעד תורתו, אשר אין לנו דוגמתו עכ"ל.

גם בימי זקנתו של רביה"ק בארצות הברית, כשהי' לו מלחמה לה' בעמלק, והוא הי' היחידי ממש שנעמד בשער המחנה ללחום מלחמות ה' ברמה, ולעומתו נעמדו רבנים ועסקנים מאר"י ומארה"ב, וירו בו חצים ואבני ליסטראות נאנח בהזדמנות אחת בשברון לב ואמר שהגם שאביו הקדושת יו"ט הי' לוחם גדול בדורו, עכ"ז לא הי' יחידי, כי אתו עמו עמוד ביחד הרבה גדולי ישראל אבל הוא כהיום יחידי ממש ואין לו עזר, ואז הפטיר ואמר, אם הי' כאן אתי הרב מקאשוי לא הייתי מפחד מהם [וען איך וואלט געהאט דעם איינציגן קאשויער רב מיט מיר וואלט איך נישט מורא געהאט פון קיינעם פון זיי].

בשנת תשכ"ח כשנפל רביה"ק למשכב, אירגנה הרבנית נסיעת אנ"ש למדינות פולין ואונגארין להתפלל על קברי אבותיו והצדיקים הקודמים על בריאותו, וכשהחבורה באה לרביה"ק להיפרד לפני נסיעתם, הראו לו את תכנית סדר נסיעתם וכשראה שבכתניתו לעבור את עיר קאשוי [בדרכם מגאליציע לאויהעל] אמר להם, אויב ענק פארן אריבער דע שטאט קאשוי, גייט אריין אין שטאט צום ציון פון ר' שאול בראך און זייט מיר מזכיר דארטן, וחוץ מזה לא התערב כלל בכל סדר נסיעתם (מפי אחד הנוסעים) ובשנת תש"ל חזר שוב אותו סיפור כשנסעו חבורה אחרת לשם (ואחד מהנוסעים הי' ר' לוי ליבער) וגם להם אמר רביה"ק שיתפללו עליו על קברו של ר' שאול בראך.

## דור רביעי - בית צדיקים יעמוד

כשנסתלק העצי חיים בדמ"י ימיו, הי' הוא הראשון שנתן לבנו רבי זלמן לייב הי"ד הקוויטל הראשון תיכף אחר שחזר מהלוי', ובזה הסכימו לרבם של חסידי סיגוט, דאג להמשיך השלשלת ועמד לימין בנו רבי זלמן לייב שימלא מקום אבותיו, וכמו כן גדל ונישא את בנו השני ה"ה משה רעיא מהימנא כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע, ואחריו כבר נתנו עשרות רבנים קוויטלעך עד זמן כנסת השבת, ובליל ש"ק כשרבי זלמן לייב ישב בראש השלחן על מקום אביו [והוא הי' אז כבן י"ד שנה] ישב ר"ש לידו, והי' נראה לעין כל שמקבל ממנו מרות המשך לשושלת אבותיו הק', בשנת תרצ"ב בא רבי זלמן לייב לקאשוי, גם אז הזכיר עצמו לפניו בפתקא ופדיון, ושמחתו על שזכה לקבלו ביתו היתה להפליא, וגם חזקו ועודדו בעניני הרבנות והנהגת החסידות.

## וזאת הברכה אשר ברך את משה

בהזדמנויות שונות סיפר רבינו זי"ל שזכה לקבל סמיכה והורמנא מרבי שאול בראך – והן אמנם שלא נתן לו סמיכה על אתר כשבא אליו, אלא בחנו כמעט כ"ד שעות, בלילה וביום שלאחריו, שעות על גבי שעות, ואז כתב לו ההורמנא הנפלאה ובתוך הדברים כתב לו שם בזה"ל: שזה דור רביעי שאני חוסה בצילם, החל מהיטב לב ואח"כ אל רבו הקדוי"ט ושוב לבניו הקדושיים, והוא בנו של העצ"ח הוא כבר דור רבייע כ"ז כתב לו בהורמנא, שאלו רבינו זי"ל איזה שייכות וקשר יש להזכיר בכתב הורמנא את אבותיו הק', וביותר הפליא להקשות איך משה אותו לאבותיו הק' הלא אליהם הי' נוסע וצמוד כתלמיד וחסיד לרבותיהם, ולמה מערבב שמו איתם, ענה ואמר לו שגם הוא כהיום למד ממנו הרבה [כי בתוך הבחינה נסתבב כמה פעמים פלפול ביניהם על חידישיו בספריו ליבא בעי ושאול שאל], ומה ששאלתני למה אני מזכיר כאן את אבותיך הקדושים, רצוני לומר לך ולחזקך שכל הכוחות האלו של אבותיך ילווך בכל עת – מרן רבינו זי"ל סיפר זאת בעת הצורך ברבים בשנת תשנ"ד בדרשה בביהמ"ד הגדול בקרית יואל, וז"ל דער קאשויער רב האט מיר געזאגט אז די אלע כוחות פון ייט"ל און וייטער ווען מיך באגלייטן.

## באהלי צדיקים

גם אל שאר הצדיקים והקדושים אשר בארץ המה, זכה להתחמם ולהתדבק, ובעפר רגליהם להתאבק, להנות מזיום ולהסתופף בצילם, הלא המה הגאון הקדוש רבי בעל דברי יחזקאל משינאווא ובנו הגה"ק מסטראפקוב זי"ע והגאונים הקדושים לבית בעלזא [ג' דורות], והגה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע, ואין בידינו עוד להאריך בזה כי קצר המצע.

## על כס הרבנות

עוד בזמן ישיבתו באויהעל כבר הפציר בו חבריו וידידיו שיקבל על עצמו איזה משרה של רבנות, אבל הוא הי' שונא את הרבנות, ורק הרבין תורה לעדרים, והדריך אותם את הדרך אשר ילכו, בלי שום משרה, וכך משלוש שנים, התנהג למעלה

עד שנת תרנ"ב שאז נשאר בלי כל מקור פרנסה, וכבר הי' לו משפחה עם שלוש ילדים, ואז הסבירו לו ידידיו שאם הוא רוצה להמשיך ללמוד תורה בהרחבת הדעת, מוכרח הוא לקבל עליו עול של איזה משרה, רבנות או אפי' דיינות באיזה קהלה קטנה.

בשנה ההוא נסע לשבות שבתו אל רבו הק' משינאווא לשבת פרשת שקלים, והנה דרכו בקודש הי' כשכתב פתקא לרבו הנ"ל לא רשם בפתקא שום הצטרכויות, רק שמו ושמות משפחתו, וכן נהג כל ימי חייו, אמנם בפעם הזאת כשנסע שינה ממנהגו, וכשנכנס במוצאי שבת בפיתקא להיפרד הוסיף בפיתקא בקשה לפרנסה, הרה"ק משינאווא ברכו לפרנסה ונתן לו ציגארי' אחת גדולה ועבה, ואמר לו כשתגמור לעשן ציגארי' זאת יהי' לך פרנסה, והוא ברוב חסידותו ברבו, לא עישנו בפעם אחת, אלא החזיקו כשיריים, ולכן לא עישן ממנו אלא פעם אחת בשבוע בכל מוצאי שבת מעט מעט, וכה נמשך אצלו העישון עד קרוב לשלושה חדשים, ובדיוק באותו זמן כאשר כלתה הציגארי', באה אליו משלחת של קהלת מאגנדארף והציעו לו להיות להם לרב ואב"ד, וגם הבטיחו לו מבוקשו היחידה שיעזרו לו להחזיק ישיבה כאוות נפשו, והוא נענה להם וקבל את הרבנות, וישב שם ח"י שנים רצופות משנת תרנ"ב עד שנת תר"ע שאז נתקבל לרב ור"מ בק"ק קראלי, ארבע עשרה שנים שימש ברבנות בקראלי, ובשלהי שנת תרפ"ד נתקבל לכהן לרב ואב"ד בק"ק קאשוי, ובחורף שנת תרפ"ה עזב את העיר קראלי ויחן את פני העיר קאשוי ושימש שם נשיאותו ברמה עד יום מותו, ועל שם העיר הזאת נתפרסם שמו בקרב ישראל.

## וינהג בעזו

בכל מקום כהונתו נהג נשיאותו ביד רמה, כבר בקהילתו הראשונה מאגנדארף כשהי' עדיין אברך צעיר לימים בן עשרים ושבע שנים בערך, ובמראיתו הי' נראה עוד יותר צעיר מגיל זה, עם כל זה עמד נגד בעלי בתים אנשים באים בימים, מהם עשירים ובעלי מעמד, ותבע מהם דברים קשים, באותן הימים כשבא למג"ד הי' מצב היהדות שם ירוד מאד, ונכשלו שלא בידיעתם – אלא מחמת פשטותם – בהרבה ענינים יסודיים של קיום התורה והמצוות, כמו שמירת שבת, כשרות, וכדו', ועם ביאתו לשם עשה שם פלאות ובתוך זמן קצר כבר קצר פירות יגיעתו, הי' מרגלא בפיו, שרב בקהלה שאינו יודע מה מתבשל בקדרתו של כל יהודי בעירו אינו יכול להנהיג את קהלתו, ואכן לא השאיר במג"ד ובכל הגליל בעל הבית אחד שלא הזמין אליו ולפעמים גם את אשתו, לבא אליו ולברר אצלו הנהגת ביתו וכדו', ולפעמים במקום שראה צורך ששם נחוץ שיהי' בעצמו שם באותו מקום, ביקר בעצמו וכדאי להעתיק כאן מה שכתב הוא בעצמו לתלמיד אחד ששאלו – כשעזב את מג"ד ועבר לקראלי – ועל מה ולמה עזב אותם, משיבו וזה תוכן דבריו: כשבאו אלי אנשי קהל קראלי לקבל אותי לרב בקהלתם, ישבתי וחשבתי ועשיתי לעצמי דין וחשבון... על כל מה שעבר עלי בשנות כהונתי במג"ד, בדקתי בעיני רוחי את מצב הקהלה מיום בואי הנה ועד היום הזה במשך שמונה עשרה שנה... רציתי לדעת האם עלי להמשיך במג"ד או ללכת הלאה, עברתי במחשבתי וזכרוני על כל בית ובית, על כל משפחה ומשפחה במג"ד ובכל הגליל שלי, ראיתי לפני את המצב הירוד שהי' שורר כאן עת ביאתי הנה, ואת השינויים הגדולים לטובה במצב קיום תורה ומצוות עכשו, "באתי לידי הכרה, שבכל מג"ד והגליל אין בית שאין שומרים בו שבת כהלכתו, אין בית שאין מדקדקים בו בעניני כשרות וטהרת המשפחה על כל פרטי'... כל דבר לא טהור וכל העשבים הרעים נכשתי משרשם, אינני רואה לכן צורך ונחיצות להישאר פה גם להבא"... עכ"ל.

כמו"כ בתחילת בואו לקראלי הי' לו הרבה קישויים להנהגת הקהילה כפי רצונו, ובפרט מעניני תקנות הקאנצליי, אבל הוא עמד באיתן קשתו ולחם בכל תוקף על זה, אבל את והב בסופה, אחר שתי שנים שקטו הרוחות, ונתיישרו כל המכשולות שנעשו ע"י אנשים אלו שלא הבינו ולא נתחנכו להנהגת הקהלות האורטודוקסית, וקהילת קראלי נתקשרו בעבותות אהבה אליו, אפי' אחר שכבר עזבם ועבר אל קאשוי ביקשו ממנו כמה פעמים שיבוא לבקר אותם, וכשביקר אותם הי' שורר בעיר שמחה של התרוממות הנפש והרבה אנשים לא יצאו לעבודתם ברצונם להיות כל הזמן סמוך ונראה לרבם האהוב.

## ריש מתיבתא

דבר גדול עזר לו לשנות לטובה את צביון קהילותיו שכיהן בה, כי בכל מקום שכיהן ברבנות יסד והחזיק ישיבה גדולה שהיתה מפורסמת מאד בשמעו הטוב, ומאות תלמידים מרחבי המדינה וחוצה לה, זרמו אליה, וזה השפיע הרבה על כל המהלכים של העיר, והוא ראה בהרבצת תורה עיקר העיקרים ממשאת חייו, כבר מיד לאחר חתונתו בעודו סמוך על שולחן חותנו באויהעל בשנת תרמ"ח כבר הרבין תורה לבחורי חמד, כל כוחותיו הגופנים והרוחנים הקדיש למענם, לגדלם לתורה ויראת שמים, הי' דרכו לבא מפעם לפעם באכסניתם לראות מעשיהם איך מתנהגים ומה הם קוראים וכדו', התלמידים שתו בצמא מימיו ללמוד וללמד כדי לשמור ולעשות, ובחמלה גדולה ואהבה רבה נטלם ונשאם, כרחם אב על בנים אוהבם, וכן התלמידים כמים הפנים אל פנים נפשם היתה קשורה בנפשו כבודהו קדשוהו והעריצוהו ובכל משאלותם פנו אליו, גם לאחרי חתונתם איש את שיח נפשו אל חיקו שפכו, בדברים הנוגעים לפרנסתם ובעסקי ביתם, והוא תמיד נענה להם והשתתף עמהם בכל צרתם לו צר כאלו היו נוגעים אליו ישר, כדאי להעתיק קטע מצוואתו הק' הנוגע לעינינו "ואם יהי' שם אחד מיוצ"ח וירצה להספידני, אל יתאר אותי בתוארי שוא, צדיק או גאון, ויכול להספידני שחזקתי עצמי להעמיד תלמידים הגונים יראי השם ואוהבי תורה הק' לעסוק בה, וזכיתי לזה מברכות הגאונים מרן הגאון הקדוש מו"ה יושע זצ"ל מבעלז ומרן הגאון הקדוש מו"ה יחזקאל זצ"ל משינאווע". סיפר ר"ש שבאחת מנסיעותיו ממאגענדארף למרן הגה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זי"ע, לקרעניץ הי' שם אחד שביקשו שיקח איתו את בנו לישיבתו ויספחהו כאחד מתלמידיו, וגם הדברי יחזקאל זי"ע המליץ בעדו, וכן עשה, ושהה אצלו כשנה, ונסע משם ושוב לא חזר, אחר כך נודע לר"ש שנסע לפראנקפורט, וחשש שיצא שם לתרבות רעה, כי כבר יצא שמה של פראנקפורט לרעה, לכן כתב ר"ש להדברי יחזקאל זי"ע והתאונן לפניו, למה אמר לו לקחת את התלמיד הנ"ל ועתה הוא חושש שיקדיח תבשילו

ברבים, ע"ז ענה לו הגה"ק משינאווא זי"ע במכתב "שמבטיחו שלא יהיה לו עוד תלמיד שיקדיח תבשילו ברבים", והוסיף ר"ש שבדרך כלל לא כתב הדברי יחזקאל זי"ע בעצמו את מכתביו, אלא ציוה להמשב"ק שיכתוב ואחר שעבר על המכתב חתם שמו, אבל את המכתב הנ"ל כתב הדברי יחזקאל בעצמו מרישא לסיפא. זכה לראות עולמו ועמלו בחייו, פרי קודש הילולים תלמידים לאלפים ממש, אשר כל רואיהם יכירום ויעידון שמבית אולפנו יצאו.

## גדלותו בתורה

יגע ולעי באורייתא כל ימיו עד זיבולא בתרייתא יומם ולילה, והי' מרבה בתעניתים, כבר מימי בחורותו הי' מתנהג כן עד שנותיו האחרונות ממש שהפסיק על ידי הפצרת מקורביו, הוא התחיל להתענות עם בואו לישיבתו של החתן סופר, היה אומר, "הימים שצמתי במשך ארבע השנים במאטרסדארף היו הרבה יותר מהימים בהם אכלתי", הי' צם – כפי שסיפר בעצמו – רוב פעמים ממוצש"ק עד יום שלישי בערב, ואח"כ המשיך עד ליל ש"ק, לילה ראשונה אחר הצום ולילה השני' כמעט ולא הרגשתי התענית כי הייתי רגיל לזה, ביום שלישי בערב הי' כבר קשה לישן בלילה אפילו הקצת שהיינו ישינים, מיום רביעי ואילך הי' כבר קשה אפילו לשב ליד השולחן, לישן הי' בלתי אפשרי עמדתי כל שלושת הימים ליד עמוד, ולמדני בלי הפסקה בקול, לא היינו מדברים כלום לא יוצאים מבית המדרש אפילו לרגע, בעמידה חטפנו מפעם לפעם שינה של רגע, שא"א בלעדי זה כמאמרם ז"ל "שבועה שלא אישן וכו'", "הלימודים של הימים והשנים הללו נשארו לנו והחזיקו אותנו לכל ימינו", עוד סיפר שכשהי' רב במג"ד והקהילה לא היתה גדולה, וכידוע לא רצה לקבל שום מתנות חוץ ממשכורתו הדלה, והי' ביתו רעבים ללחם, עכ"ז האוכל הדל שאכלתי פעם אחת ביום החזיק את גופי והייתי בריא וחזק, עד שישבתי שמונה עשרה ועשרים שעות במעת לעת ולמדתי תורה בכל כוחי, לא הרגשתי רעב, לא הרגשתי קור בלילות החורף עת ישבתי כל הלילה, והעכברים הסתובבו שם וכרסמו את המנעלים שלי ולא הרגשתי כלום. ופוק חזי מה דמסהיד עליו גברא רבה הרידב"ז מצפת בהסכמתו על ספרו שאול שאל וז"ל: "ראיתי שהוא ספר ישר מאד חריף ובקי ובעל שכל ישר, ומסוגל ונכון להורות ממנו הוראה לישראל, וכל חדרי לבבי מלאים שמחה בראותי כי עוד לא אלמן ישראל, עוד גאוני עולם בדור הזה" ע"כ.

## מלחמה לה' בעמלק

אחד מהדברים הידועים והמפורסמים בעולם על הגאון והצדיק מקאשוי זי"ע הוא, שהי' קנאי גדול והלוחם האמיץ ללא חת בעד כל קדשי התורה ועם ישראל, לא הי' מוכן לשום וויתור או פשרה, אם הי' מדובר מאיזה שהוא שינויים קלים בדין, במסורה, ובמנהג ישראל המקובל מדור דור, לא התפעל מבקשות, מחניפות, צעקות, מכות, מאסרים, הי' לו מסירות נפש ממש בשעה שרצה מי שהוא להטותו מדרך הישר מדרך האמת, שרביה"ק זי"ע מעיד עליו שהוא הגבר הוקם על עולה של תורה, והוא העמוד הימיני במדינות אלו בדור הזה ועומד לנס עמו ללחום מלחמת ה' בעד תורתו אשר אין לנו דוגמתו" עכ"ל.

בראש וראשונה לחם בעוז ובתעצומות נגד כת "הנעלאגין" שבמדינת אונגארין, וכל מקום כהונתו דרש ותבע בכוחו הגודל שקהילתו תתנהג אך ורק עפ"י תקנת היראים ה"אורטודאקסין" שהתבדלו מהנעלאגין, כידוע שאחד מעיקרי תקנות היראים, והקשה מכולם, הי' הענין של כיסוי ראש אצל הנשים, ולמרות רצונם העז של כל גדולי המדינה לא עלתה בידי מיסדי האורט' לפעול אצל הרשויות וראשי הממשלה לצרף חובת תקנת זו לשאר תקנות, בגלל זה היו גם אנשים שנשותיהם הלכו בגילוי שער שווי זכיות בקהילתם, כשבא לכהן בקראלי הנהיג דבר זה ותיקון גדול תיקן שם שאיש אשר אשתו אינה הולכת בשער כדת ישראל, על אף שהנו אמנם חבר בקהלה, אבל רק עם התחייבויות כלפי הקהלה, כגון לשלם מסי הקהל כל תקנות חלים עליו, אבל הזכות לבחור ולהיבחר להנהלת הקהל אין לו, וקראלי היתה הקהילה היחידה שהתקיים תקנה זו, ורביה"ק זי"ע כשבא לכהן פאר בקראלי אחרי ר"ש התפאר בזה שמכהן בעיר היחידה שמתקיים תקנה זו, וגם כאן עזרו לו מן השמים, שהי' כמה מאנשים בעלי זרוע שנפגעו מן תקנה זו, ונכנסו אליו ואיימו עליו לבטל תקנה זו, ואם לאו הם יסדו חברת "מזרחי" בקראלי, כשראו שמתעקש התחילו לבצע זממם והחתימו אנשים לייסד חברת מזרחי, במשך שתי שבועות נפטר אצל אחד מהם ילד ואצל השני שני ילדים רח"ל, מובן שכל מחשבתם בוטלה מיד,

גם אחרי תום מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ח, שכידוע הרבה קהילות שהשתייכו להנהגת הקהילות האורט' שבאונגארין עברו למדינת רומני', שממשלתם טרם הכירה את ההנהגה של הקהלות האורט' שנתווספו כעת אל מדינתם, בשנת תרפ"ב נקראה אסיפת כל הרבנים ומנהיגי הקהלות לבוקארעשט עיר הבירה של רומני', כדי לאשר את התקנות האורט', והנה באסיפה זו נתחברו גם מנהיגי חברות הציונית שמצאו דרכם אל הממשלה, וע"י השתדלותם הוזמן אל האסיפה גם שר החינוך של המדינה, והם רצו להפוך הקערה על פיה ולמסור הנהלת האורט' בידי אנשים חדשים ומתחדשים, והסכנה הי' גדולה, גם כאן עמד במלוא עוזו כגבור חיל בלי פחד ומורא ובמסירות נפש, והציל את היהדות החרדית במדינה זו, היתה זאת אחרי כמה שעות של משא ומתן בענין, עמד אחד מהרע–בנים והתחיל להסביר לבאי האסיפה שעם הזמנים החדשים הגיע העת להוסיף אל הנהלת האורט' אנשים חדשים עשירים וכדו', ר"ש קם ממקומו עלה אל הבימה בלי לבקש רשות, והפסיק את הנואם באמצע, ובקול ארי צעק כשפניו מופנות אל השר: "דע לך אדוני השר אנחנו היהודים... שקבלנו תורתנו הק'... לפני ד"א שנה, כאלפיים שנים אנו מתגוללים בכל קצות בעולם, במשך כל ימי גלותינו מסרו אבותינו את נפשם בשביל קיום תורתנו, ולא רצו לשנות בה אף אות אחד, רבות מבני עמנו נהרגו בכל מיני מיתות משונות עבור זה, גם אנחנו פה היום כולנו חיים, מוכנים למסור נפשינו עבור קיום הקהלות שלנו כפי שקיבלנום מאבותינו מבלי לשנות כלל, ידוע להוי לכבוד השר, שעם ישראל הראשון בין העמים, שהי' תמיד נאמן למדינה שנמצאים בגלותם וגם נצטווינו בתורתינו על זה, אבל כל זה אפשר כשהמדינה נותנת לנו האפשרות לחיות עפ"י תורתנו, אבל ברגע שהמדינה תחוקק דינים שעל ידיהם תרצה לבטל ולהפריע לנו בענינים הנוגעים לדת ישראל, אנו פורקים עול הממשלה מעלינו, ונילחם נגדם בכל כוחנו עד

מסירת נפש, בעניני דת ודיני תורה אנו כפופים אך ורק לגדולי רבנינו ומורינו וכפי שהם יפסקו לנו כן נעשה, ופסקיהם של רבנינו יכולים להיות רק עפ״י השו״ע והתורה שקבלנו בהר סיני, בקשתי לכן מכבוד השר המרומם, לקחת דברינו אלו אל לבו, ולאפשר לאסיפה זו לנהל ענינ׳ כפי שדעת הרבנים ומנהיגי הקהלות שנתאספו היום פה״, כל הנוכחים כמעט ונעצרה נשמתם בשמעם דברים אלו, ופחד גדול אחז את כל הרבנים הנמצאים שם, אולם מה נשתנה המצב מיד כשהשר עמד על רגליו ואמר בקול רם שהאסיפה תמשיך לנהל דיוני׳ ותקבל החלטות׳ כפי רצון הנאספים וברוח הדברים של כבוד הרב מקראלי.

עם תום האסיפה חזר ר״ש לביתו מבוקרסט לקראלי והגיע לביתו קרוב לחצות הלילה וישב ללמוד, אחרי ב׳ שעות שמע קול דפיקות על חלון חדרו, וכשנגש לחלון השתומם לראות שהגה״ק מנאסוד זי״ע אל ביתו ותמה הר״ש מה לכ״ת כ״כ מאוחר בלילה, אמר לו הרב מנאסוד: אחרי שכבודו הצליח להציל היהדות החרדית ע״י נאומו החוצב להבות אש, יראתי שמא יכשל ח״ו בעון מחשבת התנשאות, ע״כ באתי להגיד למעכ״ת שאל לו לחשוב מחשבות כאלו, כי כ״ת בכלל לא דיבר באסיפה זו, רק כל דיבור שיצא מפיו היתה שכינה מדברת מתוך גרונו, וראי׳ לדבר אנא ינסה כ״ת לחזור ולהגיד שנית ואז יראה שאינו יכול. ומאותו יום והלאה הונהגו עניני האורט׳ ברומני׳ עפ״י דעת גדולי רבני׳ – זמן קצר אחרי האסיפה הזאת ניסו עוד כמה פעמים להתערב אצל פקידי הממשלה לעורר שוב את הענין, מובן שהי׳ באותו העת נשקפת סכנה לחייו, אבל לא עלתה בידם. פ״א הי׳ לפני פסח כשהיתה נשקפת סכנה לחייו, שאלו אותו מה הוא חושב לעשות מכיון שימי פסח מתקרב ובא, אמר: ״שהוא כבר הכין לעצמו חבילה מצות, יין, ובשר צלי שיכול להתקיים כמה ימים, הכל מוכן אצלו לידו והננו מוכן ללכת בשמחה בשירה ובזמר לבית הסוהר״.

כמו״כ לחם נגד כתי הציונות ולשונם הטמא, גם עמד נגד התיסדות אגודת ישראל כידוע, ולך נא וראה מה שכתב בהקדמת ספרו אבות על בנים באורך.

בשלהי שנת תרפ״ד הגיע לכהן פאר בק״ק קאשוי ועל שמו נקרא בתפוצות ישראל הגה״ק מקאשוי זצ״ל

## אחרית ימיו

מראש השנה שנת תרצ״ו [כארבעה שנים לפי פטירתו] הרבה להתאונן על מצב היהדות באירופה, כי בעיניו הבדולחים ראה הצרות הנוראות המתמשמשות ובאות מה שלא ראו אחרים [כאשר יסופר להלן], ודיבר הרבה מהחורבן המשמש ובא בגלוי וברמז, עכ״ז הפיח רוח חיים והלהיב לב שומעי דרשותיו שהנה ישועתינו קרובה ופעמי ביאת המשיח כבר דופקים וצעדיו כבר נשמע, – וככל שהתקרב השנים ובפרט לפני הסתלקותו ממש, הרבה לקונן ולבכות על הצרות הנוראות שמכינים הגרמנים הארורים להשמיד להרוג ולאבד ח״ו את כל יהדות אירופה, ונעתיק מעט מהרבה דיבורים שנשמע ממנו מהחורבן המשמש ובא. בהזדמנות אחת אמר למשמשו בזה״ל: אלמלא הייתי יכול לגלות לך את אשר אני יודע מה יקרה אתכם ומה יעשו לכם, היו שערות ראשך עומדים מרוב פחד, ומה אעשה הלא אור להגיד לי. – כמה שבועות לפני פטירתו קיבל נכדו ר׳ אברהם יצחק בראדי זי״ל צערטיפיקאט [רשיון עלי׳ה] לארץ ישראל, נכנסה אמו ושאלה את אביה מה לעשות, אמר לה לנסוע מיד, היא התחילה לבכות [כי הוא הי׳ בנה יחידה שנולד לאחר פטירת אביו], גער בה ואמר יסע מיד, לכל הפחות הוא ישאר [לכל הפחות זאל ער בלייבן]. – אנשי ביתו ראו ושמעו ממנו דיבורים שהוא נלחם ומתווכח עם מישהוא, באחד מהימים האלו שאלו בנו ר׳ שמואל הי״ד על מה הוא מתכוין, וניסה להסיח דעתו על דברים אחרים, ענה ואמר לו ״מה לך לחשוב על דברים אחרים, הלא כל שרי האומות בשמים נגדינו ורוצים לבלעינו ח״ו, והנני עומד בקשרי מלחמה אתם, וכבר עלה בידי להכות בכמה מהם ולבטלם, המלחמה היא נוראה מאוד״, והתחיל לבכות בקול גדול, והמשיך לדבר עוד דברים מפליאים. ביום חמישי האחרון שחי עלי אדמות התחיל שוב לקונן על מצב ובכה בלי הפוגות, הוא הסתכל מסביבו על הנוכחים בהסתכלות מוזרה מאוד, בתו מרת שינדל בשמעה את הבכיות נכנסה לחדר וחשבה להרגיעו, ושאלה בלשון תימא אבא על אתה מקנן כ״כ, מה בעצם יכול להיות רע כל כך, אמנם אבי״ה הסתכל עלי׳ה בוטות, ובצעקה איומה שאלה, את רוצה שאגיד לך מה יהא בסופך ומה יעש אתך [די וויסט איך זאל דיר זאגן וואס דיין סוף וועט זיין], היא נבהלה ויצאה מהחדר.

## אשכבתיה דרבי

באותו יום חמישי הנ״ל כ״ב לחודש שבט השבוע האחרון שחי עלי אדמות, בא לבקרו תלמידו ובן אחותו רמ״צ געלים, ושמח לקראתו ושאלו בבת צחוק, האם הוא יודע שבשבוע הבא ימלאו לו שבעים וחמש שנים [הוא נולד ביום כ״ט שבט תרכ״ה], והמשיך ואמר לתלמידו, דע שמה שאמרו חכז״ל הקב״ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, זה אינו דוקא באותו יום, יכול להיות גם שנים שלושה ימים לפני כן או אחד כן, ואכן כאשר אמר כן הי׳ שנפטר ג׳ ימים לפני יום לידתו.

ביום א׳ תרומה, יומו האחרון עלי אדמות, התפלל בציבור בזמן הרגיל, במשך כל היום כמעט ולא דיבר כלום, שכב במנוחה רק שפתיו נעות כל הזמן, מפעם לפעם שמענו איזה מאמר חז״ל או פסוק תנ״ך על שפתיו, גם תפלות מנחה ומעריב התפלל בציבור, בכל שעות הערב שכב בשקט כשפניו אל הקיר ופיו לא פסק מלמלל כשם שעשה במשך כל היום עד חצי הלילה.

אחרי זמן קצר הסתובב במטתו והשכיב עצמו על גבו, הוא שכב ישר כל גופו ומכוסה בכר על פניו, פיו ועיניו היו סגורים וגון פניו הי׳ אדמומי, כך שכב כרבע שעה בלי לנוע כלל וכלל, הבחננו שרגעיו ספורים, והתחלנו מיד לומר הפסוקים והתפלות של אשכבתא, בינתים נזכר הרה״ח מו״ה יהודא ליב גולדשטיין מידידיו המקורבים, על בקשתו מלפני שנים, כשהסתלק הגאון רבי מאיר שפירא זצ״ל, ביקש לפני כן את בני ישיבתו, שבשעת יציאת נשמתו ינגנו כולם יחד ניגון עליו, כי רצונו שנשמתו תפרד ממנו מתוך שמחה, ר״ש סיפר דבר זה כמה פעמים, ואמר כמה הנני מקנא בהרב מלובלין שזכה לזה, והלואי שאזכה לזה גם אני, מיד התחלו לנגן רננו צדיקים בניגון ששרו תמיד אצל רבנו, פתאום ראינו כעין זעזוע קטן של הכר שהי׳ מכוסה בו, ובעוד רגע עוד פעם ולא יותר, רבנו שכב ונשאר כן בעינים ופה עצומים, וגם אחרי שהורנוהו מן המטה לא נשתנה מראה פניו, ונשמתו עלתה בסערה השמימה אור ליום ב׳ תרומה כ״ו בשבט ת״ש לפ״ק.

# דבר בעתו

## שבת פרשת יתרו | שבת מברכין החודש

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון בעניני קדושת היום ומועדיו

פרשת יתרו היא הכנה לשבועות, כמו רופא שנתן לאדם תרופה ומחלק אותה לחלקים מפני שא"א לקבל כל התרופה בבת אחת, כך א"א היה לקבל בבת אחת גודל הקדושה של חג השבועות, ונתנה לנו גם הקריאה של מ"ת בפרשת יתרו, והיא הכנה לשבועות.

(בית אברהם)

◆◆◆

והר סיני עשן כולו. נ"ל לומר בפי' הפסוק ע"פ מה שקיבלתי מרבותי אשר כל דבר ודבר הוא בסוד עולם שנה נפש. והוא סוד הענין של השבתות האלו, דהיינו שבת שירה וכן פרשת יתרו שקורין באמצע החורף, והוא כי כל דבר הוא בעולם שנה נפש, דהיינו "קריעת ים סוף" כאשר האדם בא אל הים שנקרע לפני ישראל, יוכל להרגיש ההארה של שביעי של פסח שהוא הארה של קריעת ים סוף [והראיה לזה דמבואר בגמ' ברכות (דף נד.) הרואה מעברות הים צריך ליתן הודאה ושבח לפני המקום], וזה הוא בסוד עולם, וכאשר בא יום שביעי של פסח מרגיש ג"כ הארה נפלאה מזה, והוא בסוד שנה, וכן כאשר קורין בתורה פרשת בשלח יוכל להרגיש ג"כ הארה זו, והוא בסוד נפש.

וכעין דבר זה הוא בהארה של "מעמד הר סיני" – כי בעולם הוא כאשר בא האדם אל הר סיני, יוכל להרגיש הארה זו, ובשנה הוא כאשר בא חג השבועות זמן מתן תורה, ובנפש הוא בשבת קודש כשקורין בפרשת יתרו, וכעין דבר זה הוא בכל ענין וענין...

ושמעתי ממורי הקדוש (הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשויב) זצללה"ה, כי בסוד הנפש, שהוא ע"י התורה, הוא יותר גבוה במעלה מן הזמן – שהוא בשנה, עד כאן שמעתי ממורי. והבאתי ראיה לדבריו הק', כי הרי בשבועות מפטירין במרכבת יחזקאל, ובפרשת יתרו מפטירין במרכבה שראה ישעי', ומבואר בגמרא (חגיגה יג:) כי יחזקאל הוא כבן כפר וישעי' כבן כרך..., הרי כי בסוד הנפש הוא יותר במעלה, וכמ"ש מורי זצוקללה"ה, שהרי מפטירין בפרשת יתרו הפטורה שהיא יותר במעלה מההפטורה שמפטירין בשבועות וכנ"ל, ומבואר בספה"ק כי עש"ן הוא נוטריקון ע'ולם ש'נה נ'פש... לפענ"ד נראה לומר עפ"י פשוטו, דקאי על הר סיני, אשר הענין של מעמד הר סיני הוא בסוד עולם שנה נפש וכמ"ש לעיל, וזה שאמר 'והר סיני עש"ן', כנ"ל.

(אמרי יוסף)

◆◆◆

עובדא ידענא שהרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא סיפר שפע"א הי' בפרשת יתרו בצל קדושת אביו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע ובקראו את עשרת הדברות ראה ממש קולות וברקים כמו בשעת קבלת התורה על הר סיני ולא בדמיון ראיתי אלא בפועל ממש ראיתי בעיני את הקולות וברקים של מתן תורה, ואח"כ חשבתי אם כך זכיתי לראות בלי ההכנה לזה א"כ אשתדל להכין עצמי בקדושה ובטהרה ושמירה יתירה וכן עשיתי עד חג השבועות עבדתי על זה עבודת הקודש ונסעתי על חג השבועות לאבי והנה אז לא זכיתי לראות והבנתי שמה שזכיתי לראות בפרשת יתרו הי' מפני שאבי רצה להראות לי בכח קדושתו מה שהצדיקים יכולים לראות. עוד סיפר הגה"ק משינאווא שבעת שקרא אביו הק' את עשרת הדברות הי' לו התפשטות הגשמיות ממש כמו במעמד הר סיני.

(דברי מנחם)

◆◆◆

והנה מתאמרא משמיה דרביה"ק מלובלין זללה"ה שבשבת קודש פרשת יתרו יורד השפעות קדושות של חג השבועות, וכ"ק מרן אאמו"ר בברך משה בפרשתן (עמוד קנא) הביא שפעם אחת היה הגה"ק משינאווא זי"ע בשבת קודש פרשת יתרו אצל אביו ק"ז הדברי חיים זי"ע, וזכה לשמוע בשעת קריאת התורה הקולות וברקים ממעמד הר סיני, ואמר שלא זכה לזה אף בחג השבועות זמן מתן תורתינו. ומובן הדבר כי אם מרן הקדוש הדברי חיים זי"ע קרא בתורה, והרה"ק משינאווא זי"ע האזין לקריאתו, בודאי שזכה לשמוע קולות וברקים ממעמד הר סיני, ומכל מקום נוכל ללמוד מזה אשר מעין דמעין כל אחד יכול לזכות. ועלינו לקבל על עצמינו בחינת נעשה ונשמע כמו בחג השבועות להוסיף אומץ בעסק התורה.

(מהר"א ט"ב)

◆◆◆

בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני, ופירש"י ז"ל ביום הזה, בראש חודש, לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים בעיניך כאילו היום נתנו עכ"ל, וצ"ל מכיון שפי' רש"י ז"ל ביום הזה בראש חודש, א"כ איך יתכן לדייק מביום הזה שיהיו דברי תורה חדשים בעיניך כאילו היום נתנו, הלא אז בראש חודש עוד לא נתנה תורה אבן נראה הכוונה על ענין ההכנה שנצרך לעסק התורה הקדושה, שתהיה כמו אז שמראש חודש ועד מתן תורה התעצמו והתגברו בזריזות ההכנה לקבלת התורה הקדושה לצד חשקם ותשוקתם אליה על ידי שהיתה אז דבר חדש, כמו"כ בכל יום ויום צריך האיש הנלבב להכין את עצמו בהכנה כזו לדברי תורה כאילו זה דבר חדש.

(אהל תורה)



# תודה וקו"ל זמרה

## ברכות עד בלי די

בהאי עידן דחדוותא, נשגר בזה כסא דברכתא, קדם ידידינו החשוב לעילא מכל תושבחתא, איש חמודות ורב תבונות, שמו מהללים בשפתי רננות, האי גברא יקירא, ארי שבחבורה, נודע לעוז ולתפארה, לו יאתה לו התודה והברכה על עזרתו הנכונה, תמיד בכל עת ועונה, למען גליונינו המפורסם ברננה, להרוות צמאון עדת מי מנה

מוה"ר

# יואל יאקאבאוויטש

הי"ד

**אב"ד ומרגליות בקהלתינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו**

**לרגל אירוסי בתו החשובה שתחי' למז"ט ובשעטו"מ**

עב"ג הבחור החתן המופלג והמצויין

כמר **ישראל אהרן** ני"ו

ארי שבחבורה בהיכלא דמלכא ישיבתינו הק' בקרית יואל יצ"ו

בן הרבני החשוב והנעלה

מוה"ר **יהושע סטראלאוויטש** הי"ו

אב"ד בקהלתינו הק' בארא פארק יצ"ו

ותהי נא ברכותינו עטרת לראשך, שמשמחה זו יושפע תמיד שמחות באהליך, ואך טוב וחסד ירדפוך, לאורך כל ימי חייך, ותזכה להמשיך בפעולותיך, ותמיד נספר תהילתיך, וראה בנים לבניך, עוסקים בתורה ובמצות כאוות נפשיך, ותמשיך בהרמת גליונינו, שופרה של קהילתינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

**הח"ותמים למען שמו באהבה ובהודאה**

*מערכת "קול התעוזדותינו" בהוה"ק*

*מערכת "קול התעוזדותינו" בהוה"צ*




~ נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת ~

### וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד

# עונג שבת

### ◇ הושענא כבוד ועונג קוראה לשבת ◇

## וקראת לשבת עונג

אם תשיב משבת רגלך, עשות חפציך ביום קדשי, "וקראת לשבת ענג" וגו'.

(ישעיה נח יג)

## שכרו של המענג את השבת

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי, כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלא מצרים (כלומר, אין לה קץ. רש"י), שנאמר (ישעיה נח, יד) 'אז תתענג על ה' וגו' והאכלתיך נחלת יעקב אביך' וגו', לא כאברהם שכתוב בו (בראשית יג, יז) 'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה', ולא ביצחק שכתוב בו (שם כו, ג) 'כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל', אלא ביעקב שכתוב בו (שם כח, יד) 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה'.

רב נחמן בר יצחק אמר, ניצול משעבוד מלכיות, כתיב הכא (ישעיה נח, יד) 'והרכבתיך על במתי ארץ', וכתיב התם (דברים לג, כט) 'ואתה על במותימו תדרוך'.

אמר רב יהודה אמר רב, כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו, שנאמר (תהלים לז, ד) 'והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך', עונג זה איני יודע מה הוא, כשהוא אומר (ישעיה נח, יג) 'וקראת לשבת עונג', הוי אומר זה עונג שבת.

(שבת קיח.)

## שואל והקב"ה נותן משאלותיו

רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי, כל שהוא מתענג בשבת, שואל והקב"ה נותן לו משאלותיו, מאי טעמא (תהלים לז, ד) והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך.

(פסיקתא רבתי – פרק כג)

## מנגע לעונג

עונג שבת הוא, שיתענג במאכל ומשתה בכל מה דאפשר, וכל המרבה בהוצאות שבת הרי זה משובח.

(דרך פקודיך - מצוה לא אות ה)

מאן דמתענג בשבתא התחפיך ליה מנגע לענג.

(הקדמה לתקוני הזוהר)

המענג את השבת [דבר זה הוא קדושתו של השבת והוא העונג]. וזה, כי כל צער הוא מן הגשם, כי אין העליונים הנבדלים בהם צער, כי הצער הוא באותם שנפלו תחת הזמן, שהם מקבלים התפעלות, ומזה יבא הצער, וכאשר אין [כאן דבר] המתפעל יש כאן עונג, וזהו עונג עולם הבא אשר השבת רמז אליו, וכמו שאמרו ז"ל (אבות פ"ד מט"ז) יפה שעה אחת בעולם הבא מכל חיי עולם הזה.

ומפני זה המענג את השבת והוא שורה בלי צער, אשר מדה זאת הוא שייך לקדושה הנבדלת מן החמרי, ולכך כל יום טוב שהוא קדוש אסור להיות בצער ואסור בהספד, ולפיכך המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שאין גבול אליה. וכל זה מפני קדושת שבת, שכבר בארנו ענין הקדושה הגמורה כמו שהוא קדושת שבת שהיא קדושה גמורה יותר מקדושת כל המועדים. ומפני זה המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, כי הדבר שהוא קודש לגמרי אין לו ענין הגשמי שהוא בעל רוחק וגובל אבל הוא מבלתי גבול.

(חדושי אגדות – שבת חלק ראשון עמוד נה)

## זכות גדול לישראל שנתן להם את השבת

זכות גדולה לישראל שה' יתברך אוהב אותנו ודבוק אתנו, ומתוך אהבה זו קירב אותנו אליו, ונתן לנו את התורה ואת השבת, שהיא קדושה מכל הימים, ומנוחה ושמחה גדולה, ושקולה מצות שבת כמו כל התורה כולה, וכל השומר שבת כאילו שמר כל התורה כולה, 'וקראת לשבת עונג' (ישעיה נח, יג), ביצד, על ידי הזמנה, שמזמין לכבוד שבת כמו שמזמין אורחים חשובים בשולחן מתוקן, בית נקי ומסודר, ואכילה ושתיה מיוחדים יותר משאר ימים.

(עפ"י הזוהר - בשלח מז:)

## שבת בשבתו

עניני שבת בקודש בפרשת השבוע

### המקדש עצמו במצות עונג ואכילת שבת נעשה משכן לשכינה

**ואם מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך** וגו'. נודע כי עיקר התאוה בא לאדם מפני שנולד ע"י תאוה, נמצא עיקר התאוה בא מהגוף, ויש ב' מיני תאוה תאוה שאין בו מצוה כלל כמו אכילה בימי החול, צריך האדם לשבר התאוה שלא יהיה לו תענוג כלל רק יהיה כולו כליל לגבוה ויהיה כוונתו רק לשם שמים, **אבל בשבתות ויו"ט שהאכילה הוא מצוה להתענג רשאי לטעום טעם תענוג רק יהיה כוונתו לשם שמים שהתענוג שיש לו הוא לעשות נח"ר לשמו יתברך לקיים וקראת לשבת עונג, וזהו נקרא בחינת שלמים שיש בהם חלק לגבוה וחלק לבעלים.**

וז"ש **'אם מזבח אדמה תעשה לי'** ר"ל שתזבח תאות הגוף הבא מאדמה **'תעשה לי'** לשמי, **'וזבחת עליו'** ר"ל שתזבח עליו התאות אכילה, **'את עולותיך'** ר"ל האכילה שאין בה מצוה תעשינה עולה שיהיה כולו כליל לגבוה, **'ואת שלמיך'** ר"ל האכילה שיש בה מצוה ויש חלק לאדם שמותר להתענג כמו בשבת ויו"ט, אעפ"כ צריך שתזבח התאוה ולא יהיה כוונתך רק לקיים מצות בוראך, ואם תעשה כן יקוים בך **'בכל אשר מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך'**, כמו שפירש המגיד מישרים שלא נאמר אשר ת'זכיר את שמי, כי האדם אם מקדש עצמו כנ"ל זוכה להיות משכן לשכינה וכביכול שכינה מדברת בקרבו וז"ש **'אשר אזכיר את שמי'** והבן.

**(דודאים בשדה**

**מגדולי תלמידי הרה"ק בעל נוע"א והרה"ק מלובלין זי"ע)**

### שיהיה שביעית חייו של אדם במנוחה והשקט

וע"ד השכל במצות השבת, ידוע כי העולם הגופני הזה מתנהג באור ובחשך יום ולילה, שלא להטריח את הבריות בעמל תמיד, ועל כן נתן היום למלאכת הבריות, כי בו יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב, והלילה למנוחה ושינה, כי יצטרכו הבריות לנוח מטרחתם ומעצבם במלאכות, ויצטרכו ג"כ לשינה שהוא ענין טבעי באדם, שאין לך כל חי גופני בעולם שלא יישן, אפילו היתוש, כי לא יוכל להתקיים מבלעדי השינה.

ואלו היה העולם מתנהג באור בלבד, יהיה עמל הבריות תמידי, בהמשכת זמן שאינו פוסק, ולא היה העולם יכול להתקיים, כן מצות השבת שלא להטריח את הבריות בעמל תדירי בכל הימים, אלא שיהיה להם יום מנוחה בשבוע, שינוחו בו מן המלאכות ומטורח הגופות, ומזה יהיה שביעית חייו של אדם במנוחה והשקט, ומזה שיהיה יום ז' ולא יום חמישי או ששי, מפני שהשבעה הוא הקף אמצעי מן ההקפים, ומצות רבות בתורה סובבות על אופן המספר הזה, ואע"פ שהשבת מקובלת, ושרשי התורה והאמונה בנויים עליה, הנה זה מדרך השכל אפשר להאמר בו.

**(רבינו בחיי – פרשת יתרו)**

### עונג וכבוד שבת דאורייתא ממש

והנה תחלה אעתיק לשוני בחי' למס' שבת (קיח:) בענין שבת י"ט ור"ח וז"ל, הרמב"ם בהלכות שבת (פ"ל ה"א) כתב 'עונג שבת וכבודו הוא מדברי סופרים דכתיב בישעיה וקראת לשבת עונג'. והנה אין כוונתו שהוא רק מצוה דרבנן או מדברי קבלה כמו פורים, אלא דאורייתא ממש נאמרה למרע"ה בעל פה הלכה למשה מסיני ואתי ישעי' ואסמכיה אקרא, דאלת"ה שהיא הלכה למשה מסיני, אין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה (שבת קד.), אע"כ הלכה למשה מסיני היא ורמב"ם קרי לי' דברי סופרים כדרכו של רמב"ם בקידושי כסף שממיתין עליהם, ואפילו הכי כיון דאתי מדרשא קרי לי' דברי סופרים (ה' אישות פ"א ה"ב), ומשו"ה פסק הרמב"ם בפ"א ה"ו מה' שבועות הנשבע להתענות בשבת הוה שבועת שוא, משא"כ בחנוכה ופורים, וע"כ משום דשבת דאורייתא הלכה למשה מסיני ופורים דברי קבלה.

**(שו"ת חתם סופר - חלק או"ח סי' קסח)**

### שכרו מדה כנגד מדה

וכתב מהר"י אבוהב ז"ל, דנותנין לו נחלה בלא מצרים הוא מדה כנגד מדה, שכשם שהוא מפזר מעות בלא שיעור לצורך שבת, כן יתנו לו נחלה בלא שיעור. וכן מה שאמרו ניצול משעבוד מלכיות, לפי שמקבל עליו עול שבת מעבירין ממנו עול מלכיות. וכן נותנים לו משאלות לבו, כדי שיוכל למלאת חפצו מכל עונג שירצה.

**(בית יוסף - או"ח סי' רמב)**

### כל מה שאדם תאב יש לו לחפש אחריו

א"ר יהודה א"ר כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו שנאמר והתענג על ד' ויתן לך משאלות לבך וכו' (שבת

קיח:). פירש"י תבשיל של תרדין. חשוב הוא. ראשי שומין. חשובין היו להן. כסא דהרסנא דגים קטנים מטוגנים בשמן קרביהם ובקמה, ע"כ רש"י. הלכך כל מה שאדם ברצון אוכל ותאב יש לו לחפש אחריו ולקנותו לצורך השבת.

**(אור זרוע - ח"ב אות ג)**

## לענג הגוף במאכלים טובים כדי שישבח לה'

'וקראת לשבת עונג', מצות עשה לענג הגוף ביום השבת במאכלים ערבים וטובים, שמתוך שישנהו משאר ימים לטוב יזכור מעשה בראשית, ושהאל חדשו מאין, ושבת ביום השביעי, ומתוך כך ישבח לאל ויפארוהו בפיו ובלבבו, ותתענג נפשו בו.

**(רד"ק - ישעיה נח יג)**

## עיקר מתנת השבת לענגו במאכל

צריך לראות ולהסתכל בעצמו בששת ימי המעשה להיות נשמר משום חטא, ויתקן הפגם שפגם, וכשתגיע שבת קודש יקדש את השבת בעשה טוב, היינו לענגו במאכל ומשתה, ואזי מגיע לו שכר חדש בשביל עונג שבת. וזהו (מש"כ במדרש דב"ר ג, א) 'ואת סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת' פי' שמא תאמר שעיקר מתנת השבת היתה בשביל כוונה זאת בלבד להיות מחול לך על הרע שנעשה בששת ימי החול, 'לא נתתי לך אלא לטובתך' פי' בשביל עשה טוב, והיינו שעיקר מתנת השבת היתה בשביל לענגו במאכל כו', ואת הרע צריך להסיר בששת ימי המעשה, ואזי מגיע לך שכר מחדש עבור עונג שבת.

**(אהבת שלום, קאסוב – פרשת ויקהל בד"ה אלה הדברים)**

## המענג את השבת זוכה לחמשה דברים

וכל המענג בשבת, 'וכה ויושב בישיבה של מעלה', שנאמר אז תתענג על ה', ולא עוד, אלא ש'וכה לגדולה', שנאמר והרכבתיך על במתי ארץ, ולא עוד, אלא ש'יורש העולם הזה והעולם הבא', שנאמר והאכלתיך נחלת יעקב וגו'.

ד"א כל המענג את השבת, 'תפלתו נשמעת', שנאמר כי אז על שדי תתענג (איוב כב, כו) וכל המענג את השבת 'נותנין לו משאלות לבו', שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך.

**(משנת רבי אליעזר - פרשה כ עמוד שסט)**

## ביטול הבחירה

בשבת בטל ותם כח בחירת האדם שמקורו ממידת הדין, שכן בשבת שולטת מדת הרחמים, כנאמר (שמות טז, כט) 'ראו כי ה' נתן לכם את השבת' ועל כן בטלה בה בחירת האדם. ועל כן נצטווינו לענג את השבת במאכל ובמשתה ובשאר תענוגים, לפי שבשבת יכול האדם לקדש את כל מעשיו לשם שמים עקב התבטלות כח הבחירה.

**(אור יצחק, ראדוויל - פרשת בראשית בד"ה כי בו)**

## אף הנשמיות יהיה קודש לה'

כתיב וביום השביעי יהיה לכם קודש, בשבת קודש צריכים גם עניני הגשמיות והתענוגים להיות קודש לה', וזהו וביום השביעי יהיה 'לכם', עניני הלכם קודש.

**(נחל קדומים להחיד"א)**

שבתות וימים טובים דהוא מצוה מן התורה לענג את השבת, אפילו אם אינו אוכל בשכליית רבים, רק מקיים כפשוטו מצות ענג למצוה יחשב, וכיון שהוא מצוה יפעול פעולה בנסתרות כמו בכל המצות.

**(בני יששכר - שבת מאמר י אות ד)**

## בכל שבת ובכל שעה יש תענוג חדש

כיון שהבטיחנו הש"י על ידי נביאיו אם תשיב משבת וכו' וקראת לשבת ענג, היינו תענוג תמידי שבכל שבת ואפילו בכל עת מעתותי שבת יהיה תענוג חדש, דידוע דתענוג תמידי אינו תענוג ונפסק התענוג, משא"כ כאשר בכל עת הוא התחלת התענוג אינו נפסק הבן. אז תתענג על ד' וכו' והאכלתיך נחלת יעקב אביך שיהיה לך התחלת הזכות מיעקב כאילו היית בנו ממש והתחלת האלפים דורות, הבן היטב, וזהו הנחלה בלי מצרים.

**(בני יששכר - שבת מאמר ט אות ד)**

## המענג את השבת נותנים לו משאלות לבו

אמר רב יהודה אמר רב, כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו, שנאמר 'והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך', עונג זה איני יודע מהו, כשהוא אומר 'וקראת לשבת ענג' הוי אומר זה 'עונג שבת'. במה מענגו.. רב חייא בר אשי אמר רב אפילו דבר מועט ולכבוד שבת עשאו, הרי זה עונג. **(שבת קיח:)**

## טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

### יאמר שוב ושוב 'לכבוד שב"ק' עד שיעורר לבו לאכול לכבוד שב"ק

פעם שבת אחיו [של הרה"ק מקאלאשיץ] הרה"ק רבי יחזקאל אב"ד דוקלא אצל שולחנו בשבת קודש, והרהר בדעתו אם בשבת נכון להרגיש טעם במאכל, או שגם אז אין ליהנות מתענוגי אכול ושתו. פתאום פתח הגה"ק מקאלאשיץ ואמר תורה על נוסח הזמר, ברוב מטעמים ורוח נדיבה, וביאר ענין זה, שבשבת הגון הדבר להתענג באוכל. התבטא ואמר רבי יחזקאל: "זה פעם שני שאחי תפס את מחשבתי".

**(י"ג אורות - ח"א עמוד שמט)**

חלק מהוצאות הגליון

נתנדב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר **צבי עקיבה**

# ברייט שטיין הי"ו

יו"ר הנהלת מוסדותינו וקהילתינו הק' בבית שמש יע"א

## לרגל שמחת נישואי בתו למזל טוב

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות נחת מכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, בעידה טובה מרובה ומדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת **המערכת**

לעילוי נשמת

האה"ח מרת **חיה רבקה פערל ראזענער** ע"ה

ב"ר מרדכי ז"ל

**נלב"ע כ"ב שבט**

תנצב"ה.

הונצח ע"י חתניה

מוה"ר **אהרן ראזמאן** הי"ו

מוה"ר **יצחק שמעון וויס** הי"ו






## המזרחי-הציונות במסווה של תורה

בסוף שנת ה'תר"ג התחיל הקליפה הציונות להתפשט אבל רק בקצב מסוים וגבול, הגם שברחבי אייראפע היו אלפים שהשתייכו אל הציונות אבל נעצרו אצל קיר אטום אצל רוב בני ישראל היראים לדבר ה', כלל ישראל באותה תקופה היו מחלוקת בין היראים לדבר ה', חסידים ומתנגדים, שלחמו בעוז ובגבורה נגד הרעפארמער והמשכילים, לדאבוננו הצליחו הרעפארמער לתפוס ברשתם מלונים יהודים תחת רשתם, ומנגד היו כמה מלוני יהודים היראים וחרדים לדבר ה', והחלק הגדול מן ההמון עם אפילו אלה שתמכו בהרעפארעם וההשכלה היו שומרי תורה ומצוות למחצה שליש ורביע, אם זה שהרעפארעם הורידו לאט לאט אל שאול תחתיה.

ושניהם לחמו נגד כת הציונות מסיבות אחרות, הרעפארמער היה תכליתם להתבולל בין שכיניהם שמסביבם וליאות חלק מהם, בכל אומה במקומה אם זה דייטשלאנד ורוסלאנד וכן הלאה.

הרעפארמער פחדו בעיקר שתנועת הציונות יעוררו את שכיניהם שהיהודים הם נטע זר בארצם, אם תקוות ורצונות של לאומיות ולעזוב את ארץ מולדתם ולעלות לא"י, בו בזמן שהרעפארמער כבר עקרו מסידורם כל התפילות המדברים משיבת ציון, ולכן יצאו בחריפות נגד הציונות.

ואצל היראים לדבר ה' וגדולי ישראל הם לא הסתפקו בכך והיה ברור שאסור להתחבר עם תנועת הציונות, שכל תכליתם ומגמתם לעקור את הגאולה האמתית ולייסד מדינה עצמאית לפני ביאת משיח.

ראשי תנועת הציונות היות שכבר הצליחו לקבל תמיכה מהרבה נגידים יהודיים, אבל חפשו הדרך איך לתפוס ברשתם גם את ההמון עם שלא ידעו כלום, והמכה בפטיש שכן יצליחו לתפוס הרבה מישראל לתוך טומאתם, היה התייסדות תנועת המזרחי.

וכך מתאר בנו של הרב ריינעס בהקדמתו לחיבור אביו "אור חדש על ציון תאיר": "ועוד בדבר אחד נחלק עם חבריו, כשהופיע על הבימה היהודית ד"ר הערצל פנים חדשות במחנה ישראל, ועד אז מוזר וניכר לאחיו, וחולל תנועה מהפיכה שהתבטאה במילה חדשה ציונות, וחקרו ובדקו הרבנים לדעת מה טיבו של עובר זה ומה אביבו, ואחרי דרישה ושקלא וטריא, באו כולם למסקנא כי הציונות היא כפירה בביאת משיח שהוא אחד מעיקרי הדת, וכי יוצרי התנועה והעומדים בראשם כולם פושעי ישראל שאין בהם רוח אמונה ודת, ועל כן הזהירו את העם בהכרזות בדרשות ובמכתבים שנשלחו בכל תפוצות ישראל ונדפסו בספר להיבדל מן הרשעים האלה, ולא היה אף אחד מהרבנים המפורסמים מעלה דעתו בניגוד להחלטה זו אחרי שכל גדולי ישראל הסכימו. ולא היה חולק בדבר מלבד אבא וכו' ואז החליט לצאת בגלוי נגד כל הקמים על הציונות ממחנה החרדים, בני ביתו וקרוביו ומיודעו התחננו אילו שלא יעשה דבר שיעלה עליו אף כל הרבנים והחרדים ולהיות כאיש ריב ואיש מדון לכל חבריו, אבל לא שמע אליהם ונסע אל הקונגרס הציוני, ולא עברו שלוש שנים והצליח לייסד את המזרחי וכו', והודות למרצו והשפעתו התפשט המזרחי בכל הארצות הגולה ובארץ אבותינו, והיה לכוח אדיר ופעיל בציונות וציון, ככל אשר עינינו אורות היום".

ואודות פעולות המזרחי באותם הימים כתב רביה"ק זי"ע בספרו הק' 'יואל משה' בכמה מקומות: "ואף המזרחי שכחם מרב ועצום הרבה יותר מהאגודה ברוב מנין ובנין ופעלו הרבה לטובת הציונות ומדינה יותר מכל המפלגות, כי הן המה שהמשיכו רוב העולם לציונות בלבוש של שם תורה", (מאמר ש"ש ס' קטז).

# הר' ריינעס והשקפותיו הפסולות

## סעמינאר לליימודי חול

המזרחי נתייסד בשנת תרס"ב ע"י יעקב יצחק ריינעס רב של העיירה לידא שברוסלאנד.

הרב ריינעס היה תלמיד חכם יודע ספר, ובשנותיו אח"כ התחיל לפרסם דעותיו העקומות שגררו תגובה חריפה של כל גדולי וצדיקי הדור זי"ע.

ולדוגמא הקים הר' ריינעס, נגד המסורה הישנה, וכמו המשכילים הראשונים, בית ספר שבו למדו התלמידים גם לימודי קודש וגם לימודי חול דבר שלחמו בה כל גדולי ישראל, ודבר שהיווה מכשול גדול ואבן נגף לבנ"י והביא לחורבנות והרוס הדת.

ולכך כותב הגה"ק מהרש"ב מליבאוויטש זי"ע:

**"מעת אשר החליטה הכיתה הנ"ל לייסד ישיבה גדולה, הנה בהשיבה הואת כוונתם לייחד תורה עם לומדיות, והיא תהיה סעמינאר ממש, ושם ח"ו תפיק מחשבתה הרעה הזאת שתעשה שמות ח"ו ביהדות כולה, ומה שלא עלה בידי החברה מפיצי השכלה לפעול בכמה עשרות שנים, תפעול ח"ו הכיתה בזמן קצר, ולדעתי חובה היא על כל הרבנים הגדולים וגאוני זמנינו לצאת נגדה במחאה גלויה ולפרסם רעתה ברבים, למען לא יכשלו בה וכו'."**

## הערצה אל העוכר ישראל

החורבן הגדולה שנזרע ונשרש ע"י הדעות העקומות של הר' ריינעס, היה תמיכתו הנלהבה אל האידאלאגיע הציונות מעת התייסדותה, והתאמץ הרבה להכניס רעיון הציונות אצל היראים לדבר ה', דבר שהביא בסוף להתייסדות המזרחי, וכשהערצל הוציא לאור את ספרו "יודענשטאט", ואירגן אח"כ את הקאנגרעס בבאזעל, קיבל הר' ריינעס את הרעיון בהתפעלות עצומה ולמד את שיטתה ונתפס בהערצה אל הערצל ושיטותיו.

והערצתו העיוורת אל העוכר ישראל ניכרת היטיב בין בתרי מכתבו שכתב אליו בדיבורים נוראים, וכה כותב אליו: "אילך האדם הנערץ אומר, תדע שאתה הוא האדם שעיני ישראל מצפים אליו, כבר קרוב לאלפיים שנים אנו נעים ונדים בארצות ניכר, מכיוון שלא היה לנו שום מנהיג לאומי נציג פוליטי שיצגנו, עד שקמת להיות אב ופטרון לישראל, ואתה תצא להאיר דרכינו ולהצילנו ממיצר, וכן תדע שבך ובפעולותיך תלויים חיותם של כל עם ישראל וממך מצפים הם הצלה ותקווה".

כמדומה שאחרי דיבורי חנופה שפלים כאלו אל הכופר בה' ומשומד בפרהסיא, מן המותר היא לציין את השפלות והתהום הנשויה שנפלו בה מנהיגי המזרחי, עד ששכחו לגמרי שאנו נמצאים בגלות עקב גזירת השי"ת, ולהמליך את הערצל כאביהם ופטרונם של ישראל שיביא את גאולתם, עפ"ל.

## בעצת רשעים ובדרך חטאים

הפעם הראשונה שהשתתף הר' ריינעס בפעולות הציונות היה בשת תרנ"ט בקאנגרעס שבבאזעל, שעשתה עליו רושם אדיר ונכנס אז כחבר בתנועת הציונות.

ובמשך הזמן היה לו חילוקי דעות אם השונאי הדת שבהנהגת התנועה, שרצו בכל מאודם למחוק כל זכר מהתורה הק' והכריזו במלחמה גלויה נגד האמונה ומצוות ה'.

ובקאנגרעס החמישי בשנת מרס"ב הוחלט שהתנועה בציונות יעמיד זמן וכסף וקרנות להעמיד חינוך של כפירה ומרידה בעול התורה והמצוות, והכריזה זו הייתה יותר מדי עבור הציונים הדתיים, שהחליטו אז להקים את תנועת ה'מזרחי' שישמש כחלק וכנף בתוך תנועת הציונות.

הימים שמסביב לכ"ה-כ"ו אדר א' תרס"ג נאספו בווילנא קבוצה של כ"ד 'רבנים' ציוניים, ועוד נ' פעילים דתיים, שבו הוחלט להעמיד את המזרחי, שם קיצור מ"מרכז רוחני", שם דומה לזה שנקרא שנים לפני כן בביאליסטאק ע"י הר' מאהליווער מה"חובבי ציון", והכריזו שמטרתם העיקרית היא "לכבוש את הסתדרות הציונות מבפנים" בדמיונם שע"י הכנסת יהודים יראים תחת כנפי הציונים, יצליחו להשתלט על מוסרות הנהגת הציונות.

## הערצל משלם ההוצאות הראשונות של המזרחי

אם כל הפליאה שבדבר, נתברר שמתחת כל הרעיון של המזרחי עמד לא אחר מאשר הערצל עצמו, והוא המציא ודחף את התייסדות המזרחי.

ומשני סיבות רצה הערצל להקים חלק דתי בתוך תנועת הציונות, א' שהבין שצריך מסווה דתית לציונות כדי לתפוס ברשתו תמימי לב מההמון העם היראים, וכפי שנתברר במציאות שאודות רבני המזרחי כהר' מאהליווער, והר' ריינעס, מיימון, הר' קוק ודומיהם, נתפסו רוב כלל ישראל ברשת הציונות.

וב' היו לו חשבונות פוליטיים, כשרצה להשתמש עם המזרחי כתגובת נגד, נגד מנהיגי החובבי ציון שהשתייכו יותר לצד השמאלי הפוליטי ועוד הרבה מפעילי הציונות, שהרבה פעמים לא הסכימו לדרכיו הפוליטיות של הערצל, וחשב בדעת, שבין החרדים ימצא תמיכה לדעותיו, ולכן פנה אל יהודה לייב מיימון, שיכנים עצמו לעובי הקורה ויקים תנועה ציונות בין החרדים לדבר ה', הר' מיימון מסר את העבודה להר' ריינעס, ועד חצי שנה נקראו לכינוס היסוד להמזרחי, וכדי לקיים את האסיפה הראשונה, הצטרך ריינעס כמובן לכסף, והצטרך בדחיפות לשמונה מאות מארק, שהערצל שילם מכיסאו הפרטי וכך תמך בהקמת המזרחי.

זה סיפר יהודה לייב מיימון בחגיגה שעשו לכבודו בשנת תשט"ז ביום הולדתו הפ', ואז סיפר מיימון את סיפורי חייו, ואמר ששמר את הדבר הזה בסוד לפי בקשת הר' ריינעס אבל עכשיו שכבר עבר הרבה זמן מתיר לעצמו לחשוף את הדברים ברבים.

המשך יבוא אי"ה

פנימי תרל"ג בלתי מוגה

# משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

# ביקור כ"ק אדמו"ר מסאדיגורא שליט"א
## בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ב' פרשת וישלח תשפ"ב לפ"ק

**רבינו קודם פניו בברכה**

**רבינו:** וועו איז מען געקומען קיין אמעריקא?

**האדמו"ר מסאדיגורא:** שוין באלד צוויי וואכן.

**רבינו:** וואו איז מען געווען אויף שבת?

**האדמו"ר מסאדיגורא:** די ערשטע וואך אין בארא פארק, און די אנדערע וואך אין לעקוואד, מ'האט געעפענט דארט א נייעם ביהמ"ד.

**רבינו:** און מ'פארט שוין צוריק?

**האדמו"ר מסאדיגורא:** יא, אי"ה די וואך פארט מען צוריק קיין ארץ ישראל.

כ'האב געוואוינט פארדעם אין אנטווערפן, כ'האב מיך אסאך געדרייט אין סאטמארע ביהמ"ד דארט (בנין ביהמ"ד המפואר דקהלתינו הק') אין היכל התורה, און כ'פלעג דאוועגען דארט יעדן טאג. ס'איז לשם ולתפארת, א הערליכער מקום תורה ותפילה.

**רבינו:** ס'איז א שיינע אידישע שטאט אנטווערפן.

ווי לאנג האט איר געוואוינט אין אנטווערפן?

**האדמו"ר מסאדיגורא:** צוויי א האלב יאר.

**רבינו:** מ'איז שוין אמאל געווען אין שטאט סאדיגורא?

איך בין געווען אין סאדיגורא מיט אסאך יארן צוריק, תשמ"ח, ס'איז נאך דעמאלטס געווען זייער בשפלות דער בית החיים דארט. מ'האט געזעהן ממש בהמות האבן געפאשעט דארט אויפן בית החיים (תחת ממשלת הקאמוניסטן), ס'איז נישט געווען קיין גדר. כ'האב דעמאלטס געשריבן א בריוו קיין ארץ ישראל, צום זיידן (אבי אביו האדמו"ר בעל עקבי אבירים ז"ל), צו דריי רבי'ס (האדמורי"ם מסאדיגורא, בויאן, ובוהוש) רוזשינער איינעם איינעם איינעם האב איך געשריבן דעמאלטס.[1]

---

1 כשהיה רבינו על ציונו של הרה"ק מרוזין זי"ע נחרד לראות המצב השורה אצל הציון, ובחזרתו פעל בענין זה, וגם פנה במכתב אל כ"ק האדמורי"ם נכדי בית רוזין בבקשה לתקן המצב, וז"ל:

"היות שחזרתי זה לא זמן כביר מאלה מסעי שתלי"ת זכיתי להשתטח על קברי אבוה"ק בארצות אייראפע ואוקריינא, וגם הייתי בעיר סאדיגורא יע"א על ציונו הקדוש של אור ישראל וקדושו הרה"ק רבי ישראל מרוזין ובניו זי"ע, ובעת היותי שמה נבהלה נפשי בראותי את המראה הנוראה על אדמת קודש, כי שועלים הלכו בה, ועד כמה נעזב מצב הבית החיים, והיא ממש שטה הפקר שהכל דשים בה, והערלים מסביבות העיר מביאים שם בכל יום בקר וצאן למרעה, וכמו כן הדבר היא אצל מקום משכנו של הרה"ק זי"ע, ה"ה חצר הקודש של בית סאדיגורא מקום שהתפלל בו ועבד עבודתו בקדושה וטהרה היא נעזב, ובאו בה פריצים וחיללוהו.

ובראותי כל זאת אמרתי לנפשי לא אוכל לראות בכלע את הקודש, אלא אסורה נא ואפנה אל נכדי הרה"ק מרוזין זי"ע שיעוררו את לב אנשי בריתם לחזק את בדק הבית, לבנות שמה את ההריסות ולתקן מחדש את הגדר מסביב, וגם לפעול אצל השלטונות דשם שיחזקו את המקום הקדוש בכבוד ולהעמיד שם שמירה מעולה, וכאשר היא היום בהרבה מקומות בערי אוקריינא והסביבה.

והאמת ניתן להאמר כי בעת שהייתי שם כבר דברתי אודות מצב הביה"ח עם הרב ר' נח קומענפאצקי שליט"א שהוא גר כעת בעיר הסמוכה טשערנאוויץ יע"א, והוא עסקן נמרץ שם להרבות פעלים לתורה ולתעודה, ולהשיב לב בנים נדחים אל אבינו שבשמים, וגם אמר לי שברצונו לעסוק בענין זה לשפץ ולהדר את הבית החיים וכל החצר הקודש, אבל אין בידו לפורטה כי גם בפעולתיו למען היהדות אין בידו

**האדמו"ר מסאדיגורא:** תשמ"א האט דער טאטע ז"ל (אביו האדמו"ר מסאדיגורא בעל עטרת ישראל ז"ל ששהל"ח בשנת תש"פ לפ"ק) איבער געבויעט דארט.

**רבינו:** יא, דער טאטע האט מיך געפרופן זאגן אז מ'האט באקומען דעם בריוו.

דער ציון פונעם רוזשינער איז יא געשטאנען, ס'איז געווען פון ציטעט אזוי הויך, היינט איז שוין אנדערש.

**האדמו"ר מסאדיגורא:** אלע ציונים האט מען אזוי געגאסן.

**רבינו:** דעמאלטס איז געווען אזא גרויסע געגאסענע ציטעט, נישט קיין מציבה, נאר אזא הויכע ציטעט, דאס האבן אידן געמאכט אונטער די קאמוניסטן, מ'האט עס געמאכט אין שוועריע זמנים.

איך בין געווען דעמאלטס אין האניפאלי אויך, ביים מגיד, דארט איז אויך נישט געווען גארנישט, ס'איז געווען דעמאלטס בימים ההם איז געווען אויסגעגאסן אויף די ערד ציטעט אזוי הויך א טפה, אויף א שטיקל פלאץ, אינמיטן א פעלד, אין עק איז געשטאנען א קליין טעוועלע, פה נטמן, זעקס נעמען, דאס האבן אויך אידן געמאכט אין שוועריע זמנים, זיי האבן מורא געהאט אז ס'וועט פארגעסן ווערן דאס מקום, מקום מנוחתם פון די צדיקים.[2]

**האדמו"ר מסאדיגורא:** א איד האט איבער געגאסן ציטעטע, אין משך פון די יארן.

**רבינו:** ווען איך בין שוין געווען א צווייטע מאל אין האניפאלי איז שוין געווען דעמאלטס אן אוהל, און ס'איז שוין געווען אזוי אויסגעשטעלט, דער מגיד ליגט דא און דער רבי זושא ליגט דארט.[3]

דער מגיד ליגט דאך נישט אין מעזריטש, ער ליגט אין האניפאלי.

---

מספיק, ולזאת ראיתי להעיר את שימת לבו של כת"ר שהיה מן הראוי ומהנכון להתקשר עמו, ויהיה שם לעזר רב לסדר הדבר על מכונו לתפארת הקדושים אשר בארץ המה.

וגם שלפי ראות עיני לא יעלה הדבר להון תועפות למעלה מן היכולת, כיון שיש כבר גדר סביב אלא שנפרצו בה כמה פרצות, ופירצה קורא לגנב, שעי"ז יש מקום שיסתובבו שם אלו הטמאים, אבל אם יסתמו אלו הפרצות ויעמדו שם שמירה הגונה יסתדר הדבר בעזהשי"ת על מכונו. ומצידי אני מוכן ג"כ לבוא לעזרה, עד כפי אשר ידי מגעת בעזהי"ת.

כ"ז ראיתי לכתוב אל כת"ר כפי מה שראו עיני ולא זר רוץ מצב הביה"ח, ולבי סמוך ובטוח שישתדל בכל כוחותיו לסדר הכל על נכון", עכ"ל במכתבו.

2 עי' בס' אלה מסעי (עמ' ס) כי בעת נסיעתו של רבינו בעל ברך משה ז"ל לקברי הצדיקים בשנת תשנ"ב, בשהגיע לעיר האניפאלי סיפרו האברכים העסקנים משם לרבינו, ששמעו מיהודי ישיש שהיה השו"ב בעיר סלאוויטא, שלאחר מלחמת העולם השניה נחרבו שלשת האוהלים [של המגיד הק' ממעזריטש, הרבי ר' זושא, ורבי לייב הכהן], ובא הוא היהודי השו"ב הזה בחשכת לילה במסירות נפש, ושפך צעמענט על מקום הקברים הקדושים לבל יתחללו בידי זרים תחת מלכות הרשעה, וככה נשאר מקומם המדוייק לפליטה עד היום הזה, ולאחרונה הקימו אוהל אחד על גבי שלשת הצדיקים, והקימו מחדש המציבות עם נוסחתם הישנה.

ומן הראוי להעתיק נוסח המצבות אשר מועתקים הם בספרים, ונפלאים הם הלשונות אשר כתבו עליהם תלמידיהם הקדושים, והם המצבות היחידות מתלמידי הבעש"ט אשר נוסחתם הישנה נשאר לפליטה, וזה אשר חרות על לוחת האבן מציבת המגיד, "פ"נ אדמו"ר רשכבה"ג, המאוה"ג, הגאון בנגלה ובנסתר, כל רז לא אניס ליה, הנשר האלקי, בוצינא קדישא, איש מופת, הלא הוא מו"ר מו"ה ר' דוב ב"ר אברהם זללה"ה, נפטר שנת תקל"ג י"ט כסלו". ועל מציבת הרר"ז כתוב לאמר "פ"נ קדוש הזה, אדמו"ר הרב החסיד המפורסם, רשכבה"ג, עובד ה' מאהבה, והשמח ביסורים, ורבים השיב מעון, כ"ש מוה"ר משולם זוסיל ברא"ל זלה"ה, שנת תק"ס ב' שבט".

וידוע מש"כ הרה"ק מטריסק בספה"ק מגן אברהם (במאמריו לפורים) וז"ל: "שמעתי מאאמו"ר הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל, שבעת שהיה בהאניפאלע על קברי הצדיקים הרב המגיד הגדול והה"ק ר' זוסיא והה"ק ר' ליב כהן, הריח שמה ריח של גן עדן", עכ"ל.

3 מענין לענין מן הראוי לציין מש"כ בס' מנורת זהב (נדפס בווארשא תרס"ד) אשר בו מלוקטים דברי תורתו של הרבי ר' זושא, יש בראשו מכתב מן הרב רבי זלמן מרגליות האב"ד דעיר האניפאלי בעת ההוא, אשר כותב בענין קברי הצדיקים שבעירו, וז"ל: האהלים הם ג' זה אצל זה, של רבינו רשכבה"ג ר"ר בער זצוקלה"ה המגיד הגדול ממעזריטש, ושל רבינו הרר"ז, ושל רבינו ר"ר ליב כהן, על הציונים לא כל אנשים הולכים רק אנשים מיוחדים, ובלא מנעלים ובטבילת מקוה, ורק האיש המשגיח על הג' אהלים הקדושים להדליק נר תמיד אשר דולק בקביעות, הוא הולך ג' פעמים ביום להעלות הנר תמיד במנעלים ובלא טבילה".

וכותב שם עוד ממה שאירע בשעתו, פעם באמצע הלילה ולא היה שום אדם על הבית עלמין, נפל הלעמטער (גר המאיר) אשר תלוי על הציון הקדוש של רבינו ר"ר משולם זוסיא זצוקלה"ה ז"ע, ובהלעמטערי היו עומדין ג' לאמפין דולקים, ונפל על הארון של עץ שהוא על הציון הקדוש, והארון היה נסגר בהדעק כנהוג, ובתוך הארון היו מונחים קוויטלך מבקשות למאות, ועל הארץ היה ג"כ אנפי אילנות ובלעטלעך, שכל אחד אשר הולך על הציון משליך על הארץ צוויגל עם בלעטלעך, ונשרפו כל הקוויטלך אשר בתוך הארון עם כל הענפים אשר בארץ, והיה אש גדול והבית והארון נשארו שלמים, והוא של עץ יבש מכמה שנים, לא שלט בו השריפה מבית ומבחוץ בזכות הצדיק הקדוש זי"ע.

**האדמו"ר מסאדיגורא:** אין מעזריטש איז געווען עפעס א מגיפה.

**רבינו:** ס'איז נישט ווייט, מעזריטש איז נישט ווייט פון האניפאלי, ס'איז אין שכינות.

**האדמו"ר מסאדיגורא:** דער רבי ר' זושא האט גערופן דעם מגיד ער זאל קומען.

**רבינו:** יא, דער רבי ר' זושא האט גערופן דעם מגיד, מ'האט נישט געוואלט אז ער זאל קומען, ס'איז געווען אפגעשפארט מ'האט נישט געקענט אריבער פארן פון איין פלאץ צום צווייטן, האט דער רבי ר' זושא גאראנטירט פארן שר דארט אז ס'וועט קיינעם גארנישט שאדן, און אזוי איז געווען.[4]

האט מען אים טאקע גערופן דארט אין האניפאלי. נאך אפאר צדיקים ליגן דארט, דער אור הגנוז, און נאך אנדערע.

**האדמו"ר מסאדיגורא:** ס'איז היינט געווארן א וועלט פון פארערייען צו קברי צדיקים.

**רבינו:** ס'האט א מעלה ס'ברענגט אמונת צדיקים. דאס איינס אז ס'ברענגט אמונת צדיקים איז א טובה.

**האדמו"ר מסאדיגורא:** מ'האט עס געקענט האבן ביי די לעבעדיגע.

**רבינו:** יא יא, אבער עס ברענגט אמונת צדיקים אין היינטיגן דור, און אויסער דעם אזוי האלט מען אויף דאס פלאץ. ס'איז נישטא קיין אידן נעבעך דארטן. און אז מ'קומט אהין צו פארן כסדר האלט'זיך דאס פלאץ בכבוד, דאס איז אלעם פלעצער וואו אידן האבן געוואוינט דארט.

סאדיגורא אליינס איז איינגעשלונגען געווארן אין טשערנאוויץ, ווייל טשערנאוויץ האט זיך צוביסלך אויסגעשפרייט, און סאדיגורא איז איינגעשלונגען געווארן.

**האדמו"ר מסאדיגורא:** וועלן ער (הרה"ק מרוזין זי"ע) איז ארויס פון תפיסה, האבן זיי דאך שוין געזעהן אז ס'איז לא עלה בידם, וואס זיי האבן געפלאנט וויי אזוי האט מען נישט געקענט פועל'ן אז ער זאל בלייבן אין רוסלאנד. נאר ער האט גענוגט, די אידן דא וויסן שוין אז עס איז דא א באשעפער, יעצט דארף מען גיין אויף א צווייטן פלאץ מגלה זיין.

**רבינו:** ס'איז אים זייער שווער אהנגעקומען דאס אנטלויפן, ער האט זיך אדורך געשמוגלט קיין טשערנאוויטץ דורכ'ן וואסער, ביי סערעט דארט איז דא א וואסער, אזוי אינמיטן די נאכט. וויאזוי איז ער אדורך געגאנגען דאס וואסער, א איד האט אים גענומען אויף די פלייצע, יענער איז געשווימען און ער האט זיך אנגעכאפט אין אים, אינמיטן וועג זאגט אים דער איד – ער איז געווען א פראסטער מענטש – דער רבי זאגט מיר צו עולם הבא?, זאגט ער, איך קען דען צוזאגן עולם הבא? ווי אזוי זאל איך דיר צוזאגן עולם הבא?, האט ער זיך געדינגען מיט אים, אז נישט לאז איך איבער דעם רבי'ן אין וואסער אריין, האט ער אים געמוזט צוזאגן עולם הבא.[5]

---

4 הגיע לשם ביום י"ט בסלו תקל"ב, ונסתלק באותו יום בשנה שלאחריה, ביום י"ט בסלו תקל"ג. ובבית העלמין באניפאלי לא היה אף מציבה אחת מאותו השנה.

בהזדמנות אחרת סיפר רבינו באריכות כדלהלן: "דער רבי ר' בער ליגט אין אניפאלי דאס איז א הפלא ופלא, דער רבי ר' בער האט דאך געוואוינט אין מעזריטש, פון מעזריטש ביז אניפאלי איז קורץ בשכינות, איין שטעטל נעבן די אנדערע שטעטל, דעמאלטס איז געווען עפעס א אינטערגאנג (מגיפה) אין מעזריטש, און מען האט אפגעשפארט, די רעגירונג האט נישט אריין געלאזט, דער רבי ר' זושא האט געוואוינט אין אניפאלי, און ער האט געוואלט אריבער ברענגען דער רבי'ן קיין אניפאלי פון מעזריטש.

איז ער געגאנגען בעטן פון די רעגירונג ערלויבעניש אריבער צו ברענגען דעם רבי'ן, און מען האט אים נישט געוואלט געבן ווייל ס'איז דאך דא א אינטערגאנג, האט דער רבי ר' זושא אונטער געשריבן א גראנטי אז ווי לאנג דער רבי וועט זיין דא אין שטאט וועט קיין מענטש נישט שטארבן אין אניפאלי, אין אזוי האט מען ערלויבט און מ'האט אריבער געברענגט דעם רבין ר' בער, און דער רבי ר' בער האט געוואוינט אין אניפאלי איין יאר, פונקט א יאר, אין במשך פון דעם יאר איז קיינער נישט געשטארבן אין אניפאלי, און ער איז דארט נפטר געווארן, איז במילא האט מען אים דארט געלייגט".

5 ועעתיק הסיפור בקצרה כפי שמובא בס' תפארת מהר"ם (עמ' כ"ה) בעיר שאטין (רומעניען) היה איש אחד ושמו נתן שמעון, והיה האיש ההוא בעל עבירה ר"ל והיה ג"כ מקטני אמנה, אבל אשתו נסעה בפעם בפעם לרבינו הק' (ר' מאיר מפרעמישלאן) והאיש ההוא הי' חשוכי בנים רח"ל, ובקשה האשה תמיד את רבינו הק' שיבטיח לה שיהי' לה בנים, אמר לה רבינו תאמר לבעלך שיבוא אלי, ותני לו הסימן שעשה איזה מעשה בכפר גאלאין באותו יום ובאותו מקום, האשה נסעה לביתה ואחרי איזה ימים בא בעלה מגאלאין, והציקה לו שיסע לרבינו לפרימישלאן, ופער פיו בשחוק על משאלתה, אז אמרה לו דע שכבר הייתי אצל הצדיק, והוא ציוה שתבא בעצמך וסימן שבאותו יום ובאותו מקום עשית איזה מעשה בגאלאין, כשמוע בעלה אלו הדברים אחזתו רעדה ונתלבנו פניו ביודעו ששום ילוד אשה לא ידע מזה, והתחיל לחשוב איך ליסע, כי התבייש מחבריו אנשי הזמן, הלך ושכר עגלה, ואמר שנוסע ללבוב ובא לפרימישלאן לפני רבינו ונתן לו שלום, שאל אותו רבינו מאין אתה, אמר

**א׳ ממלוויו:** איך געדענק איך בין אמאל געווען דא ביים רבין ביים טיש האט דער רבי דערציילט דא די מעשה, ס׳איז מסתמא געווען בערך צוואנציג יאר צוריק.

**האדמו״ר ממאדיגורא:** מ׳פארציילט אויף אנדערע צדיקים, איינער האט אים געבעטן עמי במחיצתי, האט ער געזאגט וועסט קענען זיצן, אבער פאר אים וועט עס נישט זיין קיין עולם הבא, ווייל ער וועט זיך באגראבן פאר בושה. אבער ביי אונז איז מקובל אביסל אנדערש, אז די קאפל איז אים אראפ געפאלן, פאר״ן הייליגן רוזשינער, האט ער אים געזאגט, אז אויב ער וועט עס אויפהייבן וועט ער זוכה זיין צו עולם הבא.

**רבינו:** ס׳איז דא א בריוו פונעם ישמח משה צום חתם סופר, וועגן דעם רוזשינער, ווען דער רוזשינער איז געווען אין מאדיגורא, האט די רוסישע רעגירונג האט פארלאנגט מ׳זאל אים צוריק שיקן, און די עסטרייכישע רעגירונג איז וויען די הויפט שטאט, איז געווען א גאנצער מדובר צי מ׳זאל אים יא צוריק שיקן צי מ׳זאל אים נישט צוריק שיקן. מ׳האט געמאכט השתדלות און פראבירט אהערצושטעלן כאילו ער איז א דארטיגער בירגער,[6] אבער מ׳האט אמאך געלט געשמירט אז עם זאל אדורך גיין, און ס׳איז געווען א גרויסע סכנה מ׳זאל אים נישט צוריק שיקן.[7]

איז דא א בריוו פונעם זיידן ז״ל דער ישמח משה צום חתם סופר וואו ער בעהט דעם חתם סופר, ער האט דאך געוואוינט אין פרעשבורג, ס׳איז נישט ווייט פון ווין, ער האט געהאט א איינפלום אין חצר המלוכה, אז דער חתם סופר זאל אויסנוצן זיין פראטעקציע אז מ׳זאל אים נישט טשעפענען, דער חתם סופר איז דאך נישט געווען קיין חסיד, און ער האט אים געוואלט שרייבן וועגן א חסידיש רבין, שרייבט אים דער ישמח משה ׳אף שאין ידוע גדלותו בתורה, אבער ׳זאת אוכל להעיד שאלפים מישראל הולכים בלב נשבר מחמת מעמדו׳, במילא בעהט ער זאל זעהן אים א טובה טוהן.[8]

---

לו משאטין, שוב שאל אותו מה אתה עושה פה, אמר לו באתי להרבי שיחי׳, אמר לו רבינו הלא אמרת שאתה נוסע ללובוב, לזאת תסע לביתך ותשכור עגלה לפרימישלאן ותאמר לכולם שאתה נוסע לר׳ מאיר׳ל, והוכרח לעשות כן, ובא שנית לפני רביה״ק, וכאשר הציע לפניו בקשתו, התחיל רבינו לצעוק בקול גדול אתה באת אל מאיר׳ל, הלא משוקע אתה בעונות ופשעים עד למעלה ראש, זכור מה עשית, ופרט לו כל החטאים בכל הסימנים כאילו היה שם, התחיל נתן שמעון לבכות ואמר הנני רוצה לעשות תשובה, ויאמר לו רבינו דע נתן שמעון, אתה דר אצל הגבול, ואתה יודע כל השבילים מהתם להכא להעביר הגבול, תדע שיבוא א איד א איד (ועפק בקול גדול א איד) הקדוש מרוזין שיושב בבית האסורים, ומאז מאיר׳ל יושב על חודו של המטה, מאיר׳ל כבר שיבר כל עצמותיו, ועתה הנה בא העת שצריכים להציל אותו צדיק, ונצרך איש שידע להעבירו הגבול, וע״כ קבל עליך העבודה הקדושה הלזו ובנשאך אותו גוף קדוש יהיה לך תיקון לנשמתך.

האיש ההוא קיבל עליו בשמחה העבודה זו, והעביר את רבינו הק׳ מרוזין את הגבול, וכנודע הבטיח לו הה״ק מרוזין באמצע הדרך עוה״ב, ואח״כ חזר נתן שמעון לרבינו הק׳ כי עשה שליחותו, ושאל אותו רבינו מה עשה הרוזינער כשהעברת אותו, אמר נתן שמעון היה מנגן שיר למעלות אשא עיני אל ההרים וכו׳ עזרי מעם ה׳ וכו׳, ויאמר רבינו, אמת כן היה, ויספר לו נתן שמעון שהה״ק מרוזין הבטיח לו עוה״ב, אמר לו רבינו הק׳ אם הוא הבטיח לך עוה״ב בטח יהיה לך, ונעשה בעל תשובה.

ומן הענין לציין שבסידורו של הרה״ק מפרעמישלאן זי״ע הנמצא כהיום אצל נכדיו רשום כמה פעמים בכתי״ק של הרה״ק בתוך הסידור השם ׳נתן שמעון בן חנה׳, והוא פלא.

---

6 בהוספות אחרות תחת אחד השיחים סיפר רבינו כדלהלן: "עס איז זייער שווער געווען (להשתדל שלא להסגירו בחזרה לרוסלאנד) רוסלאנד האט זייער געפאדערט אז מען זאל אים צוריק געבן, מען האט געמאכט א תירוץ אז ער איז נישט אנטליפן פון רוסלאנד גלייך קיין עסטרייך, נאר דורך ראמעניא, אבער ס׳איז א שווערע תירוץ, און די אינטערנאציאנאלע געזעץ איז נישט קיין נפקא מינא, מען האט געזאגט אז ער איז אן אנדערער מענטש, דארט האט געוואוינט איינער "ישראל פרידמאן", האט מען געזאגט אז דאס איז ער, מען האט געמאכט אן אנדערע אינדענטעפיקאציע, פארשטייט זיך אז נאר פאר גרויס געלט איז עס געגאנגען, און דער פריץ פון סאדיגער האט געהערט אז א רבי איז געקומען, ס׳וועלן קומען אסאך חסידים לכבוד דעם, און ס׳וועט אויפלעבן די עקאנאמי, דאס האט עס געמאכט".

7 עיין בספר קבץ ספרי רוזי״ן ובס׳ קובץ מכתבים מקוריים (עמ׳ ע״ו) שמביא העתק מהתשובה של הלשכה הסודית של חצר הממלכה של עסטרייך להזנתיב בפלך גאליציא שאין להסגיר את ישראל פרידמאן (ה״ה הה״ק מרוזין זי״ע) לממשלת רוסיא, כי הוא הגיע לארצם ממאלדאוע ולא מרוסיא, ועוד כי שמונה אנשים העידו שהוא אינו אותו איש שהממשלת רוסיא מחפש, ומביא שם סתירות בהעדויות של האנשים, אבל המלכות החליטה לא להסגירו, עיי״ש ההעתק והתרגום על המכתבים הנ״ל.

8 בספר זכרון למשה (אות יח) מביא מכתב מהגאון ר׳ אשר אנשיל ווייס זצ״ל אב״ד נאדיפאלו מח״ס שמן למנחה, וז״ל: ידיד נפשי הגביר הה״ג הישיש מוה״ר פנחס האלצער נ״י מוואלקויא סיפר לי, שהוא שמע כמה פעמים מהגאון מו״ה מרדכי צבי שלעזינגער זצ״ל (אב״ד לאקענבאך), שראה מכתב אצל הגאון מוהר״ש סופר זצ״ל עוד בימי אטערסדארף, מהגה״ק בעל ישמח משה זי״ע להחת״ס, וביקשו שישתדל עבור הקדוש מרוזין זי״ע כשהיה במאסר ורצו לשלחו בחזרה לרוסיא כנודע, וחסדיו של הריזינער זי״ע בטעותם חשבו שהחת״ס לא יתפעל ח״ו כל כך

ס׳איז געווען א גרויסע סכנה מ׳זאל אים נישט צוריק שיקן, ער איז דאך באמת אנטלאפן.

**האדמו״ר ממאדיגורא:** אויף דעם ענין פון לערנען, האט דער הייליגער רוישינער געזאגט, מ׳זאגט פלפולים, פלפולים איז לבושין דאורייתא, דאם איז לבושא דחיי, אבער ווער ס׳איז דבוק אין חי החיים, דער דארף נישט צוקומען צו די לבושין.

דאכט זיך מיר עס שטייט פון מגיד, און אין די הנהגות פונעם רבי ר׳ שמעלקא, אע״פ אז דביקות איז אסאך אסאך מער, און אז מ׳וועט לערנען וועט מען נישט קענען זיין דבוק, אעפ״כ וויבאלד ס׳איז אחזו בעין חיים, זאל מען דאך אפלאזן דביקות און זיך זעצן לערנען.

דער בעל התניא ברענגט דאך ער טייטשט אוים דעם ׳חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת׳, שטייט פון אר״ה הקדוש, אז דביקות און תפילה איז גדול מלימוד התורה.

**רבינו:** ער שרייבט ׳ומצות הדביקות האמיתית ביראה ואהבה איז שקולה קענן מצות תלמוד תורה׳, אין שולחן ערוך הלכות תלמוד תורה (סימן ד׳ סעי׳ ה).

דער רבי ר׳ אלימלך זאגט אז תפילה איז לשון דביקות, א לשון פון נפתולי אלקים נפתלתי, אזוי שטייט אין נועם אלימלך.[9]

**וכיבדו רבינו לברך על היין**

**וברכו רבינו:** לחיים, יהא בואו לברכה, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל מצליח זיין, און אהיים פארן געזונטערהייט, און מ׳זאל האבן הצלחה דאהי אוך הצלחה אינדערהיים.

**א׳ הנוכחים:** מ׳האט זיך געטראפן מיטן טאטן אין לאנדאן אסאך.

**רבינו:** יא, כ׳האב אים מערערע מאל געטראפן. אין ארץ ישראל אויך.

**האדמו״ר ממאדיגורא נתן לרבינו מספרי אביו ז״ל**

**רבינו:** מ׳האט כסדר געזאגט תורה?

**האדמו״ר ממאדיגורא:** יא זיכער, מדי שבת בשבתו, פרייטיג צונאכטס האט ער געזאגט א מאמר אוף שבת אוך ביי שלוש סעודות.

**רבינו הניח לו את ספרו לב אהרן**

**רבינו:** דער זיידע ז״ל דער ייטב לב האט געלאזט צוואה פאר די קינדער מ׳זאל זאגן תורה, ער האט געזאגט, ׳כה תברכו את בני ישראל׳, אזוי זאל מען בענטשן אידישע קינדער, ׳אמור להם׳, מ׳זאל זאגן.[10] אזוי זענען מיר אונז מצווה ועומד צו זאגן.

**האדמו״ר ממאדיגורא:** איך זעה דאם איז נאר מהדורא קמא.

**רבינו:** יא, און ס׳איז דא נאך איינס, פון אנדערע תורות.

**א׳ הנוכחים:** דאם איז דעם רבי׳נס תורות פון שלש סעודות, פרייטאג צונאכטס איז אינעם אנדערן חלק.

**האדמו״ר ממאדיגורא:** מ׳האט אייביג געדרוקט?

**רבינו:** יא, דער ייטב לב האט אויך געדרוקט זיין ספר בחייו. [והראה לו חלק הדרושים] דאם איז אוף אן אנדערע מהלך, דאם איז מער בדרך הדרוש.

**ונפרד רבינו ממנו בברכה מרובה**

---

להשתדל עבורו אצל שרי המלוכה בוויען, מחמת שאינו מפורסם כל כך בגדלות בתורה, על כן פנו בזה להגה״ק בעל ישמח משה זי״ע שהוא ישתדל עבורו אצל החת״ס, וכתב הישמח משה להחת״ס בקשה שישתדל עבור צדיק נשגב מגזע קדושים שהוא בסכנה, וכתב: ״הגם שאין אני מכיר ערכו בפלפולי התורה, מ״מ זאת אוכל להעיד שאלפים מישראל הולכים בלב נשבר מחמת מעמדו״, והחת״ס השתדל עבורו, ודבריו עשו רושם.

9 וולש״ק בספה״ק נועם אלימלך (פר׳ וישלח, ובעוד מקומות): וזהו לשון תפילה דהיינו דביקות כמו נפתולי אלקים וכו׳ שע״י התפילות הזכות והצלולות במחשבות טהורות נתדבק בו ית׳, עכלש״ק.

10 תחת אחד השיחים אמר רבינו שליט״א כדלהלן: דער ייטב לב האט געזאגט דער ייטב לב האט גענאגט יום טוב שבועות פאר׳ן הסתלקות, אז ס׳איז געווען צדיקים וואס האבן גענאגט תורה, און ס׳איז געווען צדיקים וואס האבן נישט געזאגט קיין תורה, און ער האט מקובל פונעם זיידן (מרן הישמח משה זי״ע) צו זאגן, און אזוי משפיע זיין פאר אידישע קינדער ׳ואג איך אן פאר מיינע קינדער מ׳זאל זאגן תורה׳, און ער האט געזאגט דעמאלטס – ס׳איז געווען פרשת נשא – כה תברכו את בני ישראל, אזוי זאלסטו בענטשן אידישע קינדער, אמור להם, דורך זאגן (הדרוש במילואו נדפס בייטב פנים מאמר זמן מתן תורתינו אות נ״ג).

ועיין מה שכתב מרן הברך משה זי״ע בהקדמה לספרו ברך משה, וזלש״ק: ...והנה אבותינו ספרו לנו מק״ז מרן הייטב לב זי״ע אשר עת דרש דרש בבית מדרשו בפעם האחרון בחג השבועות קודם פטירתו דיבר בקדשו, כי ישנם צדיקים אשר נוהגים לומר דברי תורה לפני עם ה׳ בכל עת מצוא, וישנם צדיקים אשר אינם אומרים ד״ת ברבים, אבל כולם מכוונים את לבם לאביהם שבשמים ומשפיעים השפעות טובות לישראל כל אחד לפי דרכו בקודש, אולם נפשי בשאלתי אל בניי אחרי כי ממני ילמדו וכן יעשו לומר דברי תורה לפני בנ״י בכל עת ועונה בשבתות ומועדי השנה, כאשר קבלתי מהאי סבא קדישא מרן הישמח משה זי״ע, וסיים אז לפרש הכתוב בברכת כהנים (במדבר ו, כה) כה תברכו את הני ישראל, להשפיע להם כל טוב, אמו״ר להם, על ידי אמירת דברי תורה... עכלש״ק.

# ביקור גומלין אצל כ"ק אדמו"ר מסאדיגורא שליט"א
## בבית האכסניא – בקרית יואל יע"א

יום ב' פרשת וישלח תשפ"ב לפ"ק

**רבינו:** אלע רבי'ם זענען געפארן צום רוזשינער, דער דברי חיים איז געפארן,[11] דער ייטב לב איך איז געפארן צו אים.[12]

דער עטרת צבי האט געהאט אן איידעם, ער האט געהייסן רבי [נפתלי] הערצל,[13] ער איז געווארן ממלא מקום אויפן שווער'ם פלאץ, ער האט געפירט דאם ביהמ"ד, און רבי

---

11 עיין בס' י"ג אורות שהרה"ק משינאווא סיפר שהרה"ק מרוזין ביקש מהרה"ק מצאנז שימציא לו היתר חכירה על הקרקע שהיה לו בסאדיגורא, כי היה מוכרח לקנות קרקע בכדי שכך יהיה נקרא תושב המדינה, ולא יוכלו להסגירו לרוסלאנד, אך שם היה חוק שמי שהיה לו אחוזה עם בהמות היה צריך להחכירם לעבודת הצבא, והיו עובדים גם בשבת, ע"כ ביקש ממנו היתר, ואמר אז לאביו הק' הרי הנכם מבי"ד של מעלה ע"כ תתיר נא את הענין, עיי"ש באריכות.

ועיין בס' נר ישראל (ה"ד) שמביא גירסא שהרה"ק מצאנז נתבקש ע"י הרה"ק מרוזשין זי"ע לבוא לביתו בסאדיגורא, והקדיש לו שם חדר שישב ויעיין למצוא היתר בדבר, וישב שם ב' שבועות ושקד שם על ההיתר מכירה, עיי"ש באורך.

ועי' בחמדה גנוזה שהרה"ק מצאנז היה כמה פעמים אצל הרה"ק מרוזין, והרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ביקש ממנו שיספר לו ממה שראה שם, וסיפר לו מגודל מדריגת הרה"ק מרוזשין באמירת דברי תורה, כשביקש ממנו שיחזור לפניו על מה שאמר בשבת קודש, עיי"ש. וע"ע בס' מקור חיים (אות קע"א) שהרה"ק מצאנז אמר שברוזין שאבו יראת שמים מיט א שעפ לעפל, עיי"ש.

12 כידוע נסע מרן הייטב לב זי"ע להסתופף בצל קדוש ישראל הרה"ק מרוזין זי"ע, ובענין זה מסופר שהרה"ק מהרצ"ה מלייסקא זי"ע השתוקק לנסוע לקבל פני הרה"ק מרוזין זי"ע אבל לא עלתה בידו כי היה עני ואביון, ופע"א נסע לשם מרן הייט"ל והיה מלפנים המנהג שאם אחד מהחברים נסע אל צדיק אחד שכל החברים הייו כותבים את שם על צעטיל אחד שיזכיר אותם לפני הצדיק, וכן עשו גם אז, ויבוא גם הרה"ק מלייסקא זי"ע וכתב את שמו על הצעטיל הזה שניתן ביד הייט"ל להזכירם לפני הרה"ק מרוזין זי"ע, ויהי כאשר נתן הייט"ל את הצעטיל לפני הרה"ק מרוזין קרא אותם כסדרן וכאשר הגיע אל שם הרה"ק מלייסקא זצ"ל וקרא צבי בן שרה, עמד הרה"ק ושאל את הייט"ל: ווער איז דער? ואמר ע"ז הרה"ק מלייסקא שהרה"ק מרוזין הרגיש שיש לו השתוקקות ליסע אליו, והתפלל עליו שיוכל להוציא מחשבתו מכח אל הפועל, וכן היה שאח"כ עלתה בידו לבוא לשם בעצמו. ועי' בס' דרכי הישר והטוב דף י', ובס' עטרת יהושע לשבה"ג.

ועיי' בספר המאזרי חי"ל (מהגה"ח ר' חנוך יו"ט ליפא שווארץ זי"ל), וז"ל: שמעתי מהגה"צ הרמ"א פריינד זצ"ל גאב"ד פעיה"ק שמרן הגה"ק בעל ייטב לב זי"ע נסע בצעירותו להסתופף בצל הרה"ק מרוזי"ן זי"ע, ומכיון שלא היה שם עד אז על כן לא הכיר את קלסתר פניו של הרה"ק מרוזי"ן, ובבואו לחצר הקודש ראה שם איש אחד מסתובב בחצר מלובש רק בהוועסטל ובו תלוים שלשלאות זהב בעדיי עדיים יקרי ערך, והלך לשוחח אתו על אודות הרה"ק מרוזי"ן ושאלו אימתי יכולין לכנס אל הקודש פנימה, וענה לו שלאחר איזה זמן יכלו ליכנס אל הרבי, ובתוך הדברים הרגיש כבר מרן הייטב לב שהאיש אשר עומד לפניו הוא הרה"ק מרוזי"ן בעצמו, והסתכל עליו כמתמיה על לבושו היקר שלא היה רגיל לראות עד עתה מנהיג של עדת חסידים מתנהג בהרחבה ולובש בגדי מלכות כאלו, והרה"ק מרוזי"ן תפס מיד את מחשבתו ואמר לו, "יונגערמאן, הלא אמרו חז"ל (תענית י.) כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני דיו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת. ויש לפרש בהקדם מה דקיימא לן (שו"ע אהע"ז סימן קי"ד סעיף י"ב, ועיין בבית יוסף שם) כי המתחייב לזון את חבירו, אינו חייב אלא במאכל ומשתה, אבל האומר אזון ואפרנס, חייב גם בשאר צרכיו, וכגון מלבושים וכדומה. ונמצא כי בחינת מזונות היא בצמצום כדי חיותו, ובחינת פרנסה היא בהרחבה גדולה יותר. וזהו שאמרו כל העולם "ניזון", והיינו כי לכן אין ממשך מן השמים להעולם אלא בחינת מזונות, בשביל חנינא בני, לפי שההשפעה אינה יורדת לעולם אלא באמצעות השביל והמסילה שעושה הצדיק משמים להמשיך דרכו שפע טוב, ומאחר שחנינא בני מסתפק במועט, ובקב חרובים דיו מערב שבת לערב שבת, לכן גם אינו ממשיך לעולם אלא בצמצום כפי הצריך לקיום חיותם ולא יותר, ואלמלא היה רבי חנינא בן דוסא מתנהג בהרחבה גדולה, הרי היה נמשך השפע בהרחבה גם לכל בני ישראל, "אז מ'וויל משפיע זיין פאר די וועלט ברייט ברויך מען זיך פירן ברייט". ומרן הייטב לב עמד משתומם איך שהרגיש הרה"ק מרוזי"ן ברוח קדשו את אשר עלה במחשבתו.

ועי' בייטב פנים (לר"ה מאמר אבני זכרון אות ל"ה) שמביא ד"ת בשם הרה"ק מריזשיזין וז"ל: על פי מה ששמעתי משמיה דרבינו הקדוש אור ישראל מרוזין זלה"ה שפירש הכתוב כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, כי בימים הקדמונים היו הנהגתו ית' נעלמה מעיני המונים, אבל גילה סודו אל עבדיו הנביאים הצדיקים, אבל עתה בעווה"ר צרות תכופות זה לזה צרורות על שכמינו, אשר גם בעיני ישרא"ל [בני עליה] יפלא מה זה ועל מה זה עשה ה' ככה, וז"ש כעת יאמר ליעק"ב ולישרא"ל ב' מדריגות המונים ובני עליה בלשון תמוה, מה פעל אל, עד כאן דבריו, והגדתיו בשמו בפני מוזלה"ה והוטב בעיניו.

13 ה"ה הרה"ק רבי נפתלי הערץ לאבין זי"ע חתנו של הרה"ק העטרת צבי מזידיטשויב זיי"ע, ובנו של הרה"ק רבי יוסף מזידיטשויב (היה נקרא רבי יוסל'ע לובלינער) שהיה תלמידו של הרה"ק מלובלין, הוא יסד חסידישע קלויז בעיר לעמבערג, שהתקיימה עד שנות המלחמה, והרבי מלובלין היה השדכן בין הרה"ק העטרת צבי לרבי הערצל.

אייזיקל זידיטשויבער איז געווען א זון פון א ברודער פונעם עטרת צבי, נישט ער איז געווארן רבי, איז ער ארום געפארן, און דער רבי הערצל האט געהייסן זידיטשויבער רב, שפעטער האט זיך דער עולם אנגעהויבן צו קלעבן אין רבי אייזיקל זידיטשויבער און ער איז געווארן זידיטשויבער רבי, אזוי איז געווען. אבער לכתחילה איז רבי הערצל געווען דער זידיטשויבער רבי.

ווען דער רוזשינער איז געקומען קיין סאדיגורא, איז אזוי ווי מ'האט געזאגט אלע רביים זענען געקומען צופארן, און רבי הערצל וואס איז דעמאלטס געווען דער זידיטשויבער רבי, ער איז אויך געפארן קיין סאדיגורא, און רבי אייזיקל זידיטשויבער האט אויך געהאט חשק צו פארן, אבער ער האט נישט געהאט קיין געלט, האט ער געבעטן דעם רבי הערצל וואס איז געווען זיין ערשטער קאזין, האט ער אים געזאגט, אז מפארט קיין סאדיגורא, מוז מען דאך מיטנעמען גבאים, זאל ער אים מיטנעמען און ער וועט זיין גבאי, האט ער אים געזאגט, דו קענסט דען זיין גבאי? זאגט ער יא, ער נעמט זיך אונטער ער וועט זיין גבאי אלעם אזוי מ'דארף, ער האט זיך אונטער גענומען און ער איז געווען גבאי, אזוי זענען זיי געפארן קיין סאדיגורא.

ווען זיי זענען אנגעקומען קיין סאדיגורא, איז געווען א זמן ווען מ'האט אריין געלאזט צום רוזשינער, איז אריין געקומען דער רבי הערצל, ווי מ'האט אים גערופן דער זידיטשויבער רבי איז אנגעקומען, און אונטער אים איז געקומען רבי אייזיקל, ער איז געווען דער גבאי, און מ'האט אים פארגעשטעלט, מ'האט געזאגט פארץ רוזשינער, דאס איז דער זידיטשויבער רבי, פרעגט ער, ווער איז דאס? האט מען געזאגט, ער איז דער גבאי, רופט זיך אן דער רוזשינער, מיר געפעלט בעסער דער גבאי ווי דער רבי...

**א' הנוכחים:** נישט ראש השנה האט ער איבער געגומען דאס רבנות?

**רבינו:** יא,[14] ס'איז אזוי געווען, דער עולם האט אנגעהויבן צו קלעבן צו רבי אייזיקל, און דער רבי הערצל האט געזען אז ס'איז אזוי, האט ער אים איבער געגעבן דאס ביהמ"ד.[15] און רבי אייזיקל זידיטשויבער האט אויסגעהאלטן דעם רבי הערצל, ער האט זיך משדך געווען מיט אים,[16] און ער האט אים אויסגעהאלטן, דאס איז געווען אן אינטערסאנטער געשיכטע דארט אין זידיטשויב. אבער קודם איז ער געווען רבי, נאכדעם איז געווארן רבי אייזיקל.[17]

---

14 ע' בס' צבי לצדיק - פאר יצחק תניא (פרק ב' אות ה') שהרה"ק העטרת צבי נסתלק אור ליום י"א תמוז תקצ"א, והרה"ק מהרי"א ישב על כסא קדשו ביום פטירת הרה"ק מהר"ש מבעלזא יום כ"ז אלול תרט"ו.

ופע"א תחת אחד השיחים סיפר מרן רבינו שליט"א כדלהלן: כ'האב געהערט פון זידיטשובער אייניקלעך, אז ער האט איבערגענומען דאס רבנות איין ראש השנה ווען רבי אייזיקל אריין געקומען אין ביהמ"ד צו תקיעת שופר, ער איז צוגעגאנגען צו די בימה צו תקיעת שופר, ער האט נישט געזאגט "מן המיצר" און געמאכט די ברכה און געבלאזן שופר...

וועגן דעם זאגט מען נישט 'מן המיצר' אין זידיטשוב פאר תקיעת שופר... אזוי האב איך געהערט פון זידיטשוב'ער אייניקלעך.'

15 בהזדמנות אחרת סיפר מרן רבינו שליט"א כדלהלן: די מעשה איז געווען אזוי, דער טאטע ז"ל האט דערציילט אז אין א שיינעם טאג האט רבי אייזיקל באשלאסן אז ער פארט מער נישט ארום, כדרכו בקודש ביז דעמאלטס וואס ער פלעגט אסאך ארומצופארן איבער די שטעט, און ער איז פארבליבן אין זידיטשויב. דער עולם האט אנגעהויבן צו קומען צו אים אהין.

עס איז געווען דארט א תמימות'דיגער איד - ער האט נישט געמיינט גארנישט - איז ער געגאנגען צו דעם רבי הערצל, האט ער געזאגט, דער רבי זעהט, דער רבי האט א גרויסן ביהמ"ד, דעם עטרת צבי ביהמ"ד, זאגט ער דער רבי אייזיקל ציהט אן עולם, מ'דאונט אין די גאס, ס'איז נישטא וואו צו שטיין, זאל מען אפשר טוישן, האט אים רבי הערצל געענטפערט, ווען איז זאל ח"ו האבן איין הוא אמינא אז דו מיינסט מיך מצער צו זיין - דער איד איז געווען א געוואלדיגער תמים - וואלט איך געמאכט פון דיר א גל של עצמות, אבער אזוי ווי דו מיינסט עס ערנסט איז געשעפט געשעפט.'

ווען ר' הערצל האט געזהען אז דער עולם קומט צו רבי אייזיקל, האט ער געזאגט אז ער גיט אים אויבער דאס ביהמ"ד לכבודו, און רבי אייזיק'ל האט אויסגעהאלטן רבי הערצל בכבוד.

16 כי בתו של הרה"ק מהרי"א מזידיטשויב היתה זוגתו של הרה"צ רבי ישראל יוסף בן הרה"ק רבי נפתלי הירץ הנ"ל, ועי' בס' ילקוט מהרי"א (עמוד ש"א) שמובא שם נוסח שטר התנאים שלהם.

17 תחת אחד השיחים סיפר מרן רבינו שליט"א כדלהלן: רבי אייזיקל'ס רביסטעוועט איז אזוי פלוצלינג געשעהן, ער האט געהאט א שטוב מיט קינדער און האט נישט געהאט קיין פרנסה. האט ער זיך מיישב געווען אז ער וויל ווערן א שוחט אין א שטעטל, האט ער זיך אויסגעלערנט שחיטות, און ווען ער האט זיך אויסגעלערנט די אומנות, האט ער נאר געדארפט א פאסטן, איז ער אוועקגעפארן קיין בעלזא, צום ערשטן בעלזער רב, דער בעלזער רב האט דאך געהאט א גרויסן איינפלוס, שמו הולך בכל המדינות, האט ער געוואוסט אז דער בעלזער רב קען אים פארשאפן א פאסטן.

איז ער אריינגעגאנגען צום בעלזער רב און ער האט אים דערציילט אז ער האט נישט קיין פרנסה, און ער האט א שטוב מיט קינדער און ער האט

**האדמו"ר ממאדיגורא:** דער עטרת צבי פאר זיין פטירה האט ער גערופן רבי הערשעלע ריימנוב'ער, ער האט אים געוואלט איבער געבן די סודות התורה, ער האט זיך אנגעגרייט צו פארן, שפעטער האט ער זיך מיישב געווען אויב ס'איז מיר באשערט איך זאל וויסן קען מיר דער באשעפער דאס מגלה זיין אליין, איך דארף נישט פארן קיין זידיטשויב.

**רבינו:** דער ערשטער בעלזער רב דער שר שלום האט געהאט א געוואלדיגע כח הקדושה איז די הענט, ס'איז געקומען חולים האט ער ארויף געלייגט די הענט און זיי זענען געווארן אויסגעהיילט, ער האט געהאט א געוואלדיגן כח, און איינמאל איז געווען עפעס א חסיד איז געווען אין סאדיגורא ביים רוזשינער, און ער האט געזאגט, דער בעלזער רב איז ממשיך רפואות מיט די האנט, פון וואו נעמט זיך דאס, האט ער געזאגט, י'שלח ד'ברו וי'רפאם, איז די ראשי תיבות יד"ו, האט דער רוזשינער געזאגט, די סופי תיבות פון ישל"ח דבר"ו וירפא"ם איז מו"ח, אונז טוהן מיר דאס מיטן מוח.

**האדמו"ר ממאדיגורא:** מ'זאגט אז דעם בעלזער רב'ס קדושה אין די האנט איז געקומען פון טייטלען מיטן פינגער אין די גמרא.

**וכיבד את רבינו בלחיים**

**וברכו רבינו:** לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן ברכה והצלחה אין אלע ענינים, א געזונטן ווינטער מיט אלעם גוטן, מ'זאל אהיים פארן לחיים ולשלום מיט ברכה והצלחה.

**ואיחל רבינו לחיים לכל הנאספים**

**והראה רבינו על א' הנוכחים:** ער איז א זידיטשוובער אייניקל, פון רבי אייזיקל זידיטשוובער, פון רבי מענדל, רבי אייזיקל זידיטשוובער האט געהאט א זוהן רבי מענדל, זיי האבן זיך משדך געווען, און ער איז געווען דער איידעם פון דעם רבי הערצל.

**ושאל רבינו:** וויפיל יאר האט ער געוואוינט אין סאדיגורא?

**האדמו"ר ממאדיגורא:** פון תר"ב ביז תרי"א.

**רבינו:** ניין יאר.

אין סאדיגורא שטייט נאך דאס הויז פון רוזשינער.

**האדמו"ר ממאדיגורא:** דאס ביהמ"ד.

**רבינו:** דאס הויז אויך. וועז כ'בין דארט געווען האט מען געוויזן אז דאס איז דאס הויז – הוץ אז מ'האט געזאגט און ס'איז נישט ריכטיג – מ'האט געוויזן אויף א הויז אז דא האט געוואוינט דער רוזשינער.

**האדמו"ר ממאדיגורא:** וואו איז דאס הויז?

**רבינו:** נעבן ביהמ"ד. א גרויע הויז.

**האדמו"ר ממאדיגורא:** יש אומרים אזוי.

**רבינו:** הייסט עס ס'איז נישט זיכער?

**א' הנוכחים:** ר' נחמן אלבוים האט געוויזן דעמאלטס.

**רבינו:** א בנין א גרוים געשטעל, עם קוקט אוים ווי א ארמארי בנין, אזוי זעהט עס אוים, אזוי הויעך. ס'איז געווען אינטערסאנט צו זעהן. ס'איז גרוים, זייער גרוים. קארס זענען אריין געפארן דארט, ס'איז געווען א פאבריק.

**א' הנוכחים:** סאדיגורא איז געווען א גרויסע שטאט?

**רבינו:** ניין, סאדיגורא איז נישט געווען קיין גרויסע שטאט. היינט איז עס נישטא, טשערנאוויץ האט עס איינגעשלונגען, טשערנאוויץ איז געוואקסן און ס'איז געווארן אין שטאט, ס'איז א חלק פון טשערנאוויץ.

די קינדער האבן זיך שוין באזעצט אין ראמעניא.

**האדמו"ר ממאדיגורא:** טשארטקוב איז אין גאליציע.

**רבינו:** יא, טשארטקוב איז אין מזרח גאליציע. אבער די אלע אנדערע קינדער, די אייניקלך, אלע האבן געוואוינט אין ראמעניא.

פיין, א גוטע נאכט הצלחה רבה מיט אלעם גוטן

**ונפרד רבינו ממנו ברב ברכות**

---

זיך געלערנט שחיטה, בעט ער דעם רבי'ן אז ער זאל אים פארשאפן א פאסטן.

עס איז דורך א שטיק צייט און ער הערט נישט וארנישט, איז ער געווארן זייער צובראכן איז ער געגאנגען זיך אפרעדן צו רבי העניך אלעסקער (הרה"ק בעל לב שמח ז"ל שישב אז עוד על שולחן חותנו) וואס איז געווען א איידעם ביים בעלזער רב, און ער האט זיך אויסגערעדט פאר אים אז ער איז געווען ביים שווער דער בעלזער רב און ער האט אים געבעטן ער זאל שתדל'ן פאר אים אויף א שחיטות פאסטן, און רבי אייזיקל האט אים געזאגט 'א שוחט דארף דאך זיין א ירא שמים מרבים, אפשר פילט דער בעלזער רב א חסרון א מום, אז ער איז נישט געווג ירא שמים?! און ער האט אים געבעטן אז ער זאל עפעס טון פאר אים.

רבי העניכ'ל איז אריינגעגאנגען צום בעלזער רב, און ער האט געזאגט אז עס איז געווען ביי אים רבי אייזיק'ל, א בנן של קדושים, ער האט נישט קיין פרנסה, ער האט א שטוב מיט קינדער, ער איז געווען דא ביים שווער בעטן א פאסטן, און עס טוט אים זייער ווי אז דער שווער טוט נישט פאר אים.

רופט זיך אן דער בעלזער רב 'טויזענטער אידן וועלן פארן צו אים, א שוחט וועל איך אים מאכן?!...'

# דברות קודש

## מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

### סעודת רעוא דרעווין שב"ק בשלח-שירה תשפ"ב לפ"ק
בעיר הנופש פאלם ספרינגס קאליפארניע יצ"ו

**די** וואכעדיגע סדרה, 'אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר, אשירה לה' כי גאה גאה'. זאגט רש"י, אז ישיר משה, אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר, איז דעמאלטס אין הארץ האט עולה געווען בלבו צו זאגן שירה. דארף מען צו פארשטיין וואס רש"י זאגט אז ווען ער האט געזעהן דער נס עלה בלב"ו לשיר, צו זאגן שירה, אוודאי יעדע זאך סוף מעשה במחשבה תחילה, אז מ'טוט עפעס האט מען קודם געטראכט, וואס איז דער עלה בלב"ו לשיר.

**נאר** עס קען זיין דאס ענין איז אזוי, שטייט אין פסוק 'וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים', עס איז באקאנט וואס דער אור החיים הקדוש זאגט, ס'איז דא א יד הגדולה, און ס'איז דא א יד החזקה, דער יד הגדולה דאס איז דער יד ימין פון הקב"ה, וואס דאס איז חסד. דער יד החזקה דאס איז דער יד השמאל דאס איז דין, דאס איז גבורה. דער אויבערשטער האט ארויס געצויגן די אידן פון מצרים שטייט כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים, האט ער געמוען דער יד שמאל וואס איז דינים, מיט דעם האט ער געשלאגן מיט די יד החזקה הוציאך ה' ממצרים, דאס איז געווען די מכות וואס מ'האט געגעבן פאר די מצריים, דאס איז געווען ביד החזקה. נו אויב אזוי איז דאך שווער א קשיא, וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, עס וואלט געדארפט וועז שטיין וירא ישראל את היד החזקה אשר עשה ה' במצרים, דא איז דאך נישט געווען דער יד הגדולה, דא איז דאך געווען דער יד החזקה. מ'האט געגעבן די מכות אויפן ים, אפילו אין מצרים, כל שכן אויפן ים, וואס איז געווען פינעף מאל אזויפיל, איז עס דאך געווען מיט די יד החזקה, וואס איז דער יד הגדולה.

**נאר** עס קען זיין אזוי, דער פעטער ז"ל זאגט אין די הגדה, עס איז דא א מחלוקת פון די תנאים, די הייליגע תנאים, רבי אליעזר זאגט במצרים לקו עשר מכות, דארט איז געווען אצבע אלקים. וירא ישראל את היד הגדולה, איז דאך דא פינעף מאל אזויפיל, איז בים לקו חמשים מכות. רבי יוסי הגלילי זאגט, אין מצרים אליינס יעדע מכה איז געווען של ארבע מכות, במילא קומט אויס אז אויפן ים איז געווען מאתים מכות. רבי עקיבא איז מוסיף, רבי עקיבא זאגט, אז יעדע מכה איז געווען של חמש מכות, במילא אויפן ים איז געווען פינעף מאל אזויפיל, איז געווען מאתים וחמשים מכות. לויט רבי עקיבא איז געווען צוויי הונדערט און פופציג מכות בים ים.

**פרעגט** דער פעטער ז"ל, אין מדרש שטייט אויף די עשר מכות, שטייט ארויס אז די מדה פון הקב"ה אז ער איז מעניש מדה כנגד מדה, במילא איז דער מדרש מפרש יעדע מכה דם צפרדע כינים, יעדע מכה פארוואס ס'איז געקומען מדה כנגד מדה. מילא זאגט ער, די עשר מכות שטייט אין מדרש אז ס'איז געקומען מדה כנגד מדה, וואס די מצרים האבן געטוהן. אבער די מכות וואס עס קומט אויס לויט רבי עקיבא חמשים ומאתים מכות, וואס איז דאס געווען מדה כנגד מדה, מ'וויסט דאך נישט וואס האבן די מצרים געטוהן וואס אויף דעם איז געקומען אן עונש מדה כנגד מדה.

**זאגט** ער אזוי, אז אונז ווייסן מיר אז ביי א גוי איז מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה, די מצריים האבן מקיים געווען דעם וימררו את חייהם בעבודה קשה, ויתנו עלינו עבודה קשה ויענונו, זיי האבן געטוהן עבודה קשה זיי האבן געפייניגט אידישע קינדער בכל מה דאפשר, חוץ מזה,

האבן זיי אויך געהאט מחשבות רעות, וואס זיי האבן אין פלאן געהאט אין די מחשבה צו טוהן, נאר דער אויבערשטער האט רחמנות געהאט אויף אידישע קינדער און ער האט זיי מציל געהאט פון די אלע מחשבות וואס זיי האבן נאך געהאט, זיי האבן נאך געהאט אסאך אסאך זאכן צו טוהן, וואס זיי האבן געפלאנט, נאר דאס האט זיי דער אויבערשטער מציל געווען.

**במילא** זאגט ער, די עשר מכות דאס איז געקומען אויף דעם וואס די מצריים האבן געטוהן במעשה, שטייט ארויס אין פסוק די עשר מכות, אז דאס איז געקומען מדה כנגד מדה וואס די מצריים האבן געטוהן. אבער אויף דעם וואס זיי האבן געפלאנט צו טוהן, זיי האבן געהאט מחשבות רעות צו טוהן אויף אידישע קינדער, זיי האבן עס נאר נישט מוציא געווען מכח אל הפועל, השי"ת האט מציל געווען אידישע קינדער פון דעם, אבער ביי א גוי זאגט מען דאך מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה, איז געקומען אן עונש אפילו אויף די מחשבה רעה, אבער דאס שטייט שוין נישט אין פסוק, ווייל דאס האבן זיי דאך נישט געטוהן במעשה, איז ברמז, די גאנצע זאך איז נאר מקובל, דער אויבערשטער האט מעניש געווען אויף די אלע מחשבות רעות, וואס זיי האבן געטוהן.

**קומט** אוים אזוי, אין אמתן שטייט דאך אזוי אין פסוק, אין פרשת יתרו, כי בדבר אשר זדו עליהם, זאגט דער תרגום אונקלוס, בפתגמא דחשיבו מצראי למידן ית ישראל ביה דנינון, אפילו זיי האבן נאר געטראכט צו טוהן, ביה דנינון, האט מען זיי שוין דן געווען. קומט אוים אזוי אז מ'האט שוין דן געווען די מצריים אפילו אויף די מחשבה רעה.

**אידן** זענען געווען אין מצרים, זיי האבן געזעהן די עשר מכות, לויט רבי עקיבא איז די עשר מכות נישט געווען קיין עשר מכות, יעדע מכה איז געווען של חמש מכות, אידן האבן געוואוסט אז הקב"ה איז מעניש מדה כנגד מדה, די עשר מכות איז געווען ירדו לסוף דעתו, זיי האבן פארשטאנען דער עונש פון די מצריים וואס דאס איז מדה כנגד מדה, זיי האבן עס געקענט מיטן שכל אנושי פארשטיין, די מכה איז קעגן דעם, די מכה איז קעגן דעם. אלעס האבן זיי פארשטאנען די מכות פארוואס ס'איז געקומען, ס'איז אבער געווען נאך מכות, און זיי האבן עס נישט פארשטאנען, מאוד עמקו מחשבותיו פארוואס דער אויבערשטער איז מעניש די מצריים מיט נאך מכות. ווייל דאס איז דאך געקומען אויף די מחשבות וואס זיי האבן נאר געפלאנט צו טוהן, זיי האבן עס נישט מוציא געווען מכח אל הפועל, האט מען אפילו נישט געווואוסט, כלל ישראל האט אפילו נישט געווואוסט וואס די מצריים האבן אלס געטראכט צו טוהן, און מ'האט עס נישט געטוהן, אבער זיי האבן געזעהן אז ס'איז דא מכות, און זיי האבן נישט פארשטאנען פארוואס.

**אבער** וועלן ס'איז געקומען צו קריעת ים סוף, ביי קריעת ים סוף אז ישיר משה, זאגט דער מדרש (שמות רבה כג, ב) אז ישיר משה, שרתה רוח הקודש, אזוי שטייט דאך אין חז"ל וועלן מ'איז געקומען זאגן שירה שרתה רוח הקודש עליהם, און אז ס'האט שורה געווען די רוח הקודש, האבן זיי געזעהן מיט רוח הקודש די אלע מחשבות רעות וואס די מצריים האבן נאר געטראכט צו טוהן, און דער אויבערשטער האט זיי מציל געווען פון דעם, האבן זיי דעמאלטס געזעהן מיט רוח הקודש אלע מחשבות רעות פון די מצריים וואס זיי האבן נאר געקלערט צו טוהן, און אויף דעם האט מען זיי מעניש געווען מדה כנגד מדה אויף די אלע מחשבות רעות. האבן זיי געזעהן צדקו דרכי ה', ווי דער אויבערשטער פירט אזוי זיין וועלט במדה ובמשורה, אפילו וואס א מענטש פארשטייט נישט, דער מענטש וויסט נישט, ער וויסט נישט די מחשבות, אויף וואס דער אויבערשטער איז מעניש, און ביי א גוי איז דער אויבערשטער מעניש אויך אויף די מחשבה רעה, האט דער אויבערשטער אויך מעניש געווען די מצריים, האבן זיי דעמאלטס געזעהן אז הקב"ה איז מעניש אויף די מחשבות, האבן זיי געזעהן די חסדי ה' וואס דער אויבערשטער האט זיי מציל געווען פון אלע ענינים וואס זיי האבן נאר געטראכט.

**וירא** ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, דעמאלטס האבן זיי געזעהן, זיי האבן עס געזעהן ברוח קדשם, ס'איז שרתה רוח הקודש עליהם, האבן זיי געזעהן אלעס וואס די מצריים האבן נאר געקלערט צו טוהן, און זיי האבן עס נישט אויסגעפירט, בגודל רשעתם וואלטן זיי אלעס געטוהן, נאר מ'האט זיי פון הימל צוריק געהאלטן, פון הימל האט מען זיי איינגעהאלטן זיי זאלן נישט אלעס קענען טוהן, האבן זיי געזעהן, את היד הגדול"ה אשר עשה ה' במצרים, די חסדי ה' וואס דער אויבערשטער האט זיי מציל געווען פון די אלע ענינים. אבער די מצריים האבן

באקומען זייער עונש ווייל מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה. האבן זיי דעמאלטס געזעהן גודל הענין פון א פגם פון א מחשבה, עס דאכט זיך אז א מחשבה איז גארנישט, האבן זיי געזעהן אז מחשבות אפילו ס'איז נישט געקומען לכלל מעשה, אבער די מצריים זענען נענש געווארן אויף די אלע מחשבות. פון דעם האבן זיי זיך געזומען א מוסר השכל.

**דער** פעטער ז"ל אין דברי יואל פרשת תרומה האט ער א שמועס פארוואס הרהורי עבירה קשין מעבירה, אזוי זאגט די גמרא, הרהורי עבירה איז ארגער פון אן עבירה, איז דאך שווער צו פארשטיין, ס'איז ארגער פון אן עבירה, אז מ'טוט אן עבירה בפועל המעשה, ווי קען מען זאגן אז די הרהור עבירה איז שווערער. נאר זאגט ער, א מעשה עבירה חלילה וואס א איד זאל נאר טוהן, צו טוהן אן עבירה במעשה, סוף כל סוף א איד האט א נשמה, ער האט א כח הקדושה אין זיך פון די נשמה טהורה, אפילו דער יצר הרע איז מסית צו אן עבירה, לא ינוח ולא ישקוט, ער ווייל מסית זיין צו עבירות, אבער סוף כל סוף האט ער דאך א כח הקדושה, און ער האט א יצר טוב אויך, וואס ס'האלט אים צוריק, חלילה איך גיי טוהן אזא מעשה רעה, איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים, סוף כל סוף, האט ער דאך א נשמה קדושה, ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת, ווי קען איך טוהן, ווי קען איך צוטרעטן, אז ס'קומט אזוי אן ס'כאפט אים אן א מחשבה טובה וואס איז אים מונע, ווי קען מען טוהן א מעשה, ואיך אעשה, ווי איז עס א מעגליכקייט, אז איך זאל גיין טוהן א מעשה במחשבה, וחטאתי לאלקים, א מעשה צו טוהן אן עבירה. במילא דאס האלט צוריק, זייער אסאך מאל האלט עס צוריק פון אן עבירה.

**אבער** וען ס'קומט צו מחשבת עבירה, **די ספרים הקדושים זאגן אז א מחשבת עבירה ווי הארב דאס איז יעדע הרהור, דער רבינו יונה זאגט, אויף יעדע הרהור עבירה איז מען עובר אויף א לא תעשה, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, עד כדי כך, ס'איז דא וואס זאגן אז לויט רבי מאיר וואס ער האלט אז עבר ושנה אויף א לאו, איז מען א מומר לכל התורה, וויע ס'איז עבר ושנה לויט רבי מאיר איז ער א מומר לכל התורה כולה, אז איינער איז עבר ושנה אויף א לאו דאורייתא איז ער שוין א מומר לכל התורה כולה, עד כדי כך וואס די ספרים הקדושים זאגן.**

**אז** מ'הייבט זיך אן מתבונן צו זיין, כאפט אן א אימה און א פחד, מ'דארף זיך אכטונג געבן אויף די אויגן, מ'דארף זיך אכטונג געבן אויף די מחשבות, יעדע מחשבה איז א ענין חמור מאוד. אבער דאס איז דאך די דרכי היצר, ער ווייסט, ער פארשטייט, אז ער קען נישט מכשיל זיין א איד במעשה, א איד קען נאכנישט צוגיין, ער איז נאכנישט אזוי שלעכט חלילה נכשל צו וועדן במעשה, אבער במחשבות רעות דאס רעדט ער אים איין, אז מחשבות איז אין מוח קיינער זעהט נישט, קיינער וייסט נישט, קיינער הערט נישט, ס'איז נישט שייך אויף דעם א בושה, ס'איז א דבר שבסתר, במעשה איז מען זיך אסאך מונע מפני הבושה, פארשידענע מניעות קען זיין, אבער ביי מחשבות איז נישטא אזוי מניעות וואס ס'קען מונע זיין, קיינער וייסט נישט, קיינער זעהט נישט, אזוי דאכט זיך אים, במילא איז גרינגער אינצורעדן א מענטש, אז א מחשבה איז גארנישט, לא פעלתי און, כ'האב גארנישט געטוהן.

**אבער** דער פגם פון א מחשבה איז זייער הארב, זייער טיף, עס קומט אן זייער אויף א הויכן ארט, די מעשה עבירה איז פגום אינעם גוף, די מחשבת עבירה איז פגום אין די נשמה הקדושה, עס מאכט א געוואלדיגן פגם אין די נשמה, אין די הייליגע נשמה, יעדע פגם פון א הרהור כלשהו וואס מ'טאר נישט איז דאך געוואלדיג גרויס און געוואלדיג הארב, חמור חמור מאוד מאוד, מ'וועט אבער נעבעך נכשל מיט דעם, ס'איז גרינגער פארן יצר הרע מכשיל צו זיין, איינצורעדן, אז דאס איז גארנישט, קיינער וייסט נישט, קיינער זעהט נישט, הרהורי עבירה קשין מעבירה, ס'איז אסאך שווערער נזהר צו זיין אין א עבירה ווי א הרהור עבירה, צו זיין אפגעהיטן מיט ערליכע מחשבות איז אסאך שווערער.

**על** כל פנים, אידן אין מצרים זענען געווען אין טומאת מצרים, ערות הארץ, מצרים איז געווען א ארץ טמא, מלאה זוהמא, מלאה זימה, וואו מ'איז געגאנגען וואו מ'איז געשטאנען אין מצרים איז געווען טמא. דער פעטער ז"ל זאגט אמאל דעם אויסדרוק, אידן זענען געווען אין מצרים פון אן עבירה ממש זענען זיי נזהר געווען, החנוכי הפלאי, דער אויבערשטער זאגט עדות אז זיי זענען געווען ערליך, אבער מידי עבירה יצאו, מידי הרהור לא יצאו, דער יצר הרע האט זיי מכשיל געווען מיט הרהורי עבירות, ס'האט זיך זיי געדאכט אז ס'איז גארנישט, ער האט זיי איינגערעדט.

אוודאי ער קען נישט מכשיל זיין מיט א עבירה בפועל המעשה, האט ער זיי מכשיל געווען מיט ראיות אסורות, מיט הרהורים אסורים, ער האט זיי מכשיל געווען מיטן פגם פון הרהורים.

**ופרעה** הקריב, ווען ס׳איז געקומען צום ים, זאגט דער מדרש, הקריב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים, ער האט מקריב געווען לבם של ישראל, אידן האבן זיך משים געווען על הלב מ׳דארף תשובה טוהן אויף אלעס וואס מ׳האט חוטא געווען, נישט נאר וואס מ׳האט חוטא געווען במעשה, נאר אפילו אויף וואס מ׳האט חוטא געווען בדיבור, און נישט נאר וואס מ׳האט חוטא געווען בדיבור, נאר אפילו וואס מ׳האט חוטא געווען במחשבה, זיי האבן תשובה געטוהן אויף יעדן דיבור, אויף יעדע מעשה, און אפילו אויף יעדע מחשבה. פרעה הקריב, הקריב את לבם של ישראל, ער האט מקריב געווען די מחשבה שבלב ס׳זאל זיין ערליך, מ׳האט זיך משים געווען על הלב, וואס מ׳האט חוטא געווען במחשבה, על חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב, זיי האבן תשובה געטוהן, זיי האבן חרטה געהאט אויף די עבירות וואס מ׳האט פוגם געווען בהרהור עבירה. און זיי האבן זיך מקבל געווען מהיום והלאה צו זיין ערליך און אפגעהיטן.

**בפרט** ווען אידן האבן געזעהן אז מ׳האט דן געווען די מצריים, האט מען זיי דן געווען מאתים וחמשים מכות, פארוואס איז זיי געקומען מאתים וחמשים מכות, טייל מכות איז געקומען וואס זיי האבן געטוהן וימררו את חייהם בעבודה קשה, וואס זיי האבן געטוהן בפועל המעשה, האבן זיי געזעהן אז אויף דעם איז געקומען א חלק פון די מכות. אבער נאכדעם האבן זיי געזעהן א חלק פון די מכות שרתה רוח הקודש עליהם, האבן זיי דאך געזעהן די מדה כנגד מדה, אפילו אויף די אנדערע חלקים פון די מכה איז אלעס מדה כנגד מדה, אקעגן די מחשבות שבסתר פון די מצרים, אזעלכע מחשבות וואס ס׳איז אפילו נישט געקומען לכלל מעשה, דאך האט מען זיי דן געווען די מצריים, מ׳האט מעניש געווען די מצריים אויף יעדע מחשבה קלה וואס זיי האבן נאר אינזין געהאט צו טשעפענען און שלעכט׳ס צו טוהן פאר אידישע קינדער. האבן זיך די אידן אראפ געלערנט א מוסר השכל, הקב״ה איז א יודע מחשבות, הקב״ה זעהט אלעס, ער קוקט אריין אין הארץ, ער קוקט אריין אין פנימיות הלב און ער זעהט וואס מ׳האט חוטא געווען, יעדער דיבור, און יעדע מחשבה קלה, אלעס זעהט הקב״ה און אויף יעדע זאך וועט מען דארפן געבן א דין וחשבון, מ׳וועט דארפן געבן א חשבון אויף די מעשה, אויף די דיבורים, און אפילו אויף די מחשבות. האבן זיי תשובה געטוהן אויף יעדע מעשה, אויף יעדע דיבור, און אויף יעדע מחשבה, האבן זיי תשובה געטוהן א תשובה הגונה, א געוואלדיגע תשובה.

**שטייט** אין פסוק בתחבולות תעשה לך מלחמה, זאגט דער מדרש, דער מדרש רעכנט אויס, אז מ׳האט געטוהן אן עבירה חלילה מיט די אויגן, בעינים רמות, זאגט דער מדרש, והיו לטוטפות בין עיניך, דער מדרש רעכנט אויס, אז מ׳האט געטוהן אן עבירה מיט די האנט, דארף מען טוהן כנגדו א תשובת המשקל, צו טוהן א מצוה מיט די האנט. אז מ׳האט געטוהן חלילה אן עבירה מיט די פוס, זאל מען טוהן א מצוה מיט די פוס, אזוי רעכנט אויס דער מדרש. אז מ׳האט געטוהן אן עבירה מיט הרהורים רעים, מ׳האט עובר געווען אויף ונשמרת מכל דבר רע, שלא יהרהר אדם ביום, מ׳טאר נישט טראכטן א דבר אסור, דברים אסורים, וואס איז דער תיקון, די תשובה הגונה אויף דעם, די תשובה אויף דעם איז מ׳זאל חושב זיין מחשבות טהורות, מיט דעם וועט מען מתקן זיין מדה כנגד מדה וואס מ׳איז נכשל געווארן מיט הרהורים אסורים, די תשובה אויף דעם מ׳זאל עס מתקן זיין מיט מחשבות טהורות, דאוועגען מיט כוונת הלב, אז מ׳שטעלט זיך דאוועגען פארן היליגן באשעפער זאל מען אינזין האבן וואס מ׳דאוועגט, מקיים זיין א מצוה, מצוות צריכות כוונה, מקיים צו זיין מיט כוונת הלב, מ׳איז מקיים א מצוה פארן היליגן באשעפער, צוצוגיין צו יעדע מצוה, מ׳גייט צו מקיים צו זיין א מצוה וואס דער אויבערשטער האט מיר געהייסן, אינזין האבן כ׳בין מקיים די מצוה וויל דער אויבערשטער האט מיר געהייסן, במחשבות קדושות, נישט נאר מקיים זיין א מצוה בלויז במעשה, מיט קיום המצוה במעשה קען מען מתקן זיין דער פגם המעשה, אבער דער פגם המחשבה אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.

**אז עס קומט די ימי השובבי״ם, דער אר״י הקדוש האט מגלה געווען אז ס׳איז א זמן תשובה אויף עניני קדושה, מתקן צו זיין די כתמי עוונות וואס מ׳האט חוטא געווען אין די אלע ענינים, בפרט וואס מ׳האט חוטא געווען בעינים רמות בהרהור הלב, מ׳דארף תשובה טוהן א תשובה שלימתא, תיובתא סגי, וואס הייסט דאס א תשובה שלימתא א תיובתא סגי, אז ס׳דארף זיין א תשובה מיט תשובת המשקל, וואס איז**

דער תשובת המשקל וואס מ׳דארף האבן, מקיים צו זיין מצוות במחשבות טהורות, דאוועגען במחשבה מיט כוונת הלב ווען מ׳דאוועגט, טוהן א מצוה מיט כוונה.

**או** ישיר משה, אז כשראה הנס, משה רבינו האט געזעהן דעם נס, ער האט געזעהן די אלע ענינים וואס מ׳האט מעניש געווען די מצריים, מיט חמישים ומאתים מכות, משה רבינו האט געזעהן פארוואס ס׳איז געקומען חמשים ומאתים מכות, האט ער געזעהן אז ס׳איז געקומען אויף די מחשבות רעות וואס די מצריים האבן חושב געווען, האט ער געזעהן אז דער אויבערשטער איז דן נישט נאר אויף די מעשה, נישט נאר אויף די דיבורים, נאר אפילו אויף די מחשבות, יעדע מחשבה וועיסט הקב״ה, הכל גלוי וידוע לפניו, אין דבר נסתר מנגד עיניך, אלעס וועיסט הקב״ה, אלעס זעהט הקב״ה, הקב״ה וועיסט וואס מ׳טוט בגלוי ובסתר, וואס מ׳טוט במעשה און וואס מ׳טוט במחשבה, און מ׳וועט דארפן געבן א דין וחשבון, מ׳דארף תשובה צו טוהן אויף די דיבורים און אויף די מעשים און אפילו אויף די מחשבות דארף מען תשובה טוהן, נישט סתם א תשובה, נאר ס׳דארף זיין א תשובה שלימתא, א גאנצע תשובה, א תשובת המשקל, וואס דארף זיין דער תשובת המשקל אויף די מחשבות. אז ישיר משה, עלה בלב״ו לשיר, מ׳האט זיך מקבל געווען מיטן הארץ צו זאגן שירה, דאס וועט זיין א תשובת המשקל וואס מ׳האט חוטא געווען מיט די מחשבות הלב, יעצט טוהט מען א תשובה פונקט קעגן דעם, א היפוך פון דעם, חושב צו זיין מחשבות קדושות, דאוועגען מיט כוונת הלב, זאגן שירה בכוונת הלב, אז מ׳זאל מתקן זיין דער פגם המחשבה.

**היוצא** לנו מזה, מיר שטייען יעצט אין די ימי השובבי״ם, דער אר״י הקדוש האט מגלה געווען, ס׳איז ימים גבוהים און חשובים מאוד, ס׳איז ימים מסוגלים, געוואלדיג מסוגל מתקן צו זיין די כתמי עונות זיך אויסוואשן די נשמה וואס מ׳האט חוטא געווען במעשה בדיבור ובמחשבה.

**שטייט** אין אלע ספרים ווען א איד טוט תשובה דארף ער קודם תשובה טוהן אויפן חמור, און נאכדעם גיין צום קל, און נאכדעם אויף נאך גרינגער, מ׳דארף תשובה טוהן בדיבור במעשה ובמחשבה, מ׳דארף תשובה טוהן קודם וואס מ׳האט חוטא געווען במעשה, און נאכדעם וואס מ׳האט חוטא געווען בדיבור, און נאכדעם קען מען צוריק גיין וואס מ׳האט חוטא געווען במחשבה, מ׳דארף זיך משים זיין אל הלב, הקב״ה וועיסט אלעס און ער זעהט אלעס, און אויף יעדע זאך וועט מען דארפן געבן א דין וחשבון, אויף יעדע מעשה, אויף יעדע דיבור, און אויף יעדע מחשבה, הקב״ה וועיסט אלעס.

**מסקנא** דאס זענען טעג וואס איז מסוגל צו תשובה, זיך מקבל צו זיין, מ׳זאל זיין ערליך און אפגעהיטן, אפגעהיטן פון א עבירה במעשה, האבן א ערליך אפגעהיטן מויל, נישט רעדן חלילה דברים אסורים וואס מ׳טאר נישט, און זיך מקבל זיין צו האבן מחשבות טהורות, אכטונג צו געבן אויף די אויגן, אכטונג צו געבן אויף די מחשבות, האבן ריינע מחשבות, נישט נכשל צו ווערן אין הרהורים רעים.

**אויסצונוצן** די זמנים אויף תשובת המשקל, בדיבור במעשה במחשבה, וואס מ׳האט חוטא געווען במעשה, צו טוהן מעשים טובים, מיט די איברים וואס האבן חוטא געווען במעשה זאל מען זעהן צו טוהן א מעשה טובה. בדיבור, אז מ׳איז נכשל געווארן בדיבורים, צו טוהן מיטן מויל תשובת המשקל, ווי ס׳שטייט אין ספרי קודש אז אין די ימי השובבי״ם איז מסוגל לאמירת תהלים, מ׳זאגט תהלים, דאס איז א תשובת המשקל וואס מ׳איז נכשל געווארן מיט דיבורים אסורים, אז מ׳זאגט דיבורים פון תהלים, דאס האט א געוואלדיגע גרויסע קדושה ספר תהלים, מיט דעם קען מען מתקן זיין דעם פגם הדיבור. און די פגם פון מחשבה, איז האבן א חרטה אויפן עבר, מיט א קבלה טובה אויף להבא, מהיום והלאה זיך אכטונג צו געבן אויף די מחשבות, מתקן זיין דעם עבר מיט א תיבותא שלימתא א תשובת המשקל, מצות צריכות כוונה, מכוון צו זיין מקיים צו זיין א מצוה בלב ובנפש, ווען מ׳שטעלט זיך צו דאוועגען פארן היליגן באשעפער, דאוועגען מיט כוונת הלב, דאוועגען פארן היליגן באשעפער, דאס איז א תשובת המשקל אויף די מחשבות.

**דער** אייבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען מתקן זיין אלע כתמי עונות, בשובה ונחת תושעון, מיט תשובה האפט מען צום אייבערשטן, דער רמב״ם פסק׳נט אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, אז מ׳וועט תשובה טוהן בדיבור במעשה ובמחשבה, וועט הקב״ה זיך מרחם זיין אויף כלל ישראל, ויוציאנו מאפילה לאורה, דער אייבערשטער וועט ארויסנעמען כלל ישראל פון דעם לאנגן ביטערן גלות, און מ׳וועט זוכה זיין צו התרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

# הופיע!

בשורה טובה
לתושבי ארץ הקודש

אחר שנים רבות של עבודה, נגמר כל
החמשה כרכים

# קדושת יואל
על התורה




להשיג
בשבוע
הבא

בכל הבתי מדרשים
דקהלתינו על ידי
המו"ל שליט"א

ובעזרת נדיבים בעם,
יה' להשיג לקנות הספר
החדש **במחיר מיוחד לחמש**
**מאות סעטס** הראשונים.

**₪150**
~~₪280~~

ניתן לקבלו במחיר מוזל בבית מדרשינו
אצל הר"ר משה ארי' שטרול הי"ו
052.7609518
עד יום חמישי הבעל"ט